

Komunitator

➤ Kam z našimi odpadki?

➤ Popis dreves v mestu Idrija

➤ Kolektor je razvil znotraj kolesni motor

➤ 40 let idrijske košarke

Z ODLIČNIMI DEPOZITI URESNIČITE SVOJO ZGODBO!

Naj mesec avgust zapiše DONOSNO poglavje vaše zgodbe. Do 31. avgusta vam ponujamo depozite z donosnimi fiksnimi obrestnimi merami:

- nad 3 leta: 4,30 %
- nad 2 leti: 4,10 %
- nad 1 leto: 3,65 %
- nad 6 mesecev do 1 leta: 3,25 %

Obiščite poslovalnico Idrija ali nas pokličite na telefonsko številko 05 331 71 00, kjer vam bodo naši svetovalci z veseljem pomagali pri izbiri najprimernejše oblike varčevanja za uresničenje vaše zgodbe!

☎ 080 17 50 | www.nkbm.si

 Nova KBM
Tisoč zgodb, ena banka.

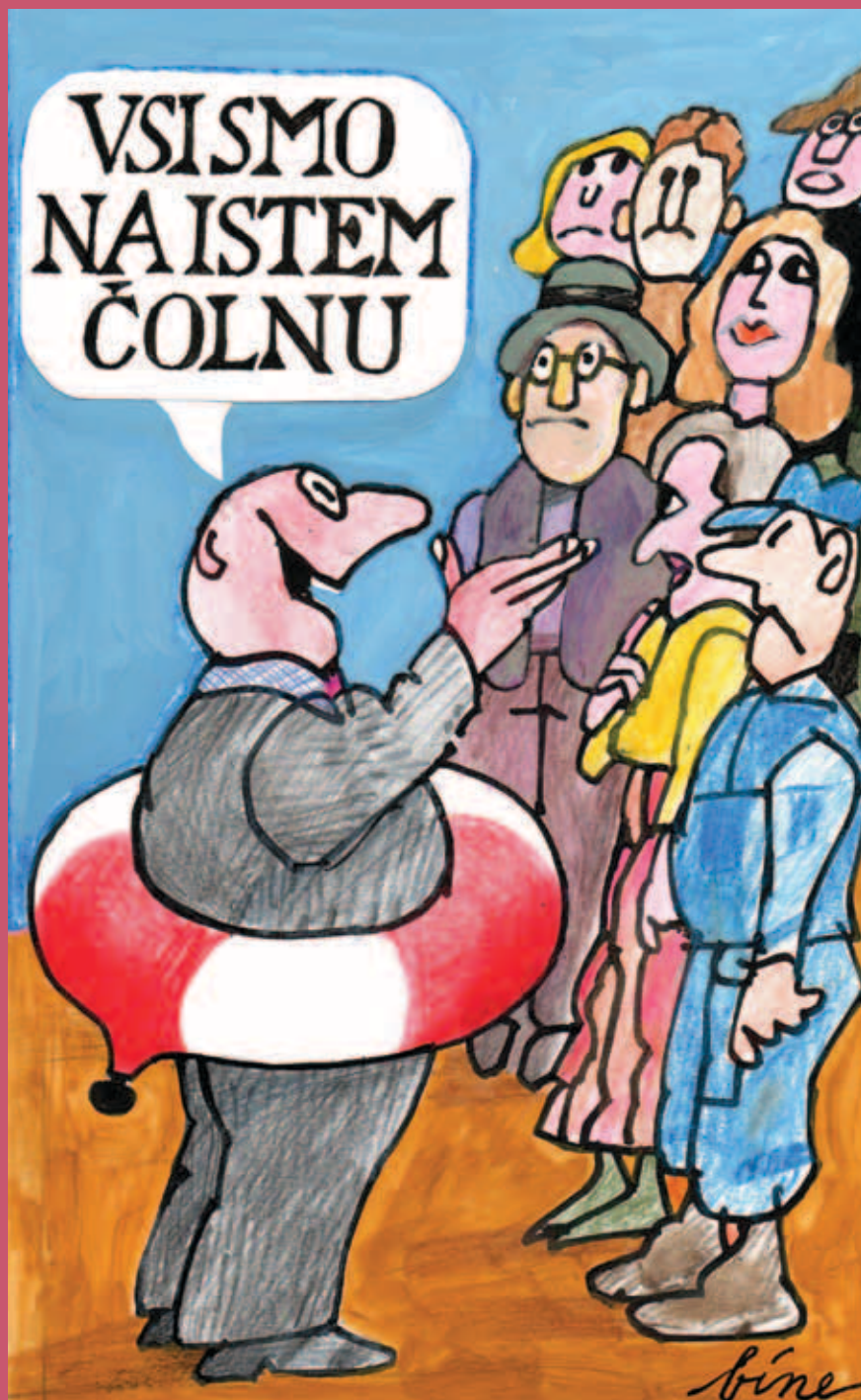
SKUL paket

Naj bodo šolska leta najbolj kul in najbolj brezskrbna leta tvojega življenja! Če zaupaš svoj denar pravi banki, si lahko lažje uresničiš želje in kupiš nekaj samo zase; pa naj bodo to novi bobni za band, boljši računalnik, nov skate ali kar koli drugega.

Še več ugodnosti poišči na <http://paketi.nkbm.si>

☎ 080 17 50 | www.nkbm.si

 Nova KBM
Tisoč zgodb, ena banka.

ampak eni smo maratonce, drugi pa kratkoprogaši.

Komunitator

Izdaja: FMR - MEDIA založništvo publikacije in promocija d. o. o. • **Direktor:** Vojko Božič • **Glavna in odgovorna urednica:** Polona Šemrl • **Uredništvo:** Arkova 43, 5280 Idrija, E-mail: polona.semrl@fmr.si, fmr-media@fmr.si, tel: (05) 37 50 599, fax: (05) 37 50 354, 051 689 204 • **Grafični oblikovalec:** Andrej Potočnik • **Sodelavci:** Sabina Carli, Saša Gnezda, Niko Jereb, Jože Kenk, Janez Kavčič, Erik Logar, Domen Prezeli, Mateja Petrič, Filip Šemrl, Polona Šemrl, Marija Trušnovec, Barbara Ukmar, Domen Uršič, Ana Vehar, Maja Vojska, Mitja Zelenc • **Fotografije:** Zoran Abram, Marjan Artnek, arhiv OK Azimut, Vladimir Drobnič, Saša Gnezda, arhiv Nika Jereba, Bogdan Kovačič – Jovo, Peter Kastelic, arhiv KUD Avgust, arhiv KUD Cerkno, Jože Kenk, Ivan Laharnar, Rajko Leban, Valter Majnik, Jani Peternelj, arhiv Domna Prezlja, Filip Šemrl, Polona Šemrl, Maja Vojska, www.zenskirally.org, arhiv ZPM Idrija • **Oblikovna zasnova:** KULT, Oblikovalski studio, Simon Kajtna, s. p. • **Jezikovni pregled:** Vlada Eržen • **Tajnica uredništva:** Zdenka Čibej • **Naklada:** 8000 izvodov • **Naročnina:** časopis je brezplačen • **Tisk:** ČukGraf d. o. o. • **Distribucija:** Pošta Slovenije • Časopis si lahko ogledate na spletni strani: www.fmr.si • **Naslovnica:** Kulturna krajina
Copyright © FMR - MEDIA. Fotografije in vsebina časopisa so zaščiteni z avtorskimi pravicami. Nobenega dela časopisa ni dovoljeno razmnoževati, niti kako drugače kopirati, navedbe iz njega pa je mogoče uporabiti le po predhodnem pisnem dovoljenju izdajatelja

Vsebina

- **4 Odpadki**
Ker deponija v Raskovcu ne izpolnjuje okoljskih pogojev, idrijska Komunala zanjo ni dobila okoljevarstvenega dovoljenja
- **5 Kataster dreves**
V Idriji je dovolj dreves, ki so v glavnem poškodovana, premalo pa je zelenic
- **6 Vaška kronika**
Novaki bodo eden redkih krajev na Cerkljanskem, ki se bodo od slej ponašali s kroniko
- **15 Naložbe**
Se po dvigovanju borznih indeksov gospodarska kriza že poslavlja?
- **32 Inovacija**
Kolektor je tržišču ponudil svetovno inovacijo. Skonstruiral je namreč znotraj kolesni motor
- **42 Prireditve**
Idrijska ZPM že pol stoletja bogati in pestri poletno dogajanje v mestu. Ni pa edina, ki to počne
- **44 Akvaristika**
Akvarij Valterja Majnika je po raznolikosti podvodnega življa najboljši javni akvarij v Sloveniji
- **51 Šport**
40 let organiziranega igranja košarke v Idriji

Kam bo idrijska Komunala po novem odvažala smeti?

Polona Šemrl

15. julija 2009 so morala vsa občinska komunalna odlagališča, ki ne bodo postala regijske deponije ali niso vložila vloge za podaljšanje obratovanja, zapreti svoja vrata. Med njimi sta tudi odlagališči Raskovec in Ljubevč, kamor je odpadke odvažala idrijska Komunala.

Ministrstvo za okolje in prostor je pred iztekom roka za zaprtje lokalnih odlagališč objavilo seznam 20 komunalnih deponij, ki bodo dobila dovoljenje za podaljšanje obratovanja, na katerem pa obeh odlagališč, kamor je odpadke vozila idrijska Komunala, ni. Odlagališči sta se namreč znašli na seznamu deponij, ki možnosti podaljšanja nimajo. Nas je zanimalo, zakaj je temu tako. Na Komunalni so v odgovoru zapisali, da odlagališče Raskovec ne izpolnjuje nekaterih tehničnih oz. okoljskih pogojev (odlagališče ni tesnjeno, nima urejenega zajema in čiščenja izcednih vod ter padavinskih in zalednih vod, odlagališče ni ustrezno odplinjevano), zato okoljevarstvenega dovoljenja ni bilo mogoče pridobiti. Namesto tega je bil dve leti nazaj narejen Načrt neizvedenih del, ki je bil s strani ARSO potrjen v letošnjem letu in dovoljuje odlaganje odpadkov do 15. julija 2009, hkrati pa upravljavcu odlagališča nalaga obveznost, da do tega datuma izvede tudi

vsa zapiralna dela. Čeprav je odlagališče v Ljubevču nekoliko bolje opremljeno, pa so se na Komunalni odločili, da zaradi nezadostne kapacitete odlagališča (zadoščal bi kvečjemu za letno do dvoletno količino odpadkov) vloge za pridobitev okoljevarstvenega dovoljenja ne bodo vložili.

Preden bodo urejena regijska odlagališča, bo morala Komunala Idrija odpadke odvažati na eno sosednjih odlagališč. Na razpolago imajo več možnosti, predvsem so to deponije v Tolminu, Ajdovščini, Novi Gorici in Logatcu. Po vsej verjetnosti naj bi odpadke z Idrijskega vozili v Logatec, ki je Idriji najbližji. Do izteka roka, torej do 15. julija, Komunala ni vedela, kam bo odvažala smeti. Zdi se, da tudi danes tega na Komunalni še ne vedo ali pa konkretnega odgovora ne želijo dati. Dejali so nam, da je za odlaganje preostankov predelave odpadkov obvezna občinska gospodarska javna služba. Samo izvajanje kot tudi infra-

strukturo zanj mora zagotoviti občina, tako da je vprašanje glede lokacije odlaganja v prihodnje pravzaprav vprašanje za župana oz. njegove strokovne službe. Za zdaj Komunala izkorišča možnost začasnega skladiščenja odpadkov na deponiji v Raskovcu, kar ji menda dovoljuje zakonodaja.

Samo za ponazoritev naj povemo, da so samo lani v idrijski občini zbrali nekaj več kot pet tisoč ton odpadkov. Z zaprtjem odlagališč bo potrebno takšne količine odpadkov odpeljati nekam drugam, kar pomeni, da se bo s tem povišala tudi cena zbiranja in odvoza odpadkov ter odlaganja ostankov predelave (zaradi stroškov obdelave na odlagališču in stroškov samega odlagališča). Za občino Idrija se trenutno še uporablja cena, ki zajema celoten sklop ravnanja s komunalnimi odpadki in je izražena v EUR/osebo oz. EUR/m² in znaša 1,2357 EUR/osebo oz. 0,0969 EUR/m². Navedene cene so brez predpisane okoljske dajatve in občinske rente. Višje cene storitev ravnanja s komunalnimi odpadki ne bodo posledica samo zaprtja odlagališča Raskovec, pač pa tudi izvajanja celotnega predpisanega obsega storitev ravnanja s komunalnimi odpadki. V zdajšnji ceni manjkata že omenjena obdelava odpadkov in pa ločeno zbiranje kuhinjskih (biorazgradljivih) odpadkov. Kdaj in za koliko bodo cene višje, na Komunalni za zdaj še ne vedo. Kot pravijo, je končna cena namreč odvisna tudi od načina izvajanja javne službe na območju občine Idrija in izbire izvajalca.

Ni pa ob tem odveč opozorilo, da bi lahko občani še več pozornosti namenili ločenemu zbiranju odpadkov. V Sloveniji je namreč v veljavi sistem ločenega zbiranja odpadne embalaže, kjer se računa samo stroške ravnanja s temi odpadki na relaciji od uporabnika do zbirnega centra. Prevzemanje ločene zbrane embalaže iz zbirnih centrov je za občane zastonj. Trenutno se iz celotne količine odpadkov z ločenim zbiranjem izloči nekaj več kot 10 odstotkov odpadkov. Z omogočenim zbiranjem kuhinjskih odpadkov, doslednejšim ločevanjem in vzpostavitvijo sortiranja bi se ta delež vsekakor povečal. Vseeno pa tudi filozofija, da je najboljši odpadek tisti, ki sploh ne nastane, ni odveč.

V izdelavi je kataster dreves v mestu Idrija

Katarino Hladnik je k pripravi diplomske naloge na temo Popis dreves v mestu Idrija vodilo dejstvo, da v preteklosti ni bilo dovolj pozornosti posvečene negi dreves, ki rastejo na idrijskih ulicah. Za pisanje diplomske naloge na to temo se je odločila v četrtem letniku Biotehnične fakultete pri izbirnem predmetu Urbano gozdarstvo, v okviru katerega so izdelovali tudi kataster dreves.

Profesor, nosilec predmeta, je slušatelje poslal po občinah, da so preverili, ali imajo te popise dreves. Ona se je seveda oglasila na idrijski, kjer so ji povedali, da ga imajo. Izdelan je bil leta 2000, vendar so bili takoj zato, da ga obnovijo. Ker je študentka **Katarina Hladnik** z obdelavo podatkov šele na začetku, vam za zdaj še ne moremo posredovati zelenih podatkov, lahko pa že nekaj malega zapišemo o predlaganih ukrepih. Hladnikova predlaga skrbnejše negovanje obstoječih dreves, tista, ki so zaradi ujm v zelo slabem stanju, pa bi po njenem kazalo nadomestiti z novimi. Predvsem je namreč pomembno, da drevesom zagotovimo prave rastne pogoje, dodaja Hladnikova.

Pri popisu dreves so upoštevali naslednje parametre: lokacija, drevesno vrsto, premer in višino drevesa, njegov prsni premer, starost, prostor, ki ga ima za korenine in krošnjo, poškodovanost in vzroke zanjo, ukrepe in kdaj naj bi se jih lotili ter morebitne negativne vplive drevesa na okolico. "Ugotovila sem veliko poškodovanost dreves, predvsem tistih, ki rastejo ob prometnicah. Zelo malo je mladih dreves, z izjemo v Mejci." Katarina Hladnik je s pomočjo gozdarja **Gregorja Koželja** iz Spodnje Idrije zato, da je delo hitreje potekalo, popisala vsa drevesa, ki rastejo na idrijskih ulicah. Začela sta na Mesninem trgu in popis končala pri Psihiatrični

bolnišnici. "Popis ni v nikakršni povezavi z ugotavljanjem poraščenosti, v kateri se gozdni rob približuje mestu, bi pa kazalo tudi na to temo kakšno reči, toda ne v moji diplomski nalogi. Obstaja parameter, po katerem se izračuna pogostnost dreves na posameznih ulicah v mestu, vendar tega še nisem naredila. Na pamet pa mislim, da je v Idriji dovolj dreves, je pa premalo zelenic. Zelo mi je všeč, da je med drevesi veliko avtohtonih vrst. Največ je lip, javorjev, cipres, smrek, jesenov, divjih kostanjev, brez in hrastov. Nekaj pa je bodik, ki niso avtohtone."

Idrijska občina računa, da bo preliminarno raziskavo dobila že sredi septembra. Katarina Hladnik v to ne dvomi, saj se njen dovršen del prepleta z diplomsko nalogo. Podobne so bile namreč že narejene za nekatera mesta, denimo Kamnik, Novo Gorico, Sežano.

📍 Drevored kostanjev v Arkovi ulici

Novaki, Novačani in važankaš skozi čas

Filip Šemrl

Zdravko, pravzaprav Valentin Čemažar, je ime avtorju vaške kronike, ki jo je pisal kar dvajset let. Jaz pa sem se z njim za objavo napovedi dogovarjal eno leto. Prej ni bil še pravi čas, avtor je namreč želel, da bo šla njegova knjiga prej v tisk. Zdaj, ko berete te vrstice, je novaška kronika že stiskana in pripravljena za branje. Ko sva se končno le dogovorila za srečanje, mi je pokazal zajeten fascikel gradiva. Meni je takoj padel v oči nekoliko dolg in morda prav zato zelo pomenljiv naslov *Novaki, Novačani in važankaš skozi čas*. "Kaj je važankaš?", sem ga vprašal. Čemažar je ustrelil kot iz topa: "To je bilo najbolj uporabno prevozno sredstvo za vse vrste prevozov v preteklosti na Cerkljanskem. Z njim si lahko prevažal gnoj na njivo, krompir z nje, živino v Cerkno, v mlin smo se tudi vozili z njim."

Čemažarjeva kronika zajema podatke o zemljepisni legi Novakov, o izvoru imena kraja, o naseljevanju, o župniji, šolstvu, o kraju v času italijanske okupacije, kmetijstvu, trgovini, obrti, kulturni in športni dejavnosti, vse skupaj pa je začinjeno še s pripovedmi in anekdotami, ki jih je Čemažar vrsto let zbiral med krajani.

Da bo sam napisal vaško kroniko, se je odločil takrat, ko je zbiral gradivo za Viktorja Prezlja, ki jo je nameraval napisati. Ker je ugotovil, da je že zbral izredno veliko podatkov, si je mislil, zakaj pa je ne bi napisal kar sam. Njegova kronika je darilo kraju, bi lahko zapisali, saj prihaja med bralce zares izčrpno delo, ki je zahtevalo veliko dela z zbiranjem gradiva zanj. Avtor pravi, da je imel največ, ne pa veliko, zbranega domači župnik. Pa ne samo o Novakih, tudi o drugih krajih na Cerkljanskem ni veliko zapisanega. "Kaže, da med nami ni bilo veliko ljudi, ki bi se lotili takšnega opravila. France Bevč je bil pisatelj in se razen v svojih pripovedih ni veliko ukvarjal s krajevno zgodovino. Še največ je o Cerkljanski zapisal Simon Rutar v Zgodovini Tolminske. Tudi v domačem muzeju ni veliko najti," dodaja Čemažar, ki je v dveh desetletjih ročno napisal okrog pet fasciklov, potem pa tudi kot prvi zaposleni na črnovrškem smučišču prepisoval, urejal in spravljal v skoraj končno različico tisto, o čemer bomo lahko brali. "Bil je skrajni čas, da sem zapisal pripovedi ljudi, ki jih danes ni več med nami, sicer bi šle v pozabo. Veliko pa je v gori materiala, ki mu je služilo za vaško kroniko, tudi pripovedi, ki jih ne bomo brali, so pa zanimive. Nisem ga vprašal, zakaj Škofje ni "noter", bom pa jaz po spominu napisal to, kar sem od njega slišal. Škofje je namreč pobočje nasproti črnovrškega smučišča, ki je bilo v preteklosti v lasti škofjeloških

škofov, ki so hodili na lov. Zato tudi ime Škofje. Na tem območju so imeli omejnjeni škofje sodišče in tudi vislice. Namreč, vsako dekle, ki se je nameravalo omožiti, so morali najprej oni "preizkusiti", če se jim je uprla oziroma odklonila, je kazen čakala njenega izbranca. Kruto, kajne. Kaj pa se je

avtorju najbolj vtisnilo v spomin, me je zanimalo. Posebej ni izpostavil nobene teme, dodal pa je, da nekaterim zagotovo ne bo všeč pisanje o medvojnih in vojnih dogodkih, saj so se tudi dogajale napake.

V kroniki je zapisano od kod izvira ime Novakov. Baje je prvotne prebivalce tega dela Cerkljanske pobrala kuga, za njimi so se naselili novi, zato tudi ime kraja Novaki. Zdravko Čemažar je kroniko v nakladi 500 izvodov izdal v samozaložbi. Strošek ni bil majhen, saj je bilo treba plačati tudi lektoriranje. Kronika ima 267 strani, v njej pa je več kot 200 fotografij. Njena predstavitev bo predvidoma začetek septembra, saj avgust zaradi dopustov ni najbolj primeren čas. Tisti, ki so jo brali pred tiskanjem, so zadovoljni z njo, zato sem prepričan, da tudi vi ne boste ostali ravnodušni.

▲ Avtor novaške kronike na važankašu. Ta fotografija je tudi na njeni naslovnici

Najdenje Idriskiga rudnika

Niko Jereb

Pod tem naslovom je bila leta 1849 v časopisu Vedež, časopisu za šolsko mladost, objavljena zgodba, ki opisuje najdbo živega srebra in nastanek idrijskega rudnika nekoliko drugače, kot ju poznamo iz Zgodovine Idrije, avtorja monsinjorja Mihaela Arka, ki je izšla leta 1931.

Znana legenda pravi, da se je v škaf, ki ga je v naši kotlini bivajoči kmet namakal pod studencem, čez noč nateklo živo srebro. Ta studenec naj bi bil na kraju, kjer je sedaj cerkev sv. Trojice. Nadaljevanje poznamo. Naj dodam le to, da so bili pred leti ob urejanju parkirišča za nekdanjo Čipko, kjer je Davčna uprava, v temno ilovnati in skrilasti brežini točno pod cerkvijo opazni bogati sloji kapljic samorodnega živega srebra! Takrat smo rekli, da bi ta del brežine obzidali in zastekli. Legenda bi imela dokaz, zanimiv tudi za turiste. Pa nič od tega.

Zgodba iz Vedeža, pod katero je podpisan Mrak (?), pa pripoveduje, kako so škafarji leseno posodo namakali v reki. Da je ne bi odneslo, so vanjo nametali obrežnega rdeče-črnega peska. Drugi dan škafa s peskom niso mogli dvigniti. Odnegli so težki pesek k zlatarju, ki je v njem spoznal živosrebrovo rudo. Bil je drobir cinabaritne rude, pomešan s karbonskimi skrilavci. Zna biti, da so bile vmes tudi kapljice živega srebra. A zgodba je zanimiva še naprej.

V omenjeni Zgodovini Idrije na strani 4 beremo o srečni najdbi na god sv. Ahacija, 22. junija 1508. Avtor opisuje, kako so

bili rudarji zagnali velik hrup ter vpitje. Žena rudarskega upravitelja Kuttlerja se je ustrašila upora, zato jim je zmetala vso zlatnino in srebrnino, da bi jih pomirila. A veselo kričanje "živo srebro, živo srebro ..." je šele dalo vedeti, da gre za srečen dogodek.

Zgodba v Vedežu pa pravi, da so se obubožani rudarji že večkrat uprli. Upravitelj rudnika Kuttler naj bi se pred njimi skrihal, prestrašena žena pa je rudarje vsakič

pomirila tako, da jim je dajala družinsko zlatnino in srebrnino. Na znameniti dan sv. Ahacija pa naj bi bil še posebno velik vik in krik. Kuttlerjeva gospa ni imela več drugega razen svojih dragocenih oblek. Te je zmetala rudarjem, ki so veselo vpili "ruda, ruda, do rude smo prišli".

Opis odkritja bogate žile cinabarita 22. junija 1508 na sedanjem trgu sv. Ahacija je v Vedežu morda bolj verjeten. Znano je, da so rudarji takrat večkrat grozili z uporom, in navsezadnje, našli so bogato rudo in ne živo srebro. Kakor koli že, obe zgodbi slonita na zgodovinskih dejstvih. Za zanimivo branje dodajamo še originalno zgodbo iz Vedeža.

Originalni zapis Mrakove zgodbe o najdbi cinabaritne rude

Mnogo ima naša draga domovina lépih, imenitnih in bogatih krajev, ki jih popotniki zvonajnih deželá pogosto obiskujejo. Med témi je tudi rudnik v mestu Idrii, 10 ur hodá od Ljubljane. Léta 1497 je bil ta kraj z gostimi in velikimi mejami obdan. Obiskovali so ga dostikrat lovci, ker se je v teh gojzdih veliko zverine nahajalo. Stanovali so poléti tukaj tudi budnarji ali pintarji, kateri so narejeno posodo v Trst in Ljubljano pošiljali. Eden teh budnarjev nese en večer v bližnjo reko škafe namočít. De bi jih voda ne odnesla, nameče v nje peska, kteriga je dovolj na pokrajini reke ležalo. Ko drugi dan po namočene pride, jih s peskom vred ne more vzdigniti. To se mu čudno zdi. Nabere enmalo tega rdeče-črniga peska in ga nese zlatarju pokazat. Zlatar ga spozna za sreberno rudo. Ko se je ta novica razglasila, so 3 bogati možje mnogo delavcov najeli in rudo v hribih iskali, iz kterih je bila voda pesek nanesla. Ker pa dolgo časa nič ne najdejo, so ubožali. Morajo od hotenja odstopiti. To ne prestraši četertiga, kteri je delo prevzel. Kopljejo in kopljejo. Že strašno globoka je rudnica. Ali do rude le ne pridejo. Gospodar je bil že toliko denarja potrošil, de ne more več delavcov plačati. Delavci hočejo plačo imeti. On pa nima nič. Skrije se jim. Delavci prihromé pred njegovo hišo. Strašno rogovilijo in kričijo po plači. V velikim strahu je njegova žena. Ker vidi, de ni mirú, jim vrže z okna svojo zlatnino in srebrnino. S tem jih vmiri. Kupijo si kruha in grejo spet na delo.

Čez nekoliko dni vstane spet velik hrup. Delavci deró naravnost proti gospodarjevi hiši. Prevelike groze ne vé žena, kaj de ji je početi. Sklene, jim vse svoje boljši oblačila dati in tako delavce zadnji krat plačati. Že so blizo in vpijejo iz celiga gerla. Žena stranú komaj na nogah stoji. Pa čuj, kaj je to? – "Ruda, ruda! Do rude smo prišli!" - se razlega po ulicah. Delavci ukajo, de ni kraja, ne konca. Kdo popiše iznenadno veselje žene in pa še bolj njeniga moža, ko je to veselico zvedil! De so bili tisti dan vsi prav dobre volje, mi ni treba praviti.

Odslej do léta 1510 so on in njegovi nasledniki v Idrii sreberno rudo kopali in prid marljivosti mirno vživali. Njih stroški so jim bili stoterno povernjeni. Kaj de se je s tem v Evropi srebra nar bogatejšim rudnikom še pozneje godilo, bom drugo pot popisal. Zdaj le še toliko, de je zdaj cesarski, in de so bili od rude prvič ravno na svetiga Ahacija dan dospeli. Torej obhajajo Idričani god sv. Ahacija (22. rožnika) še dan današnji z veliko procesijo.

Mrak

Ljubljanska filharmonična družba na obisku v Idriji leta 1863

Domen Prezelj

Ljubljanska Filharmonična družba je bila ustanovljena konec 18. stol. (1796) kot prvo glasbeno društvo v tedanji avstro-ogrski monarhiji. Ustanovili so jo glasbeni diletanti, ljubljanski meščani. Med pobudniki sta bila dimnikarski mojster Karel Moos, violončelist, in zdravnik Karl Bernhard Kogl, ki je igral violo. Sprva so sestavili godalni kvartet, prvo in drugo violino sta igrala Josef Jellemnitzki in Josef Flikschuh. Kmalu so pozvali še druge podobno misleče, da se združijo v prizadevanjih za ustanovitev glasbenega društva v Ljubljani.

Ugled Filharmonične družbe je hitro rasel, leta 1800 je bilo vanjo vključenih že 57 članov. Skozi Ljubljano, ki je bila vedno pomembno križišče med severom in jugom ter vzhodom in zahodom, so stalno potovali številni umetniki. Filharmonična družba je to seveda s pridom izkoriščala in jih pridobivala za nastope v Ljubljani. Prvi pomembni tuji umetnik, ki je nastopil na koncertu Filharmonične družbe, je bil Mozartov učenec, pianist Jan Nepomuk Hummel, za katerega so v Ljubljani celo kupili nov klavir. Zelo priljubljene so bile v tem času regate po Ljubljanici, kjer so sodelovali glasbeniki Filharmonične družbe. V Ljubljanskih novicah je Valentin Vodnik zapisal: "Torek poprejšnjega tedna so muzikanti lublanskiga mesta se z muziko gori po Lublanici na čolnih pelali, inu zvečer ob deseti uri nazaj peršli."

Moški pevski zbor ljubljanske Filharmonične družbe se je 21. junija 1863 odpravil na tridnevni izlet v Idrijo. Že v mesecu aprilu so jim Idrijčani (domnevam, da vodstvo idrijskega rudnika) poslali dopis, če bi bili pripravljeni pripotovati v Idrijo, da bi s svojo prisotnostjo prispevali k prijetnemu vzdušju ob prazniku sv. Ahaca. Prijazno povabilo so pevci moškega zbora z veseljem sprejeli in takoj pozitivno odgovorili v Idrijo. Pevci so z nestrpnostjo čakali na dan odhoda in se veselili obiska idrijskega rudnika ter druženja z nepoznanimi prebivalci.

Končno je prišla polnoč 21. junija, ko so se zbrali pred kavarno Kazine in se prepevajoč odpravili na ljubljansko železniško postajo. Med pogledovanjem po zaprtih oknih ljubljanskih hiš, za katerimi so bili v globokem spancu ljubljanski meščani, so izletniki veselo prepevali novemu dnevu v čast. Z vlakom so se odpeljali do Logatca (Loitsch), kjer

so jih pred železniško postajo že čakali predstavniki mesta Idrije. S kar šestimi, z zastavami in šopki okrašenimi vozovi so jih preko Godoviča (Godovitsch), skozi Zalo (Salathal) po serpentinah končno pripeljali v rudarsko mesto. V Idriji so eminentne goste sprejeli vsi vidnejši predstavniki mesta, rudarji in seveda idrijska rudarska godba, ki jo pisec pomenljivo imenuje Banda. Slavnostnega sprejema se je udeležil tudi idrijski župan in rudniški upravnik Grübler, ki je pevce ljubeznivo nagovoril. Za veličastni sprejem se je Idrijčanom zahvalil sam direktor Filharmonične družbe, svetnik Anton Schöppl, ki je bil pozneje povzdignjen v plemiški stan in v dvornega svetnika. Schöppl je številno občinstvo pohvalil, da imajo toplo srce za umetnost in končal z besedami "naj živi mesto Idrija". Vzkliku so se pridružili pevci Filharmonične družbe, zatem so se oglasili zvoki rudarske godbe (na tem mestu uporabi pisec naziv Knappemusikkapelle).

Poseben sprejem so Idrijčani pripravili na gradu Gewerkenegg, po tem so jih povabili na pijačo k Črnemu orlu (Bierhalle des Gasthauses zum schwarzen Adler). Zvečer ob pol osmih se je začela slavnostna predstava v mestnem gledališču. Med drugimi je moški zbor v nemščini zapel pesem "Des Bergmanns Morgengebet" (Jutranja molitev rudarjev), ki jo je posebej za to priložnost skomponiral in mestu Idriji poklonil Anton Nedvěd. Nastopili so tudi Idrijčani in zapeli "preprosto, a lepo slovensko rudarsko pesem" (ein einfaches aber schönes slovenisches Bergmanslied). Naslednji dan so pri maši peli Nedvedovo Veliko vokalno mašo, popoldne pa so se vsi skupaj zbrali na zabaviščnem prostoru pod milim nebom na Zemlji, ki so ga takrat imenovali

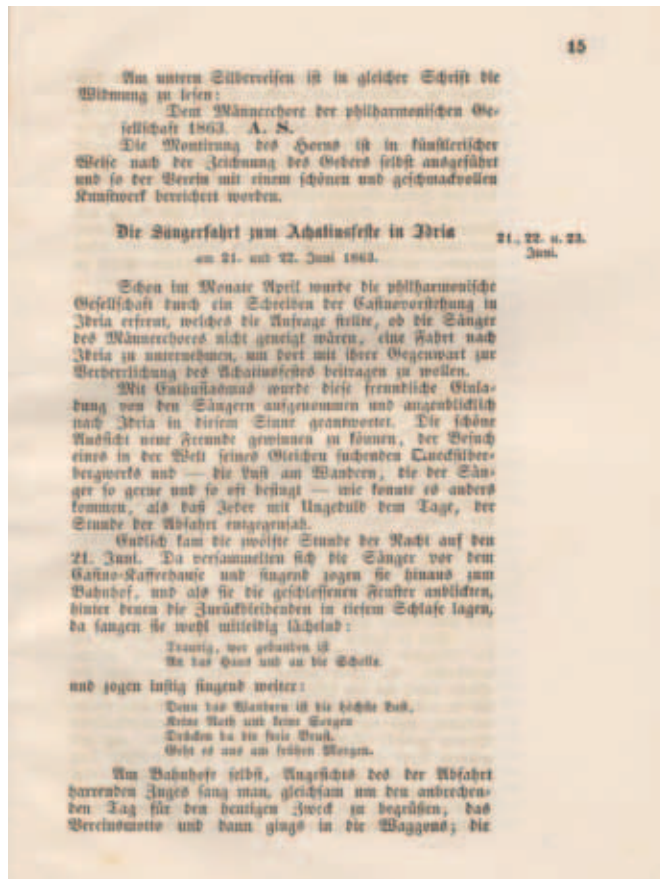

kar mali Prater. Lep prostor, posebej za to priložnost slavnostno okrašen oder z zastavami in grbi, je imel strelišče, plesišče, kegljišče in celo vrtiljak. Ob petih so pevci moškega zbora zapeli vrsto pesmi, od katerih je izstopal zbor (Domovina) Antona Nedvéda, češkega skladatelja, ki se je naturaliziral v Ljubljani in je bil v letu 1863 glasbeni ravnatelj Filharmonične družbe. Gospod Albert Samass je v nadaljevanju Idrijčanom v slovenskem jeziku recitiral Dežmanov slavnostni pozdrav (Pozdrav ljubljanskih pevcov Iderčanom) v treh delih. Med posameznimi deli je igral orkester pod vodstvom dr. Gerbca (Dr. Gerbez). Prijetno druženje pa se je končalo s plesom, ki je trajal do jutranjih ur.

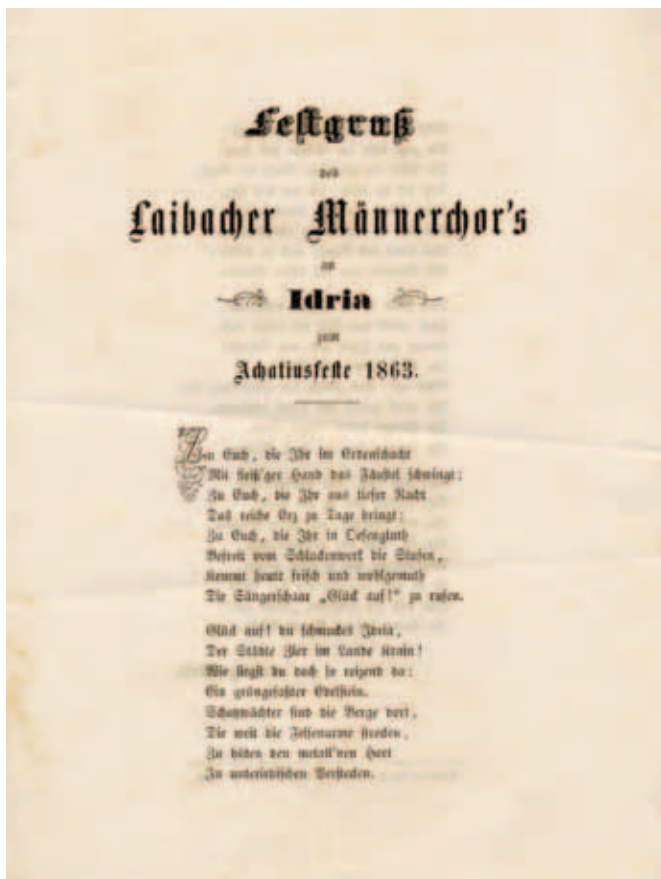
Ob šestih zjutraj 23. junija so se častitljivi gostje iz Ljubljane po isti poti z vozovi odpravili domov. Prispevek o izletu moškega zbora Filharmonične družbe je bil objavljen v letnem poročilu omenjene ustanove. Tajnik družbe dr. Friedrich Keesbacher, ki se je tudi udeležil izleta v Idrijo, je leta 1862 na svoje stroške izdal zgodovino Filharmonične družbe. Z letom 1863 pa so začela izhajati letna poročila (Jahres Berichte der philharmonischen Gesellschaft in Laibach) o delu družbe. Kroniko je očitno pisal kar Keesbacher sam, sklepam, da je tudi poročilo o obisku v Idriji napisal on. Tako ohranjena dokumentacija omogoča v veliki meri prepoznavanje delovanja Filharmonične družbe, pomena in vpliva, ki ga je imela v svojem času v Ljubljani, pa tudi zunaj nje. Na drugi strani iz vira izvemo, da je bila Idrija tedaj zelo povezana z Ljubljano. Mimogrede naj omenim, da je bil v letu 1863 član Filharmonične družbe tudi v Idriji rojeni skladatelj Leopold Belar, ki je za pevski zbor priredil znamenito božičnico Glej zvezdice božje.

➤ Naslovna stran letnega poročila Filharmonične družbe za leto 1863. Članom in tudi širšemu občinstvu so z letnimi poročili nudili vpogled v notranje življenje družbe, v njeno finančno poslovanje, delo šole itd.

➤ Izlet pevcev na praznik sv. Ahaca, prispevek je na straneh 15–22

➤ Slavnostni pozdrav moškega pevskega zbora v nemškem jeziku

➤ Program nastopa na Zemlji, liedertafelstvo je bilo skozi celo 19. stol. značilno za prezentacijo nemške kulture na Kranjskem

Junij, julij 2009

11. junij – KUD Avgust je na Mestnem trgu v Idriji pripravil lutkovni festival Cigulemigure. Organizator je občanom v treh dneh, kolikor je festival trajal, ponudil pestro bero lutkovnih predstav in delavnic. Čeprav ob omembi lutk najprej pomislimo na otroke, pa tako predstave kot delavnice niso bile namenjene samo njim, pač pa tudi njihovim starejšim kolegom in staršem. Če so se udeleženci festivala na predstavah spoznavali s to gledališko zvrstjo, pa so na delavnicah v praksi spoznavali, koliko spretnosti je treba, da lutke oživijo in spregovorijo. Da je Idrija tovrsten festival potrebovala, priča vsakoletni obisk festivala, ki je vse prej kot zanemarljiv.

13. junij – Prostovoljno gasilsko društvo Idrija je pri Likarici v Idriji pripravilo gasilski izziv, na katerem so se gasilske ekipe pomerile v različnih spretnostnih preizkušnjah. Popolno opremljeni gasilci iz vse Slovenije, ki so sestavljali kar 39 ekip, so se morali pošteno potruditi, da so opravili z osmimi ovirami in prišli do konca poligona. Najuspešnejša sta bila gasilca domačega gasilskega društva Miha Božič in David Pavšič, ki sta poskrbela za to, da bo prehodni pokal še eno leto ostal v rokah domačinov.

15. junij – Idrijčanka Jerica Kašca, upokojena medicinska sestra, je dobitnica prestižne medalje Florence Nahtingale, ki ji jo je za njeno več kot 50-letno prostovoljno delo na področju zdravstvenega varstva in

ozaveščanja ljudi o pomenu zdravja podelila Mednarodna organizacija Rdečega križa. Kaščeva je prva dobitnica tega visokega priznanja v samostojni Sloveniji.

26. junij – Člani Unescovega komiteja, ki so se zbrali na letnem rednem srečanju v Seville, so se odločili, da Kraljeve poti živega srebra in srebra vsaj še eno leto na bo na seznamu Unescove svetovne dediščine. Odločanje o njenem vpisu na omenjeni seznam je komite s tajnim glasovanjem namreč preložil na naslednje redno letno srečanje. Sicer pa Idrijčanom, ki so vložili skupno kandidaturu z Mehičani in Španci, ni zmanjkalo veliko, da bi se pridružili elitni družini. Do uvrstitve na seznam jih je ločil en sam glas.

26. junij – Športno društvo Texas Šebrelje je pripravilo športno-zabavno prireditev, s katero so svojemu namenu predali novo igrišče za odbojko na mivki. Dan so Šebreljčani začeli s sejmom domačih pridelkov in izdelkov, nadaljevali s prijateljsko nogometno tekmo med cerkljanskimi svetniki in šebreljskimi veterani ter merjenjem moči ekip iz domačega in okoliških krajev v različnih družabnih igrah. Že tako pestro dogajanje so še popestrili akrobatska skupina in košarkarji z zabijanjem košev. Udeleženci prireditve so se razšli šele v zgodnjih jutranjih urah.

12. julij – Prostovoljno gasilsko društvo Plužnje letos praznuje 100-letnico. Ustanovljeno je bilo leta 1909, ideja o oblikovanju društva pa se je rodila tri leta prej, ko so domačini v Plužnjah na Cerkljanskem dobili vodovod. Člani Prostovoljnega gasilskega društva Plužnje so si pred praznovanjem visokega jubileja zadali ambiciozen cilj – dokončno urediti gasilski dom in posodobiti vozni park ter izdati zbornik o 100-letnici delovanja društva. Na slavnostni prireditvi so podelili tudi vrsto priznanj – najvišja odlikovanja Gasilske zveze Slovenije, priznanja za 50 ali več letno delo pri društvu, priznanja Gasilske zveze Cerkljanske prve, druge in tretje stopnje ter zahvale društva.

13. julij – Idrijska gimnazija Jurija Vege se odlikuje po tem, da v zadnjih letih dosega zelo dobre rezultate na maturi. Predvsem ponosni so na število zlatih maturantov, ki jih imajo vsako leto. Na spomladanskem roku letošnje mature je bilo uspešnih 95

odstotkov dijakov. Ti so glede na slovensko povprečje pri večini predmetov dosegli nadpovprečne rezultate. Prav je, da omenimo še vse zlate maturante. Mednje so se vpisali Peter Ferjančič, Blaž Grah, Bojan Hiti, Sabina Lidjan, Teja Možina, Tjaša Rupnik, Samo Seljak in Urška Mali, ki je mednarodno maturo opravljala v Devinu, prva dva letnika gimnazije pa je bila dijakinja idrijske gimnazije.

18. julij – Krajevna skupnost Kanomlja je ob svojem krajevnem prazniku za domačine pripravila posebno praznovanje. Začeli so že dopoldan, ko so za obiskovalce pripravili ogled Kanomeljskih klavž, male hidroelektrarne Klavžarica, razstavo mineralov in fosilov, domačina Janeza Klemenčiča in domačije v Šturmajcah. Če je bil dopoldan namenjen predvsem ogledom krajevnih znamenitosti in zanimivosti, pa je bil popoldan rezerviran za kulturno-zabavni program in seveda druženje ter pogovor domačinov z obiskovalci.

19. julij – V Orehku so pripravili prvi piknik traktoristov, poimenovali so ga piknik Tomo Vinkovič. 15 traktoristov, kolikor se jih je udeležilo piknika, se je pomerilo v različnih spretnostnih igrah. Udeleženci piknika so se s svojimi jeklenimi konjički iz Orehka odpravili v Zakojco, na tamkajšnjo prireditev Poletje pod Kojco, pot so nadaljevali čez Kojco v Jesenico, kjer so se poslovili in si v slovo zaklicali nasvidenje drugo leto.

Iz preteklih let...

Zakaj Idrija nima pevskega zbora?

Uspešno delo dramske družine – 31 predstav v Idriji in drugih krajih Primorske in Gorenjske

V Idriji, mestu z bogato kulturno tradicijo, so pevske zbori delovali tako za časa fašizma, kot med vojno in po njej. Danes, ko bi imel zbor vse pogoje za uspešno delo in rast, pa pevskega zbora ni več. Zakaj? Verjetno gre samo za pomanjkanje dobre volje in organizacijskega smisla, saj vemo, da so idrijski ljudje, zlasti mladina, zelo dovzetni za lepo pesem. Tudi sposobnega pevovodjo – enega ali celo več – bi v tem mestu ne bilo težko dobiti.

Mar res občinski sindikalni svet in občinski komite mladine ne moreta rekrutirati iz vrst svojih članov toliko pevcev, da bi imela Idrija zopet svoj pevske zbor? So kdaj pomislili, kako bi bilo to pomembno zlasti za mlade ljudi? Kajti, da je mladina za kulturno-prosvetna vprašanja nekoliko otopela, je bilo čutiti tudi na zadnjem občnem zboru DPD "Svoboda", na katerem smo videli zelo malo mladincev.

Iz poročila, ki ga je na tem zboru prebral predsednik društva ing. Stanko Mazi, smo razbrali, da je bila med letom še najbolj delavna dramska družina, v katero je danes vključenih nad 70 ljudi. Pod vodstvom marljivega režiserja Adolfa Andrleta je skupina uprizorila v Idriji in v drugih krajih Primorske in Gorenjske 31 dramskih predstav.

Letos so v Idriji tudi preuredili in olepšali dvorano za prireditve, za kar so potrošili nad 300 tisoč dinarjev.

Primorske novice, 14. 7. 1959

Turistična razglednica Cerkljanske lepote

Iz naše vasi, Cerknega, se zelo redko oglašamo. S tem pa ni rečeno, da nimamo ničesar povedati. Kakor drugod se tudi pri nas trudimo, da bi šli v korak z razvojem, ali vendar v marsičem zaostajamo.

Temu je v veliki meri krivo tudi dejstvo, da se čutimo zapuščene. Če pomislimo, kakšnega pomena je bilo Cerkno z okolico med narodnoosvobodilno borbo in koliko je zanjo žrtvovalo, res ne moremo razume-

ti, kako je to, da se danes le malokdo spomni na nas. Ko bi še bolnice "Franja", kamor prihaja precej obiskovalcev, ne imeli, bi bili čisto pozabljeni. In vendar Cerkno tega ne zasluži. Cerkljanska nudi ljubiteljem narave toliko lepote in zanimivosti, da jo je res vredno obiskati. To povedo vsi redki turisti in planinci, ki zaidejo k nam. Vsak tudi pravi, da je Cerkljanska vse premalo znana. S tem hočejo reči, da smo sami krivi svoje zapuščenosti, ker turistov in planincev ne znamo privabiti.

To pa ni točno. Naše planinsko društvo, ki je bilo obnovljeno brž po osvoboditvi, je v tem pogledu napravilo več, kot je bilo v njegovih močeh. Malone z lastnimi sredstvi in prostovoljnimi delom članov je 1949. leta obnovilo koč na Poreznu, najlepši gori v našem Alpskem predgorju in zaznamovalo vsa važnejša pota. Obenem so člani planinskega društva postavili prav vrh Porezna spomenik borcem, ki so padli med zadnjo sovražno ofenzivo leta 1945. Vsa naslednja leta se je potem društvo trudilo, da bi seznanilo čim širšo javnost z naravnimi lepotami in zanimivostmi naših krajev. Ko je bila vzpostavljena slovenska planinska transverzala, ki poteka tudi po naših vrhovih, je vzorno markiralo ves odsek transverzale od Petrovega brda do Bevkovega vrha, obenem pa odprlo planinsko zavetišče na Robidenskem brdu ob poti, ki pelje iz Poljanske doline na Porezen in dalje v Julijce. Lansko leto je odprlo planinski dom na Črnem vrhu (1288), Blegašavem sosedu, kamor je mogoče priti po lepi gozdni cesti z motornimi vozili. Letos pa je odprlo ob transverzali še planinsko zavetišče na Bevkovem vrhu (1059), kamor je tudi mogoče priti z motornimi vozili iz Cerknega ali iz Idrije. Vse planinske postojanke so vzorno oskrbovane in lahko nudijo tudi razvajanemu obiskovalcu razvedrilo in počitek.

I., Primorske novice, 5. 8. 1959

Po tem, kar smo pravkar prebrali, kaže, da so na Cerkljanskem zagotovili osnove za udobje in varnost turistov. Bržkone pa drži, da ta predel v naši turistični propagandi še ni našel pravega mesta.

Uredništvo

Etnografske raziskave v Črnem vrhu

Idrijska občina je v etnografskem pogledu še popolnoma neraziskana. Mestni muzej Idrija, ki ima namen, da sčasoma uredi tudi svoj etnografski oddelek, si je že dalj časa prizadeval, da bi prišla na njegovo območje strokovna ekipa, ki bi zaorala prve brazde. 21. julija je Etnografski muzej Slovenije poslal v občino osemčlansko ekipo pod vodstvom ravnatelja, tovariša Borisa Orla. Ekipa je začela z delom najprej v Črnem Vrhu. Prvi podatki kažejo, da bo trud zelo dobro poplačan, čeprav smo se bali, da smo začeli z delom prepozno, ker leži območje na dokaj prometnem kraju.

Predvsem stopa v ospredje potenciran odnos velikega kmeta do svojih poslov v hiši in do bajtarjev, ki je ustvaril posebne ljudsko-pravne odnose, ki so se začeli krhati šele po osvoboditvi in niso bili nikjer tako izraziti, kakor na tem področju. Zelo zanimiv je tudi odnos soseske do družin v posameznih zaselkih, ki se izraža posebno ob rojstvih, porokah, smrti in nesrečah, in ima prednost celo pred sorodstvom. Druga zanimivost je domača obrt, ki je še danes zelo živa: v Zadlogu prevladuje izdelovanje grabelj, vil, kosišč in oselnikov, v Lomeh izdelovanje pinj, škafov, brent in brentačev, v Kanjem dolu in Javorniku pa izdelovanje nečk in žlic. Povsod še uporabljajo primitivno orodje. Čeprav se povsod čuti večja gospodarska povezava teh predelov z Vipavsko dolino kot z Idrijo, pa kaže tip hiše na močan cerkljanski vpliv. Verjetno zato, ker so semkaj prihajali zidarji iz "Kminskega", kot pravijo domačini. Posebnost so tudi lanelne jame, ki so v uporabi še danes, čeprav bo verjetno imelo suknjarstvo večji pomen v območju Godoviča, Bele in Čekovnika. Ohranjen je še spomin na mučno rejo ovac, ki so jih pasli posebni pastirji. Le-ti so imeli plašče iz ličja in so pozimi gonili črede na pašo na Kras, celo tja do Devina.

Verski običaji in vražarstvo ne igrajo večje vloge, pač pa je ohranjenih še precej spominov na ljudsko zdravstvo. Zelo živo je še pripovedništvo, predvsem pravljicarstvo. Dosedanje delo je pokazalo, da se bodo morali posamezni člani muzeja še večkrat vrniti na to območje zaradi podrobnejše obdelave posameznih etnografskih panog. V soboto se je celotna ekipa preselila na Vojsko, kjer bo še 14 dni proučevala etnografijo tega območja.

S. L., Primorske novice, 19. 8. 1959

Horologium – Terra magica

Janez Kavčič

Prenovljeni idrijski grad Gewerkenegg (1522–1533), v katerem je nad 400 let gospodarila uprava živosrebrovega rudnika, privablja domače in tuje obiskovalce z bogato muzejsko in kulturno ponudbo. V prvem in drugem nadstropju so na ogled razsežne in zanimive stalne razstave Mestnega muzeja Idrija, zahodni trakt oživlja dejavnost glasbene šole, v pritličnem Razstavišču Nikolaja Pirnata se redno vrstijo kakovostne likovne razstave, z rekonstrukcijo baročnih fresk poslikano arkadno dvorišče pa se občasno spreminja v dobrodošlo prizorišče poletnih kulturnih prireditev. Tokrat bi radi opozorili na svojevrstno umetniško stvaritev, ki jo obiskovalci gradu žal pogosto spregledajo, pa tudi idrijski in širši javnosti je slabo poznana.

Po glavnem grajskem stopnišču, mimo preurejene terase in historičnega grba ali preko tlakovanega dvorišča, kjer je na kamnitem podboju vklesana letnica 1527, sta na voljo prijetna dostopa v mikaven lokal (bar) Rondel, ki je od avgusta 1993 nastanjen v spodnjem delu desnega (severnega) čelnega grajskega stolpa. Oblikovno sodobno in funkcionalno prirejen ter intimno delujoči ambient je estetsko in vsebinsko oplemeniten s celostnim stenskim zgrafitom (v velikosti 24 m x 1,5 m) – pravzaprav plitvim konkavnim reliefom, ki ga je leta 1993 v ducat (!) tankih nanosov finega belega ometa vrezal akademski slikar **Rudi Skočir**.

Uveljavljeni figuralik, ilustrator, slikar in grafik, ki je sposobnost obvladovanja zidnih kompozicij dokazal že z zgrafitoma v avli Gimnazije Jurija Vege (Alma mater, 1991) in v sejni dvorani Mestne hiše (Poklon vsem idrijskim rudarjem, 1992), je v grajskem Rondelu zasnoval in realiziral povsem drugačen in redkeje uporabljen likovni izziv in postopek. Njegovo delo HOROLOGIUM – TERRA MAGICA, grajeno na kontrastih beline in senc, je bolj meditacija kot stenska dekoracija, saj je bližje miniaturni preciznosti in eleganci kot pa običajni monumentalnosti stenskih upodabljalajočih tehnik. Barve kot naravni in časovno determinirani zemeljski fenomen so v tem kontekstu seveda povsem nepotrebne, saj nadčasovne kozmične "dežele" obvladujeta le svetloba in tema.

Asociacija z davnim sporočilom egipčanskih hieroglifov, po katerem se "vse boji časa, čas pa piramid", omogoča gledalcu sestanje iz trenutka sedanjosti in odstira slutnje neskončnosti in brezčasja. Izhodišče znakovno-metaforične vizualne pripovedi predstavlja pod stopniščem nameščena "posoda" živega srebra, ki se kot fatalna idrijska substanca dviga v HOROLOGIUM – kolesje magnetizma, časovnih enot, ne-

besnih znamenj, planetarnih simbolov in idrijskih atributov. V to kolesje vstopa iz sveta človeške življenjske resničnosti (TERRA VITAE) oblečena rudarska družina, kolesje pa zapuščata arhetipsko "očiščeni" simbolični figuri moškega in ženske, ki se gola in lahkotno podajata na imaginarno pot. Pred dvojico in nad njo se razpirajo neznani svetovi – TERRA INCOGNITA.

Tako je sproženo nikdar končano potovanje, ki se odvija v zgornjem prostoru lokala, pomenljivo v znamenju krožnice kot najpopolnejše dominante vseh smeri.

V smeri urinega kazalca si sledijo transcendentne pokrajine: Terra mistica, Terra vigoris, Terra caloris, Terra humorum, Lacus mortis, Terra sanitatis, Terra virgis in Terra sterilitatis. Potovanje skozi sosednje magičnih "dežel" (TERRA MAGICA) pa ni nikakršna karavana smrti, temveč sproščeno in igrivo nizanje figuralnih silhuet, ki se posamično, v dvojicah ali v skupinah prepuščajo epizodam teka in

počitka, plesa in sprehoda, poziranja in gestikuliranja, individualnih seans in medsebojnih komunikacij. Vsa dogajanja obvladuje eleganca vitkih figur, pri katerih svetlobni kontrasti in prehodi poudarjajo tako mehko plastičnih form kot tudi ostrino v omet vrezanih kontur. Doseženi sta tako rekoč maksimalna lahkotnost gibov in dinamičnost poz, saj so telesa artikulirana z zasuki in s krenjami podaljšanih nog in rok, ki spominjajo na krila ptic. V brezzemelnih kozmičnih prostranstvih velja pač totalna razbremenitev zemeljske težnosti.

Opisani Skočirjev transcendentni "balet" spremlja in dopolnjuje značilna ikonografija astronomskih znakov in matematičnih aksiomov, pri čemer pripada vidno mesto – seveda ne naključno – zlasti Idriji usojenemu Merkurju. Najbolj pa je poudarjena skrivnostna prerokinja Šembilija, ki mogočno lebdi nad sprevodom in pomenljivo obvladuje (blagoslavlja) dogajanja pod seboj. Njen lik spomni na Skočirjevo povezanost z literarnim ustvarjanjem pisatelja in psihiatra dr. Jožeta Felca, kateremu je bilo leta 1993 svojsko delo v Rondelu tudi intimno posvečeno.

Z zgrafitom (reliefom) HOROLOGIUM – TERRA MAGICA je bil zaokrožen in sklenjen obsežen opus likovnih del, ki jih je Rudi Skočir okrog leta 1990 namenjal praznovanju 500-letnice našega živosrebrovega rudnika, Idriji pa je ostala umetniška pridobitev trajne vrednosti.

Stolp za skoke z velikih višin

Na kmetiji pri Kotlarju na vojskarski planoti so začetek avgusta zgradili lesen stolp za skoke z velikih višin, ki so ga kasneje prepeljali in postavili v koprskem pristanišču. Z njega so 18. avgusta skakali udeleženci svetovnega pokala, ki sta ga skupaj pripravili koprška občina in združenje Fedemar.

Vojskarsko planoto so za gradnjo 21 metrov visokega stolpa izbrali zato, ker v njenih gozdovih raste odličen les iglavcev. Predvsem gre za smreke, ki so rasle med drugimi in so se vzpenjale kvišku, do so čimprej prišle do svetlobe. Vodja gradbenih del je bil tudi tokrat konstruktor, inženir **Danilo Magajne**, ki je pred tem zgradil že

dva podobna stolpa za skoke z velikih višin, in sicer na Mostu na Soči in v Kanalu. Za tega je bilo potrebnih 16 kubičnih metrov lesa, tehta pa okrog 8 ton. Gre za palično konstrukcijo stolpa, podobno električnim daljnovodom. Ekipa devetih ljudi ga je pri Kotlarju sestavila v treh dneh, skoraj prav toliko pa je potrebovala za označitev in

vnovično razstavitev konstrukcije. Razstavljen stolp, katerega najdaljši kos ne presega osmih metrov, saj ga sicer ne bi mogli prepeljati iz najvišje vasi na Primorskem, so v Koprju postavili na splav ob potniškem terminalu tamkajšnjega pristanišča. Po končanem svetovnem pokalu je bila predvidena njegova vnovična razstavitev, da bi ga lahko shranili za podobne preizkušnje. V tujini tovrstnih stolpov nimajo, saj tekmovalci ponavadi skačejo z betonskih mostov. Nam so se v preteklosti zagotovo najbolj vtisnili v spomin skoki z mostu v Mostarju.

Podoben stolp, ki je postavljen na Mostu na Soči. Z njega so skakali v Sočo že drugo leto zapored. Ker je ob jezeru dovolj prostora, ga po končani preizkušnji ne razstavijo, temveč so ga letos zaščitili s premazi, da bodo podaljšali njegovo življenjsko dobo

Stolp pri Kotlarju pred razstavitvijo, pred njim konstruktor Danilo Magajne

Vse nared za 10. ženski turistični rally

Klub prijateljev Cerkna bo 5. septembra pripravil že jubilejni 10. ženski turistični rally. Gre za turistično in zabavno prireditev, ki zaokroža poletno turistično sezono na Cerkljanskem. Vsako leto se ga udeleži lepo število tekmovalk, ki pridejo iz vse Slovenije, največ pa je seveda domačink. Tekmovalke se zberejo na starem placu v Cerknem, od kjer se po vseh predpisih in omejitvah zapeljejo po Cerkljanski. Da bi dogodek naredili še bolj zanimiv tako za tekmovalce kot gledalce, udeleženske rallya v cilju čaka še poligon, na katerem opravljajo spretnostni test, in merjenje moči v različnih družabnih igrah.

Če vas je morda zanikalo, da bi se tudi vi udeležili letošnjega rallya, kar pogumno. Organizatorji udeležbe ne bodo odrekli prav nobeni tekmovalki. Prijavite se lahko

na www.zenskirally.org, in sicer do 3. septembra. Do zdaj je na omenjenem rallyu sodelovalo že 624 tekmovalk oziroma 297 posadk, ki so skupaj prevozile 412 kilome-

trov prog. Preden se prijavite morda še podatek, da ekipo sestavljata dve polnoletni tekmovalki, imeti morata svoje vozilo, ki mora biti registrirano in tehnično brezhibno.

Najbolj brana knjiga letošnjega poletja

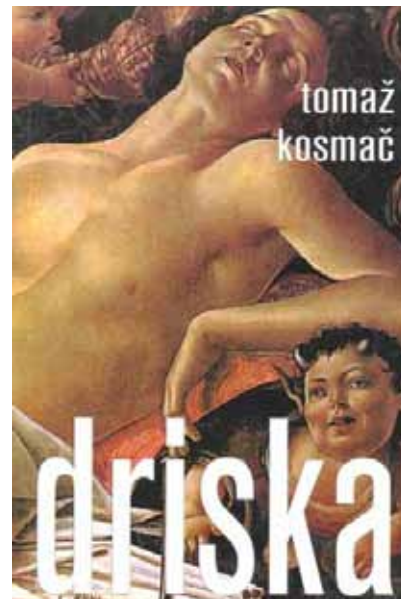
Sabina Carli

Poletje je čas dopustov in počitnic in marsikoga korak zaradi prostega časa in brezdelja še raje ponese v zavetje Mestne knjižnice in čitalnice Idrija, kjer so knjige doma.

In kaj Idrijčani berejo/mo letošnje poletje? Med najbolj brane knjige poletja so se uvrstile zbirka črtic domačega avtorja Tomaža Kosmača z odkritim in direktnim naslovom *Driska*, ljubezenski roman Vreden ljubezni izpod peresa Kathleen Woodiwiss ter svetovne uspešnice Stephanie Meyer *Somrak* ter *Mrk*, ki so še posebej zaslovele po uspehu filmske različice. Da je poletje čas, ko avtošole ne počivajo pa dokazuje knjiga, ki zaseda peto mesto letošnjega poletja – Varna voznja: priročnik za voznike. Sledita ji še Ray Kuun: *Vdovec* ter Kathleen Woodiwiss: *Zimska vrtnica*. Mestna knjižnica in čitalnica pa letos že tretje leto zapored v sodelovanju z osta-

limi primorskimi knjižnicami vodi projekt *Primorci beremo*, ki želi spodbuditi bralno kulturo. Letos v njem sodeluje 53 članov z idrijsko člansko izkaznico. V branje priporočajo 46 proznih del in 7 pesniških zbirk slovenskih ustvarjalcev, vsak bralec pa si izbere pet proznih del in eno pesniško zbirko. Projekt se zaključuje decembra, s srečanjem z znanim slovenskim avtorjem, na katerem bodo bralci prejeli priznanja in knjižne nagrade.

Jeseni pa MKČ Idrija nadaljuje s svojim stalnim programom, urami pravljic za najmlajše, literarnimi večeri in razstavami.

Ali recesija tepe tudi študente?

Maja Vojska

Poletni čas predstavlja za nekatere dijake in študente tudi lepo priložnost za zaslužek lastnega denarja, ki ga nato lahko brez slabe vesti investirajo po svoje, zato se vse več mladih tudi na Idrijskem in Cerkljanskem odloča za razna počitniška dela. A temna stran recesije se je pokazala tudi na področju dijaškega/študentskega dela, saj je povpraševanje precej večje od ponudbe. Mladi v Idriji imajo na razpolago dva študentska servisa, in sicer na novo odprti študentski servis Agencija M servis, ki je prevzel delo študentskega servisa Sil Merkur, in Servis storitev.

STANJE DIJAŠKEGA/ŠTUDENTSKEGA DELA

“Glede na to, da smo v Idriji šele en mesec, ne morem podati realnega mnenja o zmanjšanju ponudbe del glede na druga leta. Če pa gledam na nivoju celotne mreže Agencije M servis, je ponekod prišlo tudi do 30-odstotnega upada ponudbe del.

Največ ponudb še vedno ostaja v storitvenih dejavnostih (strežba), najmanj pa v proizvodnih podjetjih,” je povedala vodja idrijske poslovalnice Agencije M servis **Maja Štavar**, medtem ko na Servisu storitev kakršnih koli informacij medijem ne dajejo.

Glede na to, da je ponudba manjša kot povpraševanje, se dela ne delijo več na

zaželeno in tista malo manj cenjena, saj mladi skušajo pograbiti vsako ponujeno delo.

Pogoji dela res niso bili najbolj naklonjeni mladim, ki so skušali kar najbolj delovno preživeti to poletje, vendar bi bili lahko veliko bolj zaskrbljeni, če bi mladi bežali pred delom, ne pa, da so napeli vse moči, da bi ga le našli. So pač taki časi, ko bomo vsi morali malo potrpeti ter se kar se da najbolje znajti. Mogoče pa je rešitev zate, mladi človek, le en klik stran.

David Kranjc, dijak

“Lahko rečem, da letos nisem imel največje sreče pri iskanju počitniškega dela, saj ga ne glede na veliko prizadevanje nisem našel nikjer. Menim, da je letos dokaj opazna razlika, saj se je precej zmanjšala ponudba delovnih mest za dijake in študente. Ta razlika se najbolj opazi v tovarnah, kjer so ponavadi zaposlovali veliko dijakov, letos pa le-teh niso potrebovali. Raznolikost dela je precej velika, toda menim, da je stanje v nekaterih večjih mestih, kot je na primer Ljubljana, še veliko boljše. Kar pa sem opazil letos, je to, da smo fantje v dokaj slabšem položaju, ne le zaradi zmanjšanja del v proizvodnih podjetjih, ampak tudi zaradi največje ponudbe del v gostinstvu.

Veliko oglasov namreč pravi: Iščemo dekle za delo v strežbi!”

Luč na koncu tunela ali nova korekcija?

Barbara Ukmar

Sedanja kriza je močno prizadela globalno gospodarstvo, prizadeta je celotna finančna industrija, posebno banke. Prav pri bankah pa se je začela uničujoča spirala – te so bile namreč zelo nezaupljive in niso posojale denarja, po drugi strani pa je proizvodnja podjetjem upadala in so bila zato prisiljena v odpuščanja in zniževanja plač, kar je posledično vodilo v manjšo potrošnjo in s tem se je začarani krog nadaljeval.

Če se ozremo še na finančne trge – padci so bili nedvomno zelo boleči. Od najvišjih ravni svetovnih indeksov, ki so bile dosežene v drugi polovici leta 2007, pa do dna v marcu letos so investitorji v povprečju izgubili okrog 60 %. Tako je nemški borzni indeks DAX od maksimuma v juliju 2007 do minimuma v letošnjem marcu utrpel 62-odstotni padec, ameriški S & P je od najvišje točke v začetku oktobra 2007 padel za 56 %, vlagatelji na japonskem delniškem trgu so v povprečju izgubili 61 %, še največje izgube pa so utrpeli investitorji na balkanskem (več kot 80-odstotni padec od maksimuma do minimuma) in na slovenskem trgu (indeks SBI je od vrha, ki je bil dosežen konec septembra leta 2007, do dna v marcu padel za dobrih 70 %). Kriza je torej že primerljiva s krizo v tridesetih letih prejšnjega stoletja, ko je ameriški indeks Dow Jones od maksimuma konec leta 1929 do minimuma v začetku leta 1932 padel kar za 89 %. Nivoje izpred začetka krize je indeks ponovno dosegel šele okrog leta 1954, torej je bilo potrebnih kar 25 let. V sedanjih časih hitrejšega razvoja bo sicer okrevanje trajalo manj časa, pa vendar bo še dolga pot do ravni, ki so bile dosežene pred recesijo – analitiki tako predvidevajo, da bo za to potrebnih od 5 do 10 let.

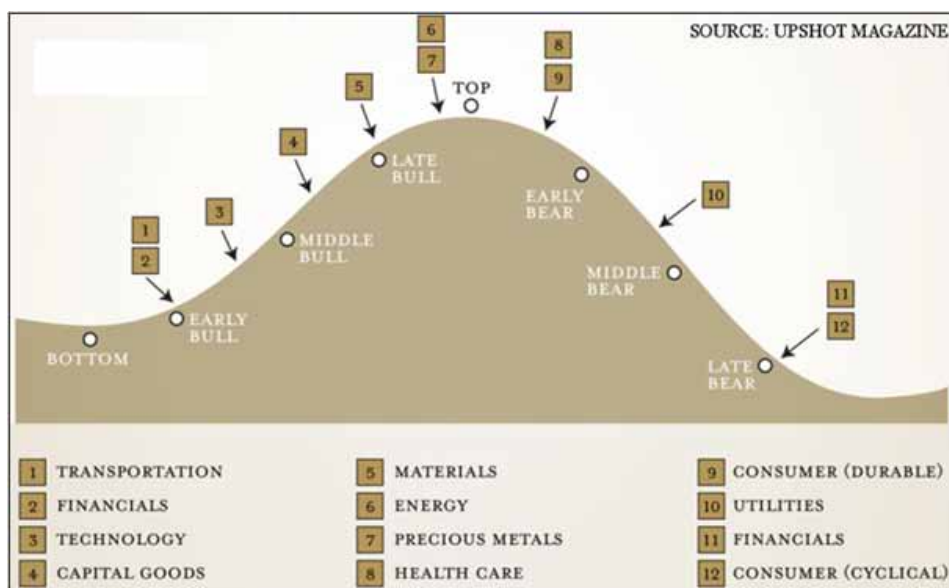
V obdobju od marca letos pa je svetovne borze zajel val optimizma – slovenski indeks SBI je tako od marca do konca julija narasel za 22 %, ameriški S & P za dobrih 44 %, podobno tudi japonski Nikkei, srbski Belex pa kar za 61 % in nemški DAX za preko 73 %. Volatilnost na trgih se je znižala – indeks VIX, ki meri volatilnost cen ameriških delnic, se je zopet povrnil na normalne nivoje okrog 30 in manj, po tem ko je konec lanskega leta narasel tudi že preko 80. V tem obdobju se je posledično spet močno povečala selitev iz denarnih trgov in iz depozitov v bolj tvegane naložbe. Največ veselja so vlagateljem prinesle panoge, kot so finance, osnovni materiali in avtomobilska industrija. Razlog tega obujanja na finančnih trgih so seveda pozitivne novice iz realnega gospodarstva in učinkovanje stimulatorskih paketov držav. Razmeroma dobri so bili rezultati t. i. stres

testov v začetku maja, ki so vključevali 19 ameriških bank, njihov namen pa je bil ugotoviti, koliko dodatnega kapitala bi še potrebovale banke za rešitev svojih finančnih težav. Rezultati so pokazali, da 10 od 19 bank potrebuje za varno poslovanje v primeru poslabšanja gospodarskih razmer še skupaj 75 milijard dolarjev svežega kapitala, kar je v pozitivnem smislu presežilo pričakovanja analitikov. Izboljševati so se začeli tudi kazalniki gospodarske klime v pomembnejših svetovnih gospodarstvih, tako se je npr. indeks gospodarskega razpoloženja v Nemčiji v juliju zvišal že četrti mesec zapored. Poleg tega pa so bili presenetljivo dobri tudi poslovni rezultati družb v drugem četrtletju letos. Če naštejemo zgolj nekaj primerov: ameriška investicijska banka Goldman Sachs je objavila rekordne rezultate, in sicer je čisti dobiček v drugem četrtletju znašal 3,44 milijard dolarjev; druga največja ameriška banka JP Morgan Chase je v enakem obdobju ustvarila 2,7 milijard dolarjev čistega dobička, kar je 36 % več kot v enakem obdobju lani; Deutsche Bank, največja nemška banka, pa je v drugem letošnjem četrtletju ustvarila kar 1,09 milijard evrov čistega dobička, kar predstavlja 68-odsto-

tno povečanje glede na enako obdobje prejšnjega leta.

Ali potem ta optimizem pomeni, da je najhujše že za nami in da se kaže luč na koncu tunela? Ali lahko pričakujemo še kakšno korekcijo? Na drugi strani namreč še vedno kapljajo tudi manj ugodne informacije. Obseg svetovne trgovine naj bi se po napovedih Svetovne banke v letošnjem letu zmanjšal kar za 9,7 %, kar je bistveno slabše od prvotnih napovedi, ki so predvidevale 6,1-odstotni upad. Slabšajo pa se tudi napovedi o gospodarski rasti v letošnjem letu – svetovni BDP naj bi se letos skrčil za 2,9 %, medtem ko je bil sprva napovedan 1,7-odstotni padec. Zaskrbljujoči pa so tudi podatki o brezposelnosti – stopnja brezposelnosti v območju evra je v juniju znašala 9,4 %, kar je največ po juniju 1999. Enaka stopnja brezposelnosti pa je bila za junij objavljena tudi za ZDA, kar je 0,1 odstotne točke manj kot v maju, ko je stopnja brezposelnosti dosegla najvišjo raven v zadnjih 26 letih. Obstaja bojazen, da bi lahko velika brezposelnost znova pripeljala do velikega števila neplačil in novega zaostrovanja.

Po mnenju večine analitikov je najhujše sicer že za nami, vendar pa oživiljanje gospodarstva prav gotovo ne bo enoznačno in močno, ampak še zelo negotovo, vmes bo tudi še kakšen padec. Kar se tiče naložb na delniških trgih, je še vedno priporočljivo postopno vlaganje; iz slike pa je razvidno, katere panoge naj bi se v posameznih fazah trga odrezale bolje od povprečja.

➤ Po donosu nadpovprečne panoge v posameznih fazah ekonomskega cikla

S TRIGLAVOM NA POT

SKLENITE CELOVIT PAKET TURISTIČNEGA ZAVAROVANJA ZA KRITJE V TUJINI IN ZAVAROVANJE ODPOVEDI TURISTIČNEGA POTOVANJA.

Vsi vaši koraki v tujini bodo brezskrbnejši s turističnim zavarovanjem za vas in vaše družinske člane. Paketi v treh različnih kombinacijah vključujejo: zdravstveno zavarovanje z asistenco, zavarovanje bolnišničnega dne, nezgodne smrti, odgovornosti, pravne zaščite, prtljage, prekinitve potovanja, zlorabe plačilnih

in kreditnih kartic ter stroškov izdelave novih osebnih dokumentov. Sklenite tudi zavarovanje odpovedi turističnega potovanja. Če boste morali zaradi nepričakovanega dogodka odpovedati potovanje, vam bomo povrnili stroške že plačanega potovanja ali letalske karte.

www.triglav.si/skleni

 triglav

MODRA ŠTEVILKA
 080 555 555

ZAVAROVALNICA TRIGLAV, d.d.

KOLEKTOR

Informator

ČASOPIS KONCERNA **KOLEKTOR** • Avgust 2009

Kolektor Continentalov Naj dobavitelj leta 2008

Konec prejšnjega meseca je Continentalova skupina Automotive Group v nemškem Regensburgu idrijski Kolektor razglasila za Naj dobavitelja leta 2008. Kot je bilo zapisano v obrazložitvi nagrade, si je koncern pridobil to priznanje s celovitim izpolnjevanjem zahtev, ki jih danes kupci pričakujejo od dobaviteljev, še posebno pa so bile izpostavljene Kolektorjeve inovacije na področju sestavnih delov motorjev, ki jih dobavlja Continentalu.

Nagrado Naj dobavitelj leta sta iz rok predstavnika Continentala (na fotografiji od leve proti desni) **Stefana Freitaga**, šefa nabave za področje motorjev, sistemov in komponent Continental Automotive Group, prevzela član Kolektorjeve uprave in izvršni direktor za razvoj **Marjan Drmota** in direktor Kolektor Kautt & Buxa **Frank Stark**.

Kolektor je od Continentala prvič prejel to laskavo priznanje in je tudi prvi med slovenskimi podjetji, pri čemer so odločali vsi kazalci uspešnosti, in sicer, da se je dobavitelj že v dosedanjem sodelovanju zgledno obnašal in da od njega pričakujejo podobno tudi v prihodnje. Continental je upošteval, da je Kolektor kot dobavitelj zmožen slediti vsem kupčevim zahtevam in pričakovanjem na področju inovativnosti, razvoja, tehnološke dovršenosti izdelkov, točnosti in kakovosti dobav ter cenovne sprejemljivosti.

Kolektor Continentalu dobavlja okrog desetino svoje proizvodnje komutatorjev, od tega največ za motorje za bencinske črpalke, hkrati pa posebej zanj razvija tudi rotorje za elektronsko komutirane motorje in hibridne obrizgane komponente.

Kolektor je razvil direktni pogon, ki mu za zdaj še ni enakega na svetu.....

16

- Tovrstne motorje je mogoče vgrajevati v kolesa majhnih akumulatorskih vozil za notranje Transporte v industriji in logistiki

Kolektor gradi novo orodjarno.....

20

- Še letos bo Kolektor na svoji matični lokaciji odprl novo "srce" tovarne, ki je nujno za nadaljnji razvoj dejavnosti

Kolektor ima urejen arhiv, ki mu manjka prostora.....

22

- S preureditvijo obstoječega prostora arhivarki in arhivu ne bo več tako tesno

Kolektor je Naj dobavitelj vseh največjih svetovnih korporacij

Odkar je Kolektor leta 1994 začel samostojno nastopati na tržiščih, je postal Naj dobavitelj vsem svetovnim korporacijam, ki jim prodaja komutatorje. Tako se ponaša s tovrstnimi priznanji, ki so mu jih podelili Black & Decker, Bosch, BSH, Continental, Remi in Valeo.

Po abecednem vrstnem redu smo našli samo tiste, ki jim Kolektor komutatorje dobavlja že vrsto let in so tudi njegovi največji kupci. Kolektor sam pa med vsemi največ da na Boschevo priznanje Naj dobavitelj leta, ki ga podeljujejo vsako drugo leto. Koncern je bil tovrstnega prestižnega priznanja v zadnjem desetletju deležen že štirikrat. Bosch je ne samo vodilni svetovni proizvajalec sestavnih delov za avtomobilsko industrijo, temveč z njimi tudi

oskrbuje najbolj ugledne avtomobilске tovarne in izdelovalce bele tehnike. Zato ne gre dvomiti v kakovost Kolektorjevih izdelkov. V nasprotnem bi si zagotovo izbrali drugega dobavitelja. Continentalovo tovrstno priznanje pa je tudi pomembno, saj je bil Kolektor prvo podjetje pri nas, ki ga je prejelo od te svetovne korporacije, ki se ponaša s 24 milijardami evrov letnega prometa, od tega okrog 60 odstotkov (Continental Automotive Group) predstavljajo nabave pri 4000 dobaviteljih, med katerimi jih je tokrat izbral devet, od tega pet za področje elektronskih komponent in štiri za področje mehatronike. V slednjo skupino je sodil tudi Kolektor. Da o Boschevem letnem prometu sploh ne izgubljam besed, saj ga lahko primerjamo kar z našim državnim proračunom.

Minister za finance dr. Franc Križanič na obisku v Kolektorju

Obisk finančnega ministra v Kolektorju ni bil prvi tovrstni letošnji obisk v podjetju, pred njim ga je obiskalo kar nekaj predstavnikov slovenske vlade. Kolektor je bil namreč tisti, ki je kot prvi v Sloveniji začel državo opozarjati na prihajajočo gospodarsko krizo.

Vodstvo koncerna Kolektor je obisk ministra za finance dr. Križaniča izkoristilo za pogovor o zanje zelo aktualnih temah, kot so financiranje gospodarstva v okviru jamstvene sheme, financiranje razvojnih projektov na področju avtomobilске industrije, načrtovane spremembe na področju obdavčitve pravnih in fizičnih oseb ter javno-zasebno partnerstvo.

Ministra so opozorili na delovanje jamstvene sheme, saj so podjetja, predvsem tista v avtomobilski industriji, zelo občutljiva na višino obrestnemere, ki zmanjšuje njihovo konkurenčnost. Prav tako se zavzemajo za izenačitev pogojev za uslužbenca javnega sektorja in gospodarstva, ki gredo na delo v tujino. Predsednik koncerna Kolektor **Stojan Petrič** je tu izpostavil predvsem njihove zaposlene v podjetjih v tujini, ki so obdavčeni po svetovnem dohodku, ne pa po dohodku, ki bi ga

za enako delo v enakem obsegu opravili doma. In to je potrebno spremeniti. Minister **dr. Franc Križanič** se je strinjal, da bo potrebno sprejeti določene ukrepe, ki bodo zagotovili čim bolj stabilno davčno politiko.

Beseda je tekla tudi o javnem-zasebnem partnerstvu in Kolektorjevih izkušnjah pri projektu izgradnje novega doma upokojujencev v Idriji, in seveda trenutnem stanju v koncernu. Po Petričevih besedah se število naročil povečuje, s 1. avgustom so ponovno uvedli 40-urni delavnik. Čeprav se razmere izboljšujejo, pa naročil, ki so jih imeli v letih 2006/2007, ne pričakujejo pred letom 2014.

Kupci ne izbirajo neznanih proizvajalcev

Filip Šemrl

Moj tokratni sogovornik Ludvik Kumar je leta 1982 končal ljubljansko Fakulteto za elektrotehniko, naslednje leto se je še pred odhodom na služenje vojaškega roka zaposlil v Kolektorju. Z leti je postal že inventar podjetja, tako se je sam izrazil. Najprej so ga zaposlili v Kolektorjevem Razvoju. Poverili so mu obvladovanje prvega brizgalnega stroja, ki ga je vzdrževal in razvijal tehnologijo naprav, ki so bile namenjene brizganju in obdelavi komutatorjev. Vse do nedavnega je Kumar delal v Strojegradnji na področju avtomatizacije proizvodnje. Kar 13 let se je ukvarjal s konstrukcijo krmilij, potem pa je prevzel vodenje Strojegradnje. Prehod s Strojegradnje na nove proizvode je bil zanj razvoj grafitnega komutatorja. Ob zadnji reorganizaciji koncerna je postal njegov izvršni direktor za raziskave. Po novi organiziranosti Strojegradnja sodi k Orodjarni.

Njegova ekipa se v Kolektorju pravzaprav ukvarja s predrazvojem proizvodov, s prvimi testi izvedljivosti in zasnovo proizvodnih procesov. Delo se močno prepleta z razvojem, ki ga vodi kolega Marjan Drmota, ki pa ima večji poudarek na vpeljavi proizvodov v proizvodnjo v skladu s predpisanimi standardi.

Kakšen bi bil Kolektor, če ne bi imel lastne strojogradnje?

V začetnem obdobju Kolektorja je bil socializem, Jugoslavija, sistem še precej zaprtega tipa (smeh). Mi smo imeli že takrat dobre povezave s tujino, s Kautt & Buxom. V letih, ko sem se zaposlil, smo imeli v primerjavi z okolico precejšnjo prednost, saj smo imeli priložnost obiskovati Kautt & Bux in videti, kako poteka proizvodnja v Nemčiji in to tehnologijo prenašati domov. Delali smo prav to, kar danes počnejo Kitajci. Kopirali smo in iskali boljše rešitve za posamezne delovne operacije. Kasneje je naša Strojegradnja odigrala zelo pomembno vlogo, saj je bistveno izboljšala odzivnost Kolektorja do želja kupcev. Ker smo vso tehnologijo proizvodnje komutatorjev razvili doma, znanje iz "hiše" ni odtekalo. Torej smo našo tehnologijo lahko zelo dobro zaščitili. Sicer so mnenja glede tega, kaj je smiselno izdelati doma in kaj ne, deljena. Sem pa

prepričan, da je Strojegradnja dala bistven prispevek k donosnosti komutatorske proizvodnje v preteklosti.

Kdaj ste iz tehnološke odvisnosti prerasli v tehnološkega liderja?

Več mejnikov bi lahko navedel. Težko se je odločiti, kateri je bil odločujoč. Prepričan sem, da je bila uvedba brizgalnih strojev in avtomatiziranih linij za proizvodnjo komutatorjev na lokaciji, kjer se danes nahaja Ascom, eden od najpomembnejših. S tem smo dobili samozavest in začeli konkurirati sorodnim proizvajalcem. Še več vetra smo dobili v krila, ko smo proizvodnjo preselili v hale na desni breg Idrijce. Mislim, da je naša prodaja prav v tistih časih dosegla največjo rast.

To so bila devetdeseta leta ...

... Da, sledila je "globalizacija", prevzemi in odpiranje podjetij po svetu. Kar zadeva tehnološko področje, kjer sem doma, pa sem prepričan, da je bila uvedba proizvodnje grafitnega komutatorja, ki nima opravka samo z bakrom in maso, ampak je za njegovo izdelavo potrebnih veliko tehnoloških znanj in postopkov, tista, ki nam je omogočila, oziroma nam dala moči, da smo se lotili prevzemov tudi na nekomutatorskem področju.

So konkurenčni izdelovalci takrat tržišču že nudili grafitne komutatorje?

Že. Mi jih nismo posnemali, ne kupili licence. Razvili smo svojo tehnologijo izdelave in jih kmalu

prehiteli. Rešitve, po katerih smo se takrat hoteli zgledeovati, se danes praktično ne proizvajajo.

Je potem šele grafitni komutator naredil Kolektor prepoznavnega?

Ne, takrat je že tekla obširna proizvodnja po več originalnih tehnologijah. Na primer tehnologija za proizvodnjo komutatorjev za avtomobilske zaganjalnike, ki so se dobro prodajali. Z grafitnim smo dobili samo še dodatni zagon. Zelo pogosto se je oprema za posamezni komutator izdelala sočasno z njegovim razvojem. Takrat je bilo to še mogoče, danes je razvejanost proizvodnje večja. Govoriva o Kolektorju pred letom 2000. Pred tem je bila donosnost proizvodnje komutatorjev neprimerno večja od sedanje. Če si se takrat lotil stvari inovativno, nisi mogel zgrešiti, saj so naši konkurenti v Evropi še veliko proizvodnih postopkov izvajali

vse dosedanje aktivnosti v to smer niso dale ekonomsko obetajočih rezultatov. Danes raziskave in razvoj osredotočamo na nove proizvode.

To je prišlo z diverzifikacijo.

V glavnem, Razvojno-tržni center naj bi bil namenjen prav razvoju novih proizvodov na področju avtomobilske tehnike, posredno pa spremljal in usmerjal tudi razvoj hišne in industrijske tehnike. Usmeritev, kaj se bomo šli, oziroma čemu bomo dali prednost, smo zapisali v strategiji koncerna konec leta 2007. Mislim, da se naš razvoj kar sklada z njo. Poskušamo iskati programe, ki so sinergijsko povezani med seboj, pri katerih je mogoče na različnih področjih uporabljati podobne tehnologije, znanje in izkušnje. Eno takih je hibridika. V bistvu lahko tudi komutatorje in drsne obroče štejemo med hibridne proizvode in bi se lahko pojavili na vsakem

“Naloga diverzifikacije podjetja, ki je tako specializirano v svoji proizvodnji kot je bil Kolektor v preteklosti, je po mojem enako, kot če bi se panda odločil, da se ne bo več prehranjeval z bambusovimi vršički, ampak bo postal vsejed, tako kot rjavi medved.”

ročno, mi pa smo že uvajali avtomatizirano proizvodnjo.

Kako je konkurenca gledala na to silno Kolektorjevo ekspanzijo?

V tistih letih so številni kupci sami skrbeli tudi za proizvodnjo komutatorjev. Mi smo prodajne posle pridobivali predvsem zato, ker smo imeli avtomatizirano proizvodnjo, torej optimalno urejeno. Tudi cenovno smo bili zanimivi prav zaradi “izpiljene” tehnologije.

Ne bom prvič dejal, da je komutator zrel proizvod, zato tople vode ne boste več odkrili?

Kakšnega odločilnega razvoja na komutatorju se ne gremo več, saj so možnosti glede tega omejene. Razlika med ceno materiala in ceno komutatorja je vse manjša. Precej razvojnega dela smo vložili v to, da bi komutatorju dodali določene funkcije. Na primer dodali senzorski magnet za detekcijo vrtenja, med lamele vgradili kondenzatorje, ki bi zmanjšali elektromagnetne motnje motorja, dodali križne povezave med lamelami za štiri polne motorje itd. Še vedno je aktualna rešitev komutatorja z vgrajenim uporom, ki omogoča cenejšo detekcijo vrtenja pri štirih polnih motorjih. Toda revolucije na področju proizvodnje komutatorjev ne morem napovedati. Mogoče so še možnosti v zamenjavi materialov za njihovo izdelavo, vendar

sejmu hibridike. Gre za zelo različne izdelke, katerih skupna lastnost so inserti obrizgani s plastiko. Od takih z ne posebno visoko donosnostjo, toda so tudi zelo zahtevni izdelki, ki združujejo različne tehnologije. Naj bodo to senzorji, elektronski sklopi, različni deli motorjev itd. Eden takih, ki bo konec tega leta prišel iz naše tovarne, je senzorska glava za elektronsko komutiran motor, ki se bo vgrajeval v blok avtomobilskega motorja pri BMW-ju. Tudi v tem primeru smo razvojni dobavitelj. Je pa prodor na druga področja izjemno težak. Bolj, ko je podjetje specializirano v svoji proizvodnji, težje se diverzificira.

Kolektor je torej pravi čas spoznal, da je njegova prihodnost edino v diverzifikaciji proizvodnih programov?

Prišli smo do točke, po kateri rast Kolektorja brez diverzifikacije ni bila več mogoča. Mogoče smo se je lotili malo pozno, toda ne prepozno. Danes blagovna znamka Kolektorja preživi predvsem na račun prevzemov tudi v primeru, če osnovni program, to je proizvodnja komutatorjev, usahne. Saj pod to znamko danes deluje vrsta podjetij z različnimi proizvodi, kot sta na primer Liv in KMT, če omenim samo največje in najnovejše podjetje na nekomutatorskem področju. Veliko truda je vložene tudi v organsko rast, kjer pa z rezultati (še) ne moremo biti zadovoljni. V mislih imam ele-

ktroniko, ki je sinergijsko povezana z več podjetji v koncernu. Razvijamo specialne pogone, kjer ima elektronika spet pomembno vlogo, hibridiko, magnetne komponente, hišno tehniko, itd. Zagotovo bomo prišli do proizvodov, ki bodo dohodkovno zanimivi. Zaenkrat v ponudbi novih produktov še ne moremo biti izbirčni, kajti na tistih področjih, na katerih je tržišče sposobno absorbirati milijonske količine, še nimamo dovolj referenc. Kupci preprosto ne bodo izbrali "no name" proizvajalca.

Če zanemarim področja v koncernu, ki so jim poverjeni stiki z okoljem, se mi zdi, da ste prav vi tisti, ki jih imate z zunanjim svetom veliko. V mislih imam stike z mladimi prek raznih delavnic.

Sodelujemo z idrijsko osnovno šolo in gimnazijo. Z mladimi sodelujemo predvsem zato, da bi pri njih vzbudili zanimanje za tehniko in da spoznajo, kakšne so možnosti za delo pri nas in ko pride čas, vedo, na koga se lahko obrnejo.

V zadnjem obdobju sem zadolžen tudi za zbiranje in obdelavo poslovnih priložnosti, ki jih posredujejo ljudje v in izven koncerna. Idej je kar nekaj, žal tistih pravih, ki bi človeka hitro prepričale v tržno uspešnost, skoraj ni.

Precej, a še vedno premalo sodelujemo z raziskovalnimi institucijami. V preteklosti smo izpeljali kar nekaj uspešnih projektov. Glede na širino dejavnosti, ki se je lotevamo, pa bo treba to sodelovanje še okrepiti.

Nagradno vprašanje:

Kateri sadež je po novem zaščitni znak Kolektorja?

Odgovore pošljite na sedež uredništva časopisa Komunitator, Arkova 43, 5280 Idrija, do 15. septembra 2009. Med pravnimi odgovori bomo enega izžrebali. Nagradenec bo prejel zaboj omenjenega sadeža.

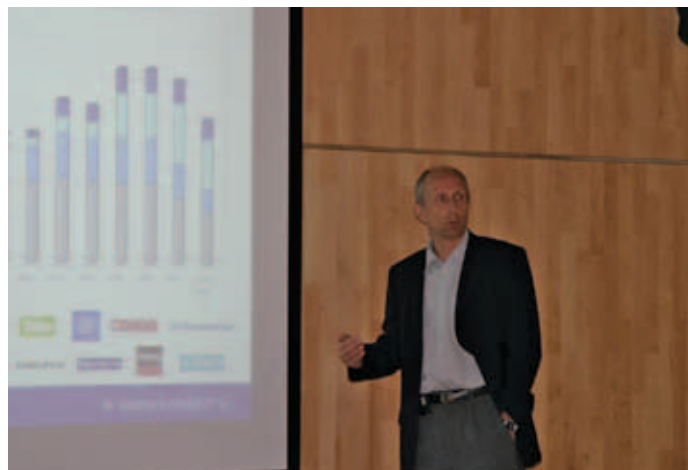
Glede na trenutne razmere bi bile lahko tudi limone ali grenivke pa niso!

Kolektor je pripravil že 8. razvojno konferenco

Namen koncernovih razvojnih konferenc je predstaviti aktualno stanje na projektih, pomembnih za koncern, in spregovoriti o možnostih ter priložnostih, celo o morebitnih novih projektih. Predvsem pa so razvojne konference dobra priložnost za izmenjavo informacij med vodji razvojnih skupin. Tudi tokrat ni bilo nič drugače.

Razvojno konferenco bi lahko razdelili na dva dela – splošnega in strokovnega. V prvem delu je zbrane nagovoril koncernov glavni izvršni direktor **Radovan Bolko** in spregovoril o trenutni situaciji na trgu, ki je vse prej kot rožnata. Čeprav so se v koncernu nadejali izboljšanja, tega tudi v tretjem kvartalu letošnjega leta še ni pričakovati. Izpostavil je predvsem tri Kolektorjeve družbe, ki kljub slabim gospodarskim razmeram poslujejo dobro. To so Kolektor Liv, Kolektor KFH in Kolektor Sinyung. Na eni strani se koncern sooča z naraščajočim deležem stroškov dela v vrednosti prodaje in razvojnimi projekti, katerih izvedbena faza se vse bolj odmika, na drugi strani. Da bi zmanjšali stroške dela in pospešili razvoj novih projektov, bodo morali v prihodnje sprejeti nekaj neprijaznih ukrepov.

Splošni del razvojne konference so zaokrožili s predstavitvami nove organiziranosti koncernove strateške prodaje, o kateri je govoril izvršni direktor komercialne **mag. Rok Vodnik**, ki je zbrane pozval k intenzivnemu iskanju novih tržnih priložnosti, zgodovino razvoja oddelka raziskav in razvoja, pa je zbranim predstavil izvršni direktor za raziskave **Ludvik Kumar**. Cilj je poiskati nove proizvode, ki

jih lahko koncern izdela z obstoječimi tehnologijami. Celotno strategijo razvoja je koncern prilagodil tako, da Kolektor kljub gospodarski krizi ostane močno podjetje in korak pred konkurenco. Kot zadnji v splošnem delu konference je besedo dobil član projektne pisarne **Primož Gorjup**, ki je spregovoril o študiju Podjetništva na Švedskem. Gorjup je namreč eno leto preživel na Švedskem, kjer je na Univerzi v Lundu študiral podjetništvo. Udeležence konference je seznanil s ključnimi ugotovitvami.

Razvojno konferenco so sklenili s strokovnim delom, v katerem so predstavniki razvojnih oddelkov Kolektor Magma, Kolektor Liva, Razvojnega centra Smeh, Ascoma, Kolektor Kolinga, Kolektor Sinabita in Kolektor Groupa predstavili trenutno stanje na njihovih projektih, ki so pomembni za koncern, predstavili so nove projekte, ki imajo možnost, da pomembni za koncern šele postanejo, in vse ostale projekte, na katerih delajo.

Švedska izkušnja

Primož Gorjup

Za mano je zanimiva in nepozabna izkušnja s študija na švedski univerzi v Lundu, kamor sem šel avgusta lani na enoletni podiplomski študij podjetništva nabirati znanja o trženju novih produktov. Razlogi za odločitev za študij v tujini so bili predvsem profesionalno pogojeni. Pri svojem delu v Kolektorju na področju inovativnosti in podjetnosti sem se občasno

srečeval s pomanjkanjem znanj, zato sem se odločil, da jih dopolnim s študijem na priznani tuji univerzi. V Kolektorju se z inovativnostjo in podjetnostjo tako ali drugače neprekinjeno ukvarjam že skoraj štiri leta in sem v tem času pridobil že ogromno izkušenj, a pridobljena znanja s študija bodo pomembno dopolnilo pri bodočem doseganju rezultatov. Z vsemi

pridobljenimi znanji se nameravam zdaj še bolj intenzivno vključevati v posamezne projekte usmerjene v diverzifikacijo in komercializacijo novih produktov.

Študij je trajal 10 mesecev in je bil dokaj intenzivna zmes teorije in prakse. Lundska univerza je najuglednejša in druga najstarejša univerza na Švedskem (ustanovljena 1666), ima pa tudi utrjen status med 100 najboljšimi univerzami sveta. Program študija je kakovosten in poteka v dveh delih, pri čemer je prvi del namenjen spoznavanju teorije in drugi del testiranju te teorije v praksi. Študij ima zelo malo poudarka na golem učenju podatkov in več na posredovanju novih znanj, ki so plod dognanj uglednih raziskovalcev po svetu. Timsko delo je spodbujano, pogosto in dobro uveljavljeno. Ključna znanja, ki so bila posredovana v okviru študijskega programa, so bila s področij: lastnosti podjetnosti in podjetnika, izvajanje tržne analize (analiza industrije, konkurence in kupcev), postavitve tržne strategije, organiziranje potrebnih virov za realizacijo priložnosti ter oblikovanje dolgoročne strategije rasti.

Podjetnost kljub splošnemu prepričanju ni vezana le na samostojne podjetnike, temveč je vse bolj zaželen in koristen delovni pristop tudi v velikih podjetjih in pri tem Kolektor prav nič ne zaostaja. Pravzaprav je v okviru Slovenije z doseženimi rezultati gotovo v prvi vrsti. Podjetnost je torej največkrat nujno potrebna za uspešno komercializacijo novega izdelka ali storitve. In v nasprotju s prepričanjem se veliko podjetje pri trženju novih izdelkov srečuje z zelo podobnimi ali celo še večjimi izzivi, kot bi se samostojen podjetnik, ki bi želel tržiti podoben izdelek. Pravzaprav je veliko podjetje včasih ravno zaradi svoje velikosti, bolj statične organiziranosti in fiksiranih poslovnih procesov izpostavljeno še večjim tveganjem pri trženju novih izdelkov. So pa posledično lahko tudi nagrade ob uspehu veliko večje, predvsem v smislu, da lahko ustvarjajo dodano vrednost za večje število ljudi.

Obstoječe izkušnje in pridobljeno znanje že odpira nove priložnosti, predvsem iz naslova boljšega razumevanja posameznih industrij, v katerih deluje Kolektor, hitrejšega ovrednotenja posameznih priložnosti in bolj sistematičnega dela. Hkrati s temi priložnostmi pa se odpirajo tudi novi izzivi, kako Kolektor uveljaviti v industrijah, v katerih je konkurenca že izredno močna, kako narediti projektne timе učinkovitejše in kako še izboljšati organiziranost dela. Vsekakor je podjetnost "sila", ki lahko da odgovore na večino teh izzivov.

Študij ali delo v tujini je odlična priložnost za pri-

Univerza v Lundu

Skupinska fotografija podiplomskih študentov podjetništva, posneta na zaključni podelitvi magistrskih

Fotografiranje s profesorji: Hans Landström (vodja magistrskega programa Podjetništva), Marie Löwegren (njegov namestnica) in Primož Gorjup

dobivanje novih znanj in pomembnih izkušenj iz prilagajanja življenju v tuji deželi, spoznavanja novih kultur in širjenja osebne mreže poznanstev. Vsekakor je po taki izkušnji človek bogatejši in nenazadnje vidi tudi sebe v drugačni luči, kot se je pred odhodom. Vse to pa je le del učenja, prilagajanja, spreminjanja in rasti, ki se jim pravi podjetnik nikoli ne odpove. Ni pomemben svet, o katerem sanjaš, temveč svet, ki ga aktivno ustvarjaš.

Kolektor ostaja zaposlenim prijazno podjetje

Polona Šemrl

Izvršna direktorica za kadre in stike z javnostjo Ingrid Kermavnar je na Kolektor prišla pred dobrimi štirimi leti, spomladi leta 2005. Po končanem študiju na FSPN-ju, zdajšnji Fakulteti za družbene vede, si je Kermavnarjeva kot univerzitetna diplomirana sociologinja v različnih delovnih okoljih pridobila preprotno delovne izkušnje, ki so z leti zahtevale nov izziv. Ker ji je bilo ravno takrat ponujeno mesto izvršne direktorice za kadre in stike z javnostjo v koncernu Kolektor, ga je seveda z veseljem sprejela.

Z novo organiziranostjo izvršni direktorji skrbite vsak za svoje področje znotraj celotnega koncerna in ne več le znotraj podjetij na lokaciji v Idriji. V kolikšni meri se je z reorganizacijo spremenilo vaše področje?

Pravzaprav se z reorganizacijo moje naloge niso kaj dosti spremenile, saj je bila služba za kadre in stike z javnostjo že na začetku, torej z mojim prihodom, oblikovana koncernsko. Tako je tudi z novo organizacijo naša osrednja naloga pridobivanje in razvoj perspektivnih kadrov ter nabor kadrov za najodgovornejše funkcije v naših podjetjih doma in v tujini. Med pomembnejše naloge sodi tudi sodelovanje z izobraževalnimi inštitucijami v ožjem in širšem okolju, vključno s tujino, vključevanje v razpise, vezane na zaposlovanje, usposabljanje in nadaljnje izobraževanje kadrov, pa tudi izdelava sistema mentorstva, prenosa znanja in izkušenj in učinkovito notranje komuniciranje ... Res pa je, da naša služba prej ni bila tako tesno povezana s kadrovskimi službami posameznih podjetij, kot je sedaj. Razlog temu je v veliki meri sprejeta reorganizacija koncerna, drugi razlog pa je tudi nastop recesije, zaradi katere je zdaj še bolj kot kdajkoli prej pomembno, da znamo združiti svoja znanja, sposobnosti in izkušnje pri kreiranju rešitev, s katerimi bomo zmanjševali negativne posledice krize in ohranili kar največ delovnih mest.

Kot ste že sami omenili, se tudi Kolektorju ni uspelo izogniti gospodarski krizi. Ukrepi, ki jih je kot odgovor nanjo, podjetjem ponudila država, so padli na vaša ramena oziroma na ramena vaše službe. Kakšnih sprememb ste bili deležni na tem področju?

Prihajajočo krizo smo v koncernu napovedovali,

da pa bo tako globoka in dolga, nismo pričakovali. Prve ocene o tem, da se bodo naročila začela zmanjševati, smo v koncernu Kolektor izdelali že konec junija 2008 in takrat smo, z namenom, da bi ublažili učinke krize, tudi že začeli izvajati prve ukrepe. Tako je bil naš prvi sprejeti ukrep znižanje plač vodilnim v koncernu za 10%, ko pa so se razmere zaostriale, so temu ukrepu sledili še drugi: odločili smo se, da ne bomo najemali nove delovne sile prek agencij in da ne bomo podaljševali pogodb za določen čas, odpovedali smo se delu preko študentskega servisa. Ker pa se je v naslednjih mesecih gospodarska kriza le še stopnjevala in ker vsi do tedaj sprejeti ukrepi niso zadostovali, se je vodstvo koncerna odločilo za uvedbo skrajšanega polnega delovnega časa in tako smo v večini podjetij na idrijski lokaciji s 1. decembrom 2008 uvedli 36-urni delovni teden, ponekod pa kasneje tudi 32-urni delovni teden. To je bila rešitev, s katero smo se prilagodili trenutnim razmeram in obenem

ohranili zaposlenost v lokalnem okolju. V skladu z delovnopravno zakonodajo in v soglasju s podjetniškim sindikatom smo uvedli tudi institut neenakomerne razporeditve delovnega časa. In prav uvedba neenakomerne razporeditve delovnega časa nam je v veliki meri pomagala, da smo lahko obvladovali velika nihanja naročil pri kupcih (posebno izrazito se je to zgodilo letos v mesecu juniju), ob tem pa še vedno izpolnjevali pogodbene obveznosti, ki smo jih sprejeli februarja letos z vključitvijo v vladin ukrep delnega subvencioniranja polnega delovnega časa. No, tu moram povedati, da smo ta ukrep ocenili kot zelo dobrodošel za naša podjetja, čeprav se je nemalokrat pokazalo, da je preveč togo zastavljen, saj smo imeli tako vodstvo kot tudi vsi zaposleni prav zaradi tega ukrepa nemalo težav pri prilagajanju tržni situaciji.

V Kolektorju smo se razmeram na tržišču prilagajali postopoma, in sicer tako, da smo prehajali iz 32- na 36-urni delovni teden, s 1. julijem 2009 pa smo na programih, kjer se je obseg naročil povečal, ponovno uvedli 40-urni delovni teden. V zadnjem tednu julija 2009 smo na podlagi uvedbe neenakomerne razporeditve delovnega časa kompenzirali večino dodelanih saldo ur, s 1. avgustom 2009 pa smo v podjetjih, ki so imela prej skrajšan polni delovni čas, ponovno uvedli 40-urni delovni teden. Trenutno sicer kaže, da se razmere počasi izboljšujejo, vendar pa ni zagotovila, da se gospodarska kriza resnično umirja, zato pripravljamo predlog dodatnih ukrepov, med katerimi je tudi možnost vključitve v ukrep delnega povračila nadomestila plače oziroma uvedbe t. i. ukrepa "čakanje na delo". V primeru, da se bodo naročila še zmanjševala, pa ne bomo mogli več izključevati ukrepov za zmanjševanje števila zaposlenih.

Vemo, da Kolektor spada med tista podjetja, ki mu za socialno varnost zaposlenih ni vseeno. To je že večkrat dokazal, tudi v času gospodarske krize, ko bi lahko delavce odpuščal, pa jih ni. Se je v tem kriznem času, ko ne vemo prav točno, kaj bo prinesla prihodnost, politika do zaposlenih kaj spremenila?

V prvi vrsti so naša skrb naši zaposleni. Vedno smo si in tudi v bodoče si bomo prizadevali, da bi v naših podjetjih zagotovili čim več kvalitetnih delovnih mest. Prav zaradi odgovornosti, ki jo ima Kolektor do svojih zaposlenih, se v času gospodarske krize še posebej aktivno vključujemo v aktualna dogajanja in sodelujemo s svojimi predlogi. Še posebno odmeven in z odobravanjem sprejet je bil predlog gospoda Stojana Petriča, ki je vladi predlagal varianta 36- in 32-urnega delovnega tedna.

Glede na to, da je Slovenija tik pred zdravstveno

in pokojninsko reformo, pa smo letos v začetku julija organizirali tudi okroglo mizo o absentizmu in na Ministrstvo za zdravje in na Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve posredovali kar nekaj konkretnih zaključkov in predlogov za zmanjšanje zdravstvenega absentizma.

Ker kriza še ni končana, nam pa za našo prihodnost ni vseeno, se bomo na vlado in posamezna ministrstva s predlogi obračali tudi v prihodnje.

Kako pa je z lokalnim okoljem, v katerem delujete, do zdaj je bil Kolektor aktivno vključen v dogajanje v kraju?

Tudi na razvoj širšega lokalnega okolja ne nameravamo pozabiti. Kolektor že vrsto let kot sponzor podpira najrazličnejše za občino pomembne prireditve, športna društva, kulturno dejavnost in tega kljub krizi ne nameravamo ukiniti. Smo pa morali narediti selekcijo, kar pomeni, da se je naš sponzorski vložek nekoliko zmanjšal, v nekaterih primerih, za katere smo ocenili, da s tem ne bomo povzročili trajne škode, pa smo sponzorstvo za nekaj časa tudi odložili.

Zaradi znane gospodarske situacije smo se letos Dnevu Kolektorja odpovedali, skladno s politiko koncerna pa bomo še naprej podpirali dogodke, povezane z zdravjem ljudi in z njihovim izobraževanjem. Tako bomo podprli našo ekipo, ki se bo 25. oktobra letos udeležila 14. ljubljanskega tekaškega maratona, pa tudi skupino kolesarjev iz naših podjetij, ki se bo v septembru podala na Vršič. Skupaj z Zdravstvenim domom Idrija pa tako za naše zaposlene kot tudi za vse občane občine Idrija tudi letos pripravljamo več dogodkov, ki se bodo zvrstili v okviru Tedna zdravja.

Ker ste že omenili zdravje, trenutno je v medijih zelo aktualna tema pandemije prašičje gripe. Kako se v koncernu pripravljate na jesen, ko naj bi prišel ponovni val množičnih okužb?

V sodelovanju z gospo Urško Močnik Bončina, dr. med., smo že pripravili prvo informacijo o tem, kako se bomo obnašali v primeru pandemije gripe, da ne bomo prenašali okužbe na druge ljudi. Informacijo smo že posredovali med zaposlene. V septembru bomo na določena mesta v podjetjih, kjer se giblje večje število ljudi (npr. pred garderobami, pred menzo itd.) namestili tudi dozirne aparate za razkužilo in navodili, kako razkužilo pravilno uporabljati, da bomo dosegli želeni učinek – po mnenju zdravnikov je namreč uporaba razkužila eden izmed najučinkovitejših ukrepov za preprečevanje širjenja okužb. Pripravljamo pa tudi načrt ukrepov v koncernu Kolektor, ki jih bomo izvajali v primeru pandemije gripe. Zavedamo se namreč, da nam bo le z vnaprej načrtovanimi in

predvidenimi aktivnostmi uspelo pravočasno in ustrezno reagirati in s tem varovati zdravje zaposlenih in omejiti negativne posledice, ki bi v primeru pandemije gripe nastale.

Kolektor je med največjimi in najintenzivnejšimi štipenditorji v državi. Koliko štipendistov imate? Kakšna je vaša politika na tem področju? Kakšen profil kadra potrebujete?

Raziskave, ki jih opravlja in objavlja revija Manager, kažejo da smo med največjimi in najintenzivnejšimi štipenditorji v državi, na kar smo seveda ponosni. Lani smo podelili 52 štipendij. Trenutno štipendiramo 150 dijakov in študentov, med štipendisti pa v skladu z usmeritvijo koncerna prevladujejo tisti, ki so se odločili za univerzitetni študij na tehničnih in naravoslovnih fakultetah. Kljub gospodarski krizi smo tudi za novo šolsko leto v sodelovanju s Posoškim razvojnim centrom razpisali nove štipendije. Odločili smo se namreč, da štipendiranja ne bomo omejevali, predvsem ne z administrativnimi ukrepi. Vsekakor pa bomo v prihodnje izvajali večjo selekcijo v smislu iskanja najboljših kadrov, ki bodo v prihodnje sposobni prevzeti ključne funkcije v skupini.

Po naših podatkih bo v naslednjih mesecih študij zaključilo 12 štipendistov. Tudi v tem primeru smo se odločili – navkljub gospodarski krizi, ki nam pri sprejemanju tovrstnih ukrepov povzroča nemalo težav –, da jim bomo v enem izmed Kolektorjevih

podjetij omogočili ustrezno usposabljanje pod vodstvom mentorjev, njihova nadaljnja zaposlitev pa bo odvisna predvsem od njihovih sposobnosti in prizadevanj.

Ko vodstvo koncerna govori o Kolektorju, beseda slej ko prej nanese na znanje. Kako pomembno je znanje za koncern?

V Kolektorju smatramo znanje za eno od ključnih vrednot, zato smo ga tudi želeli spodbuditi tako v domačem kot tudi v širšem okolju, saj se tu nahajajo potencialni kadri, to so naši bodoči sodelavci, ki se bodo z več znanja lažje, hitreje in uspešneje vključili v našo sredino.

To je bil razlog, da je Kolektor v fazi diverzifikacije v sklop te vizije vključil tudi intenzivno sodelovanje s fakultetami in inštituti, tudi z nekaterimi fakultetami v tujini. Znanje pa skušamo promovirati tudi med mladino v našem domačem okolju, in sicer na tak način, da bi med mladimi ponovno vzbudili zanimanje za tehnične poklice.

Tako preko različnih inštitucij sodelujemo z mladimi raziskovalci, diplomanti, študenti in dijaki, ukvarjamo pa se tudi z osnovnošolci.

V občini smo skupaj z gimnazijo izpeljali že kar nekaj odmevnih projektov. Za dijake smo skupaj pripravili ogleda podjetja in praktične vaje, kakršnih v učilnicah in šolski delavnici ne bi mogli izpeljati. Zelo dobro sodelujemo tudi z idrijsko osnovno šolo. Že dvakrat so za učence, ki jih zanima elektrotehni-

ka, naši strokovnjaki pripravili niz elektrotehničnih delavnic, na katerih so jih sproščeno, skozi igro in z reševanjem določenih posebej zanje pripravljenih nalog uvedli v osnove elektrotehnike in marsikoga med njimi tudi navdušili za ta poklic. Prav tako smo finančno in kadrovsko že drugo leto zapored podprli izvedbo tabora za nadarjene učence na Medvedjem Brdu.

Kolektor je veljal oziroma lahko bi rekli, da v javnosti še vedno velja za zelo zaprt sistem, ki se v medijih ni dosti pojavljal, čeprav se je začel odpirati navzven.

V ožjem lokalnem okolju sicer ne, v širšem okolju pa so Kolektor res večkrat označili kot dokaj zaprt sistem. No, res je, da novinarske konference niso bile metoda, ki bi se jih Kolektor v prejšnjih letih pogosto posluževal. Pa ne zato, da bi se pred mediji zavestno zapiral, prej morda zato, ker so vse najpomembnejše informacije, tiste, ki bi jih morali poznati, tako ali tako dosegle:

- zaposlene, ki so bili redno informirani preko internih medijev (sestankov, oglasnih desk in kasneje tudi preko intraneta),

- občane, ki so bili in so še vedno izčrpno obveščeni preko našega glasila Komunitator, saj od vsega začetka izhajanja poročila tako o dogodkih in dosežkih Kolektorja kot tudi o vseh najpomembnejših dogodkih v naši občini,
- naše kupce, ki so nas dobro spoznali preko številnih osebnih kontaktov,
- pa tudi strokovno javnost, ki je informacije o Kolektorju dobila v domačih in tujih strokovnih revijah, večkrat pa tudi v finančnih časopisih.

V zadnjih letih pa smo za novinarje in širšo javnost večkrat pripravili izjave, nekajkrat tudi novinarske konference, saj so se v Kolektorju v tem času dogajale hitre in velike spremembe, in to zaradi globalizacije in diverzifikacije, za katero smo se odločili v koncernu, beležimo pa jih tudi kot leta izrednih gospodarskih uspehov. V času gospodarske krize pa se v medijih pojavljamo še pogosteje in to predvsem na željo posameznih novinarskih hiš. Kolektor je namreč kapitalsko trdno podjetje in v času gospodarske krize tudi edina slovenska družba, ki še naprej prevzema podjetja po svetu, s čimer ohranjamo prihodek na ravni preteklih let in zagotavljamo delo zaposlenim.

Glavna tema Kolektorjeve kadrovske konference in okrogle mize je bil zdravstveni absentizem v luči gospodarske krize

Koncernova služba za kadre in stike z javnostjo je v novozgrajenem Razvojno-tržnem centru v Idriji pripravila kadrovske konference, ki so se je udeležili kadrovski delavci vseh koncernovih družb v Sloveniji. Glavni namen konference je bil seznaniti se s trenutnimi razmerami na trgu, ki od vodstev podjetij zahtevajo tudi kadrovske ukrepe, in se seznaniti z ukrepi, ki jih je vlada sprejela kot odgovor na finančno in gospodarsko krizo. Okrogla miza, ki so jo pripravili v sklopu kadrovske konference pa je bila namenjena zdravstvenemu absentizmu.

Udeleženci konference so se seznanili z novim Zakonom o delnem povračilu nadomestila plač in podprli predlog sofinanciranja stroškov dela za ključne kadre v podjetjih, ki ga je oblikoval Upravni odbor Zbornice elektronske in elektroindustrije pri Go-

spodarski zbornici Slovenije. Ta namreč predlaga, da bi ključnim kadrom na razvojno-tržnih projektih v okviru sheme povračila nadomestila plače

Udeleženke kadrovske konference je pozdravil glavni izvršni direktor Radovan Bolko, s prispevki pa so na njej sodelovale (z leve proti desni) Milica Likon, Ingrid Kermavnar in Eva Primožič Cvelbar

omogočili, da delajo in ne gredo na čakanje, saj bi delodajalec zanje zagotovil delo na srednjeročnih projektih, država pa bi zanje prispevala in povečala delež za plače tako, da bi zagotovila vsaj 40 odstotkov stroškov dela, v primeru, da podjetje nedvomno pripreva svoj vložek v razvojne projekte, na katerih delajo omenjeni ključni kadri.

Okroglo mizo, ki so jo pripravili v sklopu kadrovske konference, vodila pa jo je **Ingrid Kermavnar**, izvršna direktorica za kadre in stike z javnostjo, so naslovili "Zdravstveni absentizem v luči gospodarske krize", saj se zavedajo, kako pomembno je zdravje zaposlenih, gospodarske in družbene razmere ter vse slabši demografski kazalci pa stanje le poslabšujejo. Čeprav so v koncernu veliko naredili za promocijo zdravja zaposlenih (športne igre, tečaji nordijske hoje, Dan Zdravja, nagrade za prisotnost, omejevanje kajenja in zlorab alkohola

na delovnem mestu, razgovori z zaposlenimi po daljši odsotnosti z dela ...) pa se je v lanskem letu in v začetku letošnjega leta bolniška odsotnost z dela nekoliko zvišala. Kot pravijo v koncernu, temu gotovo botrujejo tudi zaostrene razmere na trgu.

Sodelujoči na okrogli mizi so si bili enotni, da je mogoče zdravstveni absentizem zmanjšati in obvladovati le s sistematičnim pristopom, ki vključuje tako zgraditev pozitivnega odnosa posameznika do svojega zdravja, odgovornost podjetij, da vlagajo v zdravje zaposlenih, tesno sodelovanje lokalnih skupnosti in podjetij, ne nazadnje pa ima pri reševanju tega problema izredno pomembno vlogo tudi država z ustreznimi sistemskimi rešitvami. Ker je Slovenija tik pred zdravstveno in pokojninsko reformo so organizatorji okrogle mize svoje ugotovitve in predloge za izboljšanje stanja posredovali tudi pristojnim ministrstvom.

Predlogi, ki smo jih poslali na ministrstva:

1. *Sistemske uvesti obvestilo delodajalcu – obvezna navodila zdravnika o ravnanju v času bolniške odsotnosti in predvideno trajanje BS ter datum kontrolnega pregleda, in prilagoditi določbe glede gibanja med staležem bolni delavca (osebni zdravnik).*
2. *Nadomestilo plače naj gre v breme ZZZS, tudi če zdravnik delavcu v roku 10 dni odpre novo "bolniško" zaradi podobne oz. sorodne diagnoze (zdaj v primeru enake diagnoze in le če to odobri imenovani zdravnik).*
3. *Ko ima zavarovanec v posameznem letu že več kot 90 dni BD (čeprav gre za večje število krajših BD), naj gre nadomestilo plače v breme ZZZS – brez odločanja imenovanega zdravnika (zdaj 120 dni po odločitvi imenovanega zdravnika).*
4. *Ukrepi v zvezi z ohranjanjem zdravja delavcev (npr. preventivno-rekreativni odmor in cepljenje proti gripi), ki izpolnjujejo določene strokovne standarde in ga plača delodajalec, se delavcu ne bi smel šteti kot boniteta.*
5. *Finančne vzpodbude države tistim delodajalcem, ki vlagajo v zdravje zaposlenih:*
 - z bonusi delodajalcem, ki izvajajo ukrepe varstva pri delu,
 - z razpisi za izvajanje projektov promocije zdravja na delu,
 - s financiranjem izobraževanj in usposabljanj strokovnega kadra v podjetjih na temo zdravja pri delu, kot npr. projekt Čili za delo, ki usposablja svetovalce za promocijo zdravja na delu, tudi v obliki seminarjev, delavnic.
6. *Sistemske urejena komunikacija med izbranim, imenovanim in pooblaščenim zdravnikom. Upošteva naj se mnenje pooblaščenega zdravnika pri oceni začasnih in trajnih nezmožnosti za delo.*
7. *Obravnavanje na IK ZPIZ po 6 mesecih bolniške odsotnosti z dela. Delazmožnost delavca se oceni kljub morebitnemu nezaključenemu zdravljenju, smiselno se uporabi institut kontrolnega pregleda (začasna invalidska upokojitve, skrajšan delovni čas, pridobitev delovnih omejitev).*
8. *Uvede naj se delovna rehabilitacija po težji bolezni ali poškodbi – postopno vračanje delavca na delovno mesto, pri čemer naj se upošteva mnenje pooblaščenega zdravnika.*
9. *Nosečnost delavk naj se ne smatra kot bolezen. V povezavi z družbenim okoljem naj se poišče možnosti zaposlitve nosečih delavk v programih družbeno koristnega dela po zgledu javnih del, npr. varstvo in spremljanje otrok, družabništvo starejšim, vključitev v delo neprofitnih organizacij. Tako se podaljša delovna aktivnost delavke, delavka pa pridobi dodatne kompetence.*
10. *Podobno se uredi absentizem starejših delavcev, ki jim manjka manj kot 2 leti do upokojitve. Svojega dela ne zmorejo več opravljati oz. ga opravljajo z velikim naporom, imajo pa veliko znanj in izkušenj, ki bi jih lahko vključili in usmerili v družbeno koristno delo.*
11. *Vlaganje v zdravstveno vzgojo otrok in mladostnikov (preventivni programi v šolah, zagotovitev dejavnosti za aktivno preživljanje prostega časa (vzgoja za zdrav način življenja), zaradi slabega zdravstvenega stanja mlajših delavcev ter ohranjanja zdravja in delazmožnosti pozno v starost.*

Kolektor je finančno in kadrovsko podprl raziskovalni tabor idrijskih osnovnošolcev na Medvedjem Brdu

Polona Šemrl

Koncern Kolektor se je odločil, da je sodelovanje z izobraževalnimi institucijami kljub slabim gospodarskim razmeram, pomembno in potrebno, zato je ponovno finančno in kadrovsko podprl raziskovalni tabor za nadarjene učence idrijske osnovne šole, ki je bil konec junija na Medvedjem Brdu. Pod vodstvom Kolektorjevih strokovnjakov so učenci nova znanja nabirali na tehnični in fizikalni delavnici.

Fizikalno delavnico je vodil **Ludvik Kumar**, koncernov izvršni direktor za raziskave. Na njej je učencem, ki so se udeležili tabora, spregovoril o magnetiki, magnetnih materialih, magnetnih pojavih, kako se različni materiali obnašajo v magnetnem polju. Na otrokom zanimiv način je predstavil magnetno polje, da so dobili občutek za ta fizikalni pojav. Po predavanju, na katerem so se seznanili z osnovami magnetike in praktičnem prikazu so učenci sami izdelali nihalo, ki ga je mogoče zbuditi z magnetnim poljem.

Kumarjeva želja je namreč bila, da bi si učenci na delavnici pridobili nekaj osnovnega znanja, ki jim bo še kako prav prišlo, ko se bodo o tem učili v šoli, oziroma da so si tisti, ki so se s tem fizikalnim pojavom po učnem načrtu že srečali, s pomočjo

praktičnih prikazov le-tega še bolj vtisnili v spomin. Za izvedbo tehnične delavnice pa je poskrbel **Goran Serafimovič**. Na njej so učenci ustvarjali s pomočjo komponent paketa Fischer tehnic, nekakšne majhne elektrotehnične delavnice, ki vsebuje vse sestavne elemente prave delavnice, ki jo imajo tudi podjetja. Otroci so imeli na razpolago izdelavo izdelka po sistemu priloženih načrtih ali pa so uporabili domišljijo in izdelali svoj izdelek. Ker komplet omogoča ogromno možnosti, ni potrebno posebej poudarjati, da so učenci dali prednost domišljiji. Ob koncu delavnice je bilo treba seveda preveriti, ali izdelek sploh deluje. Kaj mislite, kakšne je bil rezultat? Prav vsi so se zelo dobro odrezali in dokazali, da znajo svoje znanje uporabiti tudi v praksi.

Kolektor je tokrat že drugič podprl izvedbo tabora za nadarjene učence na Medvedjem Brdu. Kot pravi Ludvik Kumar, koncernov izvršni direktor za raziskave, naj bi jih podpirali tudi v bodoče. Tovrstne delavnice so namreč zelo dober način, da si otroci pridobijo nekoliko več znanja s tehničnega področja. Nedvomno si tega znanja tudi želijo, saj je interes za delavnice, ki jih organizira Kolektor, velik. Učenci z njimi dobijo nekaj dodatnega znanja, koncern pa morda bodoči kader. Čeprav imajo učenci pred seboj še kar nekaj let šolanja, pa jim po Kumarjevih besedah takšne delavnice nedvomno ostanejo v spominu.

Zapiranje lokalnih deponij bodo občutila tudi podjetja

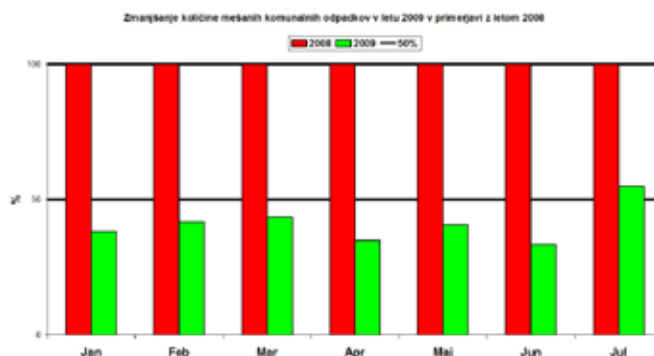
Marjeta Žonta

Odpadki, ki se odlagajo na deponije, so že do zdaj predstavljali velik strošek za podjetje, v prihodnje pa bo ta strošek zaradi odvoza na oddaljena regijska odlagališča še bistveno večji. Tega se zavedamo tudi v koncernu Kolektor, zato smo konec lanskega leta pričeli z akcijo zmanjševanja količin mešanih komunalnih odpadkov.

Najprej smo pripravili načrt, s katerim smo v akcijo vključili prav vse zaposlene – vodstvo, čistilni servis in ostale službe, ter vnesli nekaj bistvenih sprememb v dosedanja način zbiranja in oddajanja odpadkov. Načrt smo sproti dopolnjevali s predlogi skrbnikov za okolje, ki po posameznih divizijah skrbijo za uvajanje dobre prakse v sistem in njegovo izvajanje. Sledila je temeljita prenova dokumentacije s področja ravnanja z odpadki in urejanje ekoloških con znotraj proizvodnje. V prihodnjem mesecu je planirana še zaključna faza projekta, postavitve ekoloških con znotraj uprave. Te že imajo v Razvojno-tržnem centru, kjer ločevanje odpadkov poteka brez težav.

Cilj, ki smo si ga zastavili v tem letu, je zmanjšati količino mešanih komunalnih odpadkov za 50 odstotkov. Sprva smo vanj malce dvomili, a s pravim pristopom in angažiranostjo vseh, smo že

po nekaj mesecih videli, da bomo zmogli. Rezultati, ki smo jih dosegli v primerjavi s preteklim letom so sledeči:

Na zmanjšanje količine odpadkov gotovo vpliva tudi manjši obseg proizvodnje, vendar po oceni ta vpliv ni večji od 10 odstotkov. Največ zaslug za zmanjšane količine odpadkov nosimo zaposleni, ki pridno sortiramo odpadke že na izvoru samem. Temu sledi odvoz materialov na reciklažo namesto na deponijo.

Najbrž ni potrebno dodatno omenjati, da zmanjšanje količin mešanih/nesortiranih odpadkov za podjetje pomeni sorazmerno manjše stroške, ki jih ima zaradi odvoza in odlaganja odpadkov ter okoljske takse.

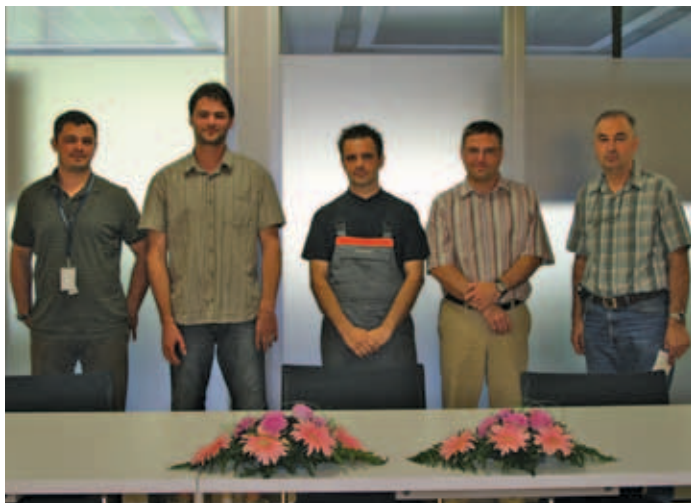

Ciljno in timsko zbiranje idej v letu 2009

Tomaž Mlečnik

Najboljša ideja na temo varovanja zemlje

Ciljno zbiranje idej se je na idrijski lokaciji koncerna Kolektor nadaljevalo tudi v drugem četrtletju leta 2009. V tem času so zaposleni v okviru ciljnega zbiranja idej v inovacijski portal prijavi šestnajst idej na izbrano temo Varovanje zemlje. Vse prijavljene ideje je ocenila strokovna komisija in se odločila, da nagradi dve prijavljeni ideji. Praktično nagrado sta prejeli ideji avtorja Mirka Cigaleta z naslovom Varovanje zemlje in ideja avtorja Mitja Gnezda z naslovom Polnilna postaja. V nadaljevanju sta predstavljeni nagrajeni ideji.

Po podelitvi praktičnih nagrad je bilo seveda obvezno še skupinsko fotografiranje

Varovanje zemlje

Ideja, prijavljena pod naslovom **Varovanje zemlje**, avtorja **Mirka Cigaleta**, je kar obsežna in v bistvu združuje dve ideji, kako aktivno prispevati k temu, da ohranimo naš planet tak, kot je. Prvi del ideje obsega namestitve sončne elektrarne na proizvodne obrate našega podjetja na desni strani reke Idrijce v Idriji. Po ocenah avtorja so proizvodne hale na eni izmed najbolj sončnih leg v idrijski kotlini, z veliko sonca, kjer bi bilo mogoče pridobiti kar nekaj električne energije za potrebe podjetja iz okolju prijaznih obnovljivih virov.

Drugi del ideje je namestitev toplotnih črpalk na vseh mestih v podjetju, kjer imamo na razpolago veliko toplotne energije za črpanje, ki pa na žalost ostaja neizkoriščena. Toplotna energija se v podjetju pojavlja predvsem v proizvodnih obratih na mestih, kot so kompresorske postaje, žarilne peči, peči za staranje in pri napravah za odsesavanje. Na ta način pridobljeno toplotno energijo bi uporabili za ogrevanje sanitarne vode za potrebe podjetja in jo morebiti ob pridobljenih večjih količinah tudi ponudili okolici podjetja v uporabo.

Polnilna postaja

Druga ideja, ki je bila nagrajena, je ideja avtorja **Mitja Gnezda** z naslovom **Polnilna postaja**. Ideja, ki jo je avtor prijavil, je, da bi se ob parkiriščih v podjetju postavilo električne polnilne postaje, kjer bi zaposleni lahko polnili svoja vozila na električni pogon, s katerimi bi prihajali na delo v podjetje. Polnilno postajo bi bilo moč povezati s sončno elektrarno in tako uporabljati za prevoz okolju prijazno energijo iz obnovljivih virov.

Vozila na električni pogon znatno varujejo naš planet, saj ob uporabi ne izpuščajo v okolje nobenih škodljivih emisij, pa tudi sicer je energija, ki je potrebna za vožnjo na električni pogon, v primerjavi z drugimi vrstami energije zanemarljiva.

Kot zanimivost pa podatek, da je strošek porabljene energije za električno kolo za prevoženo pot 1000 km približno 1 evro.

Tema tretjega četrtletja 2009

V tretjem četrtletju je izbrana tema za ciljno zbiranje idej **Zniževanje stroškov**.

Trenutne gospodarske razmere na trgu so vsa podjetja prisilila k temu, da je postalo zniževanje stroškov veliko bolj aktualno kot v dobi konjunktura.

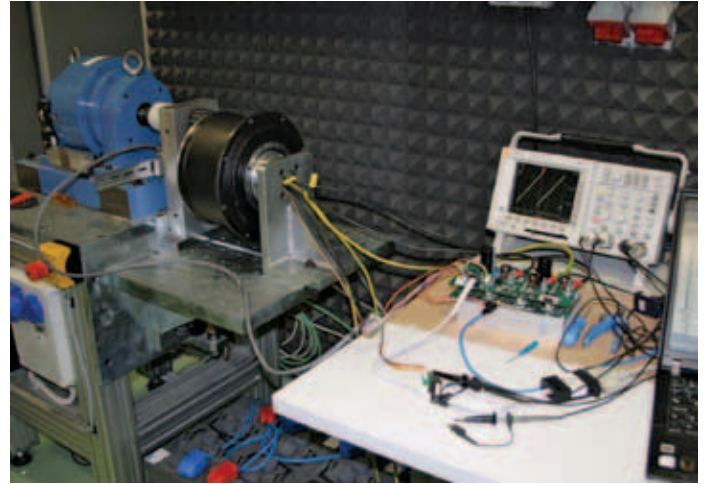
Ker se v podjetju zavedamo, da lahko vsi zaposleni prispevajo k temu, da se stroški v podjetju zmanjšajo in bo tako podjetje lažje prebrodilo trenutno krizo, pozivamo vse zaposlene, da se v tretjem četrtletju aktivno vključijo v ciljno zbiranje idej na temo zniževanja stroškov.

Kolektor je razvil direktni pogon, ki mu trenutno ni enakega na svetu

Filip Šemrl

Po štirih letih dela je skupina Kolektorjevih strokovnjakov razvila tako imenovani znotraj kolesni motor (in whill drive motor), ki bi ga po naše najbolj ustrezalo imenovati direktni pogon, pravi vodja projekta Tomaž Fleischman. Ideja o direktnem pogonu obstaja, in tudi na tržišču je mogoče kupiti znotraj kolesne motorje, toda ne s takimi karakteristikami, kot je Kolektorjev. Njega namreč odlikuje predvsem velik navor, enostavnost konstrukcije in nizka cena izdelave.

Kolektor je nedvomno prvi, ki bo tržišču ponudil povsem novo tehnologijo direktnega pogona. Cilj za razvoj tovrstne aplikacije direktnega pogona, je bil tržišču ponuditi tak pogonski sistem, ki bi ga lahko vgrajevali v majhna akumulatorska vozila za industrijo in logistiko, ki prevažajo večjo maso z majhno hitrostjo. Eden od konstruktorskih izzivov je bil, kako narediti pogon dovolj učinkovit. To jim je uspelo, saj njihov pogon dosega enake, če ne celo boljše karakteristike kot obstoječi elektromotorji klasične tehnologije. **Tomaž Fleischman** ne bi rad, da bi ljudje direktni pogon primerjali s karakteristikami elektromotorja. Po njegovem ga je bolj primerno primerjati s karakteristikami kakega drugega pogonskega sistema, v katerem je elektromotor samo eden od elementov. V Kolektorjevem primeru pa imamo vse v enem kolesu. V ohišju takega motorja bo tudi elektronika, kar bo potencialnemu uporabniku omogočalo še več konstrukcijske svobode. Namreč, pri pogonu manjših vozil, je strošek prenosa energije od motorja do kolesa precej velik (zobniki, jermeni, diferencial, itd.), kar zmanjšuje njihovo učinkovitost. V Kolektorjevem primeru bo tudi diferencial elektronski in vsako kolo bo krmiljeno ločeno. S tem se bodo vozne lastnosti vozil bistveno izboljšale. Danes v boljša vozila, ki so namenjena tako imenovanemu notranjemu transportu, že vgrajujejo ločeno gnana kolesa, vendar je izvedba s klasičnimi elektromotorji slabša od Kolektorjeve novosti. Trenutno je njihov direktni pogon v pridobivanju statusa intelektualne lastnine. Z razvojem so namreč že tako daleč, da si potencialni kupci direktni pogon že lahko ogledajo in ga preizkusijo v svojih aplikacijah. Na podlagi njihovih zahtev in želja bo Kolektor

V prototipni delavnici so preizkušali peto generacijo direktnega pogona, ki bo imel v ohišju tudi elektroniko. Tak bo tudi pripravljen za prodajo. Prihodnji mesec naj bi izdelali poskusno serijo in počakali na teste kupcev

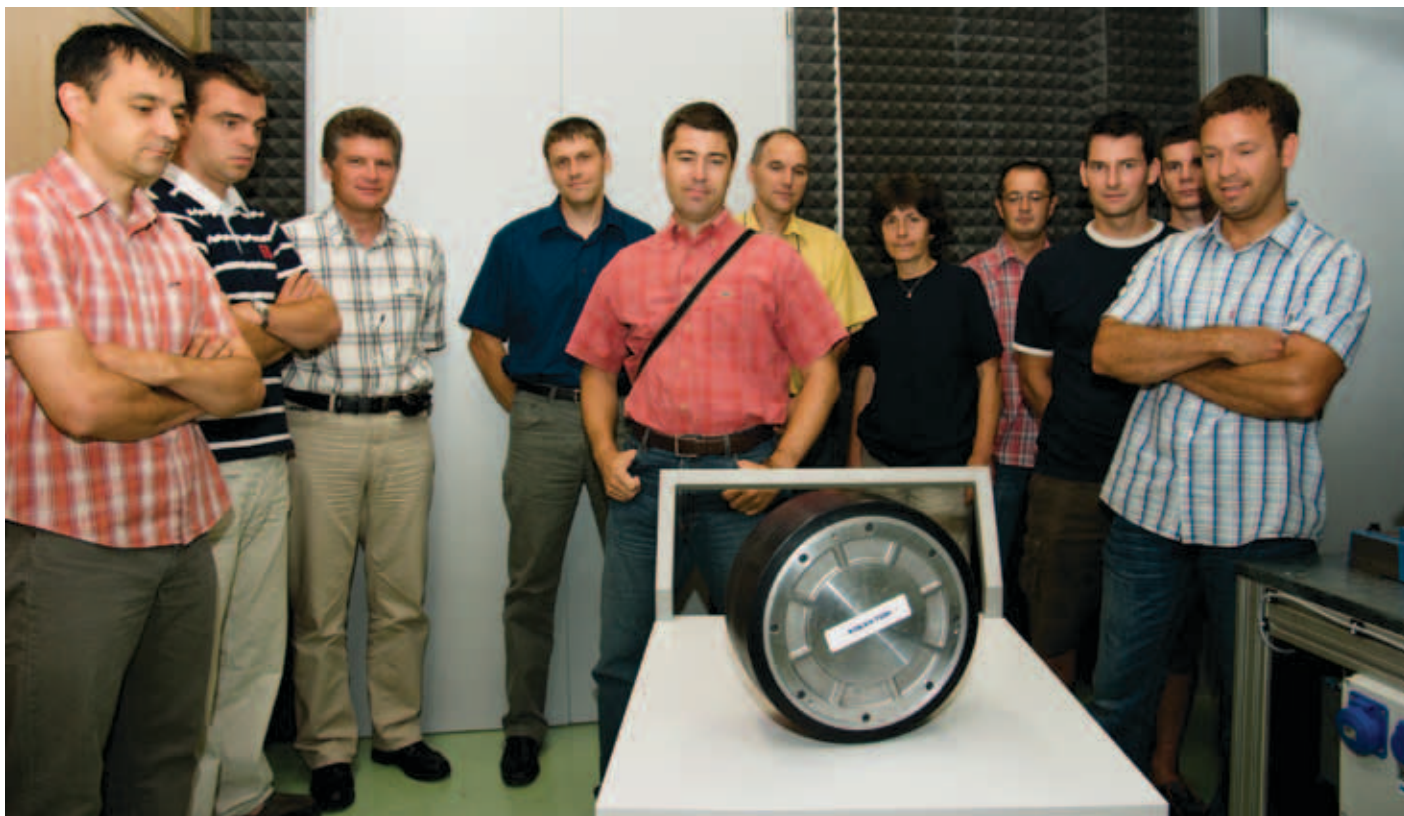
posebej zanje razvil končno različico.

Kolektor se je pri konstrukciji poslužil nove tehnologije mehkomagnetnih materialov, ki mu je omogočila, da so v zelo majhen prostor "spravili" zelo velik navor. Zunanjih dobaviteljev potrebnih materialov, prav tako tudi potencialnih kupcev, zaenkrat še ne bi naštevali, navajamo le, da je za mehansko zgradbo tega pogona poskrbela skupina pod vodstvom **Ludvika Kumarja** in da je bil ključni konstruktor **Pavel Rupnik**.

Sodelovali so še: **Uroš Felc**, **Stojan Kokalj**, **Klemen Kosmač**, **Tatjana Berce Alič**, **Goran Serafimovič**. Pogon je oživila skupina elektronikov pod vodstvom **Francija Lahajnarja**. Vodenje pogona je programiral **Uroš Rutar**, elektroniko pa je zasnoval **Branko Skok**. Projekt je odlično podprla tudi projektna pisarna koncerna z **Alenko Abram** in **Tomažem Mlečnikom**.

Kolektor je že usposobil delavnico za izdelavo prototipnih serij, zato že lahko tudi prevzema naročila za prototipe. Obstajajo tudi preliminarni načrti za proizvodnjo tovrstnih motorjev, vsa orodja za izdelavo direktnih pogonov so že tudi izdelana, tako da je mogoče vsak trenutek začeti s proizvodnjo 10.000 pogonskih sistemov na leto. Zanj naj bi po predvidevanjih skrbelo od 10 do 15 delavcev.

Za idrijski del koncerna je to velik premik, saj bo

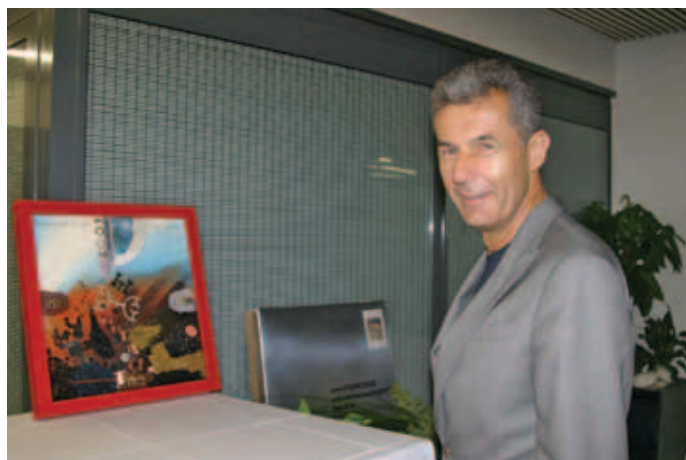
Od leve proti desni so Goran Serafimovič, Uroš Rupar, Ludvik Kumar, Franci Lahajnar, Tomaž Fleischman, Stojan Kokalj, Tatjana Berce Alič, Uroš Felc, Klemen Kosmač, Branko Skok, Pavel Rupnik

postal ponudnik končnega izdelka. Z novim motorjem oziroma direktnim pogonom ima v rokavu aduta, s katerim bo konkurenčen na svetovnem tržišču. Če v času gospodarske krize potencialni

kupci še ne bodo razvijali novih vozil, ki bi bila gnana s Kolektorjevimi znotraj kolesnimi pogoni, pa je koncern pripravljen na boljše čase s tržno zanimivim izdelkom, ki bo prinašal dodano vrednost.

Stojan Petrič je praznoval

10. julija je v krogu svojih sodelavcev v restavraciji Kolektor 60. rojstni dan proslavil predsednik koncerna Kolektor **Stojan Petrič**. Kot diplomirani ekonomist se je v tej družbi zaposlil leta 1974 in je vrsto let delal v njeni komerciali, ki jo je tudi vodil. Leta 1994 je Petrič prevzel vodstvo podjetja, ki je pod njegovo taktirko preraslo v koncern z največjim tržnim deležem v prodaji komutatorjev na svetu. Z organsko rastjo in prevzemi se je Kolektorjev letni promet nenehno povečeval in danes znaša že okrog 250 milijonov evrov. Da je Kolektor kapitalsko trdno podjetje, gre zasluga tudi Petričevim predhodnikom, ki so tudi v drugačnem družbenem sistemu s podjetjem gospodarili tako, kot so to počeli doma. Politiko "privošči si toliko, kot zmoreš" je nadaljeval tudi Petrič, zato ne preseneča, da je v času gospodarske krize Kolektor edina slovenska družba, ki še naprej prevzema podjetja po svetu, s čimer ohranja prihodek na ravni preteklih let in zagotavlja delo svojim delavcem. Doma in po svetu

jih namreč koncern Kolektor zaposluje že več kot 3000.

Petričeva 60-letnica je minila v sproščenem vzdušju in ob pomenkih njegovih sodelavcev, ki jim je bila ob različnih delovnih obveznostih to tudi ena redkih priložnosti.

V Kolektor Livu izdelujejo nov tip vzglavnikov

Igor Otoničar

Kolektor Liv se lahko pohvali s številnimi novimi programi. V prejšnji številki Komunitatorja smo vam predstavili nov sesalnik, tokrat bomo nekaj besed namenili razvoju novega tipa vzglavnika za avtomobile znamke Renault.

Družino vzglavnikov W95 za vozila Renault, ki jih proizvaja Kolektor Liv, sestavlja nekaj različnih tipov. Vzglavniki se vgrajujejo v vozila tipa Megane, Scenic, Espace in nekatere tipe nove Lagune.

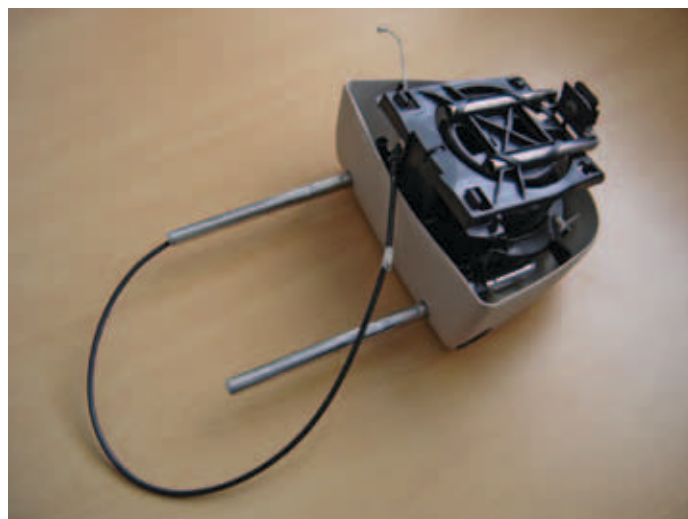
Vzglavnik je modularno sestavljen, ogrodje je pri vseh tipih standardno, nadgradnja pa omogoča različne dodatne funkcije mehanizma. Standardna funkcija je nastavitev višine vzglavnika preko aktiviranja gumba, dodatne funkcije pa so še nagib plošče vzglavnika v eni ali treh oseh.

Sestavni deli vzglavnika so izdelani iz večih tipov plastičnih mas, v mehanizmu so vgrajeni tudi različni kovinski deli, kot so vzmeti, objemke in vijaki. Pri načrtovanju proizvodnje je bila posebna pozornost namenjena zasnovi procesa, predvsem zaradi zagotavljanja visokega nivoja kakovosti izdelka.

Vzglavnik je izdelan na popolnoma avtomatizirani montažni liniji, kjer se izdelki na posameznih delovnih mestih sestavljajo z roboti in manipulatorji. Po sestavi izdelka se preizkusijo in zabeležijo tudi vse njegove karakteristike. Vzglavnik potem kupec

opremi z ostalimi sestavnimi deli, ga zapeni, preizkusi in vgradi v sedež vozila.

Kolektor Liv pa ne izdeluje samo vzglavnikov za vozila Renault, pač pa tudi vzglavnike in sestavne dele za vzglavnike vozil znamke Opel. V novejših avtomobilih te znamke so vgrajeni tako imenovani aktivni vzglavniki. Njihova funkcija je nekoliko drugačna od prej omenjenih. Vzglavnik ima gibljivo ploščo, ki se pri trku aktivira in zmanjša razdaljo med vzglavnikom in glavo. V primeru trka se aktivira mehanski aktuator v sedežu, ki preko posebnega mehanizma premakne ploščo vzglavnika proti voznikovi ali sovoznikovi glavi.

Aktivni vzglavnik Opel

Družina vzglavnikov W95

Vzglavnik, pripravljen za vgradnjo v sedež

Testiranje klimatskih naprav Kolektor Kolinga po EN 1886

Branko Gabrič

Podjetje Kolektor Koling d. o. o. oziroma PC (poslovni center) Klimatizacija, ki se v okviru podjetja ukvarja z načrtovanjem in izdelavo klimatskih naprav, je avgusta v pooblaščenem laboratoriju Referata Klima und Lufttechnik, ki je v sestavu TÜV SÜD Industrie service GmbH iz Münchna, opravilo meritve svojih klimatskih naprav, in sicer po zahtevah standarda EN 1886.

Naj zahteve standarda in dosežene rezultate strnem v nekaj točkah:

- Meritve, ki smo jih opravljali, so zajemale ugotavljanje mehanske stabilnosti ohišja oziroma deformacije ohišja pri meritvenih pogojih (podtlak 1000 Pa, nadtlak 1000 Pa, stalne deformacije pri podtlaku in nadtlaku 2500 Pa). Meritve so pokazale, da so klimatske naprave Kolektor Kolinga uvrščene v najvišji razred, tj. D1, ki ga določa standard.
- Po protokolu standarda smo izvedli tudi meritve zračne prepustnosti ohišja, v nadtlaku 700 Pa in podtlaku 400 Pa. Meritve so pokazale, da se glede na tesnost ohišja klimatskih naprav naše uvrščajo v najkvalitetnejši razred L1.
- Testirali smo tudi transmisijske izgube skozi ohišje klimatske naprave. Po rezultatih, ki smo jih dobili, se klimatske naprave podjetja Kolektor Koling uvrščajo v razred T2 oziroma v drugi najkvalitetnejši razred po omenjenem standardu.
- V drugi najkvalitetnejši razred po standardu EN 1886 sodijo naše naprave tudi glede na meritve toplotnih mostov ohišja klimatske naprave.
- Opravljene so bile tudi meritve zračnih propustnosti ob vgrajenih filtrih, in sicer pri nadtlaku 400 Pa in podtlaku 400 Pa. Pri teh meritvah smo dosegli tako majhno zračno propustnost, da so naše klimatske naprave uvrščene v najkvalitetnejši razred in da lahko v naprave vgrajujemo filtracijo F9 po standardu EN 779.

Glede na navedene meritve, ki smo jih opravili v Nemčiji, lahko z gotovostjo trdimo, da klimatske naprave, ki jih izdeluje Kolektor Koling, odlikuje:

- visoka kakovost izdelave klimatskega ohišja z odličnimi mehanskimi ter toplotnimi in

Na fotografiji je nekaj tistih (ostali so bili na dopustu), ki so najbolj zaslužni, da so Kolingove klimatske naprave dosegle tako dobre rezultate (od leve proti desni): Branko Gabrič, Mateja Erjavec, Alojz Kranjc in Iztok Puhar

zvočnimi lastnostmi,

- izredna tesnost ohišja (vrata in pokrovi), kjer je tesnjenje izvedeno v večih stopnjah, in dejstvo, da
- za toplotno in zvočno izolacijo uporabljamo mineralno volno gostote 100 kg/m^3 , ki je izvedena s pravokotno orientiranimi vlakni glede na površino. Volna je z obeh strani lepljena na stene pokrovov oz. vrat, kar daje pokrovom ustrezno mehansko stabilnost.

Če ocenim rezultate meritev v laboratoriju v TÜV SÜD Industrie service po standardu EN 1886, lahko zapišem, da je ohišje klimatske naprave konstruirano in izdelano v visoki kvaliteti, saj dosegamo rezultate, ki nas uvrščajo med nadpovprečne proizvajalce klimatskih naprav v svetovnem merilu. Vsekakor pa nas meritve uvrščajo v razred najboljšega slovenskega proizvajalca klimatskih naprav.

Ob tej priliki se zahvaljujem vsem sodelavcem, ki so s svojim znanjem, prizadevanjem in izkušnjami prispevali k uspešni realizaciji projekta.

Kolektor gradi novo orodjarno

Filip Šemrl

Dela v novi Kolektorjevi orodjarni v Idriji lepo napredujejo. Z njeno izgradnjo praktično v Vojkovi ulici ne bo ničesar več, kar bi spominjalo na nekdanje podjetje. Navzven bo vidna samo še strešna konstrukcija hale, v kateri je donedavna domovala Kolektorjeva Divizija C za proizvodnjo komutatorjev. Gradbeni izvedenci so bili namreč mnenja, da je strešna konstrukcija omenjene hale še tako dobra, da jo nima smisla porušiti, uprava koncerna pa, da je orodjarna nujno potrebna za nadaljni razvoj dejavnosti.

Najprej je Kolektor načrtoval gradnjo samostojnega objekta za potrebe orodjarne pri rudniški topilnici, še vedno znotraj svoje industrijske cone, potem pa se je njegova uprava odločila drugače, tako kot zdaj potekajo dela. Z izgradnjo Razvojno-tržnega centra, kjer so v njegovem pritličju prototipne delavnice, bo nova orodjarna neposredno povezana. Na zunaj ni kaj dosti videti, čeprav so dela na gradnji "srca" tovarne, kot tovrstnim obratom radi rečemo, v polnem teku. Kaj trenutno počnejo, smo vprašali vodjo gradbenega inženiringa Kolektor Kolinga **Vojka Zidariča**, ki skrbi za gradbeni del projekta.

Orodjarna bo po novem velika okrog 1900 kvadratnih metrov. Zaradi narave del so morali poskrbeti za ojačitev temeljev, kajti v orodjarno bodo namestili mostovna dvigala, s katerimi bodo opravljali transport težkih kosov obdelovalnih materialov in strojev ter naprav. "V Kolektor Kologu se bomo trudili, da z izvedbenimi roki ne bi zamujali," je še dodal Vojko Zidarič. Gradbeno-obrtniška dela pa bodo zagotovo končana do sredine sep-

tembra. Namreč, poleg orodjarne bo tudi kalilnica in pisarne za orodjarje, kar bo tudi treba na novo zgraditi v obstoječi hali (S3).

Po preselitvi orodjarne v nove prostore bodo tudi njene sedanje obnovili za potrebe enega od Kolektorjevih proizvodnih programov, in sicer za program Avtomatizacije in Strojogradnje v okviru Orodjarne, nam je povedal njen direktor **Žiga Koječ**. Pri zahtevnosti gradnje in kratkem času, ki je izvajalcem na razpolago, je zelo pomembna prilagodljivost, zato orodjarno gradijo tudi ob nedeljah.

Vojku Zidariču, ki je odgovoren za izvedbo gradbenega dela projekta, gre zaupati, saj se je doslej izkazal že z uresničitvijo dveh Kolektorjevih projektov, in sicer pri organizaciji proizvodnje v Kočevju in v Dekanih. Pred tremi leti je iz Ete prišel v Kolektor Kolog. V tem času so začeli gradbeni inženiring izvajati tudi za zunanje naročnike. Zato nič več ne preseneča, da lahko delavce Kolektor Kolinga vidimo tudi pri gradnji podpornih zidov in cest v neposredni okolici Kolektorja in tudi zunaj Idrije.

Ali so banke podpirale tudi "tajkunstvo" na Idrijskem? Drugič

Zaradi velikega razburjenja in panike, ki ga je povzročila objava prvih strani sklepa edinega družbenika družbe Hidria Fin d. o. o. in Pogodbe o pripojitvi družbe Hidria IMP Klimat k družbi Hidria Fin d. o. o. v prejšnji številki Komunitatorja, ter mrzličnega iskanja izdajalcev oz. krtov v lastnih vrstah Hidrie, se je uredništvo Komunitatorja odločilo, da kljub sprejetemu pravilu varovanja identitete virov medijev razkrije zanesljivi vir, ki je bil omenjen v prispevku.

Oba dokumenta sta bila pridobljena iz podatkov poslovnega registra Slovenije, ki je javno dostopen na straneh www.ajpes.si. Celotno besedilo Pogodbe o pripojitvi si lahko ogledate na internetni povezavi

<http://www.ajpes.si/eObjave/objava.asp?s=49&id=523181>.

Kot dokaz za trditve, predstavljene v pričujoči rubriki junijske številke Komunitatorja, smo ekskluzivno za vas, dragi bralci, pripravili prikaz učinkov pripojitve družbe Hidria IMP Klimat na pasivno stran bilance družbe Hidria Fin, ob upoštevanju dejstva, da je bil datum obračuna pripojitve določen na zadnji dan lanskega leta. Družba Hidria Fin, ki je imela pred pripojitvijo na dan 31. 12. 2008 le 8,67-odstotni delež celotnega kapitala v vseh obveznostih do virov sredstev (pasivi), je po pripojitvi družbe Hidria IMP Klimat delež kapitala v pasivi povečala na celih 25,67 odstotkov. Veliko vprašanje pa je, ali bo s to operacijo in s takim deležem kapitala družba Hidria Fin uspela prepričati banko, da bo sposobna vrniti ogromne finančne obveznosti, ki v obveznostih do virov sredstev na dan 31. 12. predstavljajo kar 72,31-odstotni delež.

BILANCA STANJA NA DAN 31. 12. 2008					
		Hidria Fin	IMP Klimat	PASIVA skupaj po pripojitvi	
Postavke	zneski so v EUR				
A.	KAPITAL	1.503.116	3.868.185	5.371.301	25,27%
I.	Vpoklicani kapital	100.000	1.475.763	1.575.763	
1.	Osnovni kapital	100.000	1.475.763	1.575.763	
II.	Kapitalske rezerve	0	1.754.211	1.754.211	
III.	Rezerve iz dobička	10.000	375.117	385.117	
IV.	Presežek iz prevrednotenja	0	127.853	127.853	
V.	Preneseni čisti poslovni izid	997.829	135.241	1.133.070	
VI.	Čisti poslovni izid poslovnega leta	395.287	0	395.287	
B.	REZERVACIJE	0	0		
C.	DOLGOROČNE OBVEZNOSTI	13.600.699	0	13.600.699	64,00%
I.	Dolgoročne finančne obveznosti	13.600.699	0	13.600.699	
Č.	KRATKOROČNE OBVEZNOSTI	2.236.342	43.665	2.280.007	10,73%
I.	Kratkoročne finančne obveznosti	1.765.000	0	1.765.000	
II.	Kratkoročne poslovne obveznosti	471.342	43.665	515.007	
	OBVEZNOSTI DO VIROV	17.340.157	3.911.850	21.252.007	100,00%

Včasih je bilo marsikaj zapisanega tudi z raznobarnimi svinčniki

Filip Šemrl

Hranjenje poslovne dokumentacije je za vsako podjetje eno najbolj občutljivih področij. Dostop do dokumentacije imajo samo pooblaščen osebe, hraniti jo je treba v izvorni obliki ali v obliki, ki je nastala z zanesljivo pretvorbo. Zanesljiva pretvorba mora ohranjati avtentičnost in celovitost vseh ključnih vsebin izvorne dokumentacije.

Pri papirnih dokumentih se zdijo opisane naloge povsem samoumevne, dvomi se običajnemu uporabniku porajajo predvsem pri elektronskih dokumentih. Ali so upravičeni? Samo na prvi pogled. Dejansko je zastavljene cilje z uporabo sodobnega elektronskega arhiva bistveno lažje doseči kot pri hranjenju papirne dokumentacije. Elektronski dokumenti, hranjeni v sodobnem elektronskem arhivu, prinašajo številne prednosti, saj poenostavijo rokovanje z dokumentacijo in omogočajo višjo stroškovno učinkovitost.

V tipičnem poslovnem procesu vsakega podjetja nastopajo številni dokumenti. Poslovni dokumenti so dejansko primerki dokumentarnega gradiva, ki nastaja pri poslovanju pravnih in fizičnih oseb. Informatizaciji navkljub je danes prevladujoča oblika dokumentov še vedno papirna. Tudi če dokument nastane v elektronski obliki, ga v večini primerov natisnemo in s tem materializiramo ter podpisujemo in hranimo v klasični, papirni obliki. Priljubljenost papirne dokumentacije je razumljiva. Papir je sorazmerno obstojen medij, rokovanje z njim je intuitivno in preprosto, pri delu z njim pa ne potrebujemo nobene strojne, programske ali komunikacijske opreme. Papirni arhiv predstavlja tradicionalen način hranjenja gradiva v fizični, papirni obliki.

Pa vendar ima papirno arhiviranje številne omejitve. V splošnem lahko rečemo, da je primerno zgolj za majhna podjetja, ki nimajo težav z obvladovanjem dokumentacije. Zaradi hranjenja v posebej za to namenjenih prostorih je pri veliki količini dokumentacije težko zagotoviti dostopnost, iskanje po dokumentih postane praktično nemogoče, kategorizacija zapletena, varovanje in omejevanje dostopa pa težko izvedljivo.

Do začetka 90. let oziroma do uveljavitve novega družbeno-ekonomskega sistema, smo imeli skrbno urejene arhive, za katere so skrbeli arhivarji. Bil je red. Ko so podjetja razprodali, so novi delodajalci

stroške zmanjšali tako, da so arhivarje bodisi upokojili bodisi jih odpustili. Tisti, ki so se zavedali pomembnosti arhivov, so, če so le mogli, knjige spravili v svoje oddelke. Ne enega ne drugega Kolektor ni storil. Ohranili so se vsi dokumenti, le urejeni niso bili, temveč samo odloženi. Kolektor je pred časom celo zaposlil delavko **Jadranko Drobnič**, ki skrbi za to.

V primerjavi s preteklostjo je danes papirnega arhiva o dejavnosti družbe oziroma koncerna manj, saj je ve-

10. oktobra 1990 je bil prelomni datum za Kolektor. Vsa dokumentacija do tega datuma je bila namreč predana enoti Zgodovinskega arhiva v Idriji, pravi Silvo Kovač, ki ima največ zaslug zato, da je arhiv podjetja urejen. Predanega je bilo okrog 120 arhivskih škatel oziroma 14 tekočih metrov gradiva. Toliko se ga je namreč pregledanega in pripravljenega za oddajo nabralo o Kolektorju v letih od njegovega nastanka leta 1963 do leta 1990. Urejanja arhiva se je Kovač lotil pred štirimi leti. Do leta 1990 je Kolektorjev arhiv torej javno dostopen, po tem datumu pa je na vpogled in na voljo samo njegovim delavcem. Silvo Kovač je poskrbel, da lahko zainteresirani iščejo dokumente, ki so razvrščeni po sektorjih: Personalna (podatki o plačah, ki najbolj zanimajo Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije, personalne mape zaposlenih, itd.), Komercialna, Prodaja, Nabava, Kontroling, tajništvo predsednika družbe, pravna služba in investicijska dokumentacija (načrti, potek gradnje, dnevnik dela) o vseh Kolektorjevih objektih, dokumenti o sejah delavskih svetov, samoupravnih organov, stanovanjski problematiki, disciplinskih zadevah, o počitnikovanju, letovanjih, kulturi, športu, o sodelovanju podjetja z DPO (družbenopolitične organizacije).

liko že elektronskega arhiviranja. Cilj je, da bi počasi ves arhiv spravili v elektronsko obliko, poudarja **Silvo Kovač**, ki v tem vidi tudi omilitev prostorske stiske, ki ni majhna. V načrtu namreč ni širitev arhivskih prostorov, temveč le njihova prenova, s katero bi ustvarili boljše delovne pogoje za zaposlene v njem in zagotovili police še za kakšnih 200 arhivskih škatel, ki so zdaj kar po tleh.

9. tek v Senožčah, tek za pokal Kolektor Liva

Veselko Španič

Športno društvo Hitre noge Senožče je v nedeljo, 19. 4. 2009, organiziralo 9. tek v Senožčah.

125 tekačev se je pomerilo na razgibani in zahtevni 11 km dolgi progi, po okoliških gozdovih do vasi Laže in nazaj. Pohodnikov je bilo letos le 11. Manjši udeležbi je najbrž botrovalo tudi vreme, ki je med prireditvijo ponagajalo z dežjem.

Najhitrejši je bil **Tomaž Ferjančič**, ŠD Nanos Podnanos (38:11.7), sledil mu je **Alessandro Marasrin**, Atletica Gorizia (39:00.3), tretji pa je bil **David Curk**, tudi ŠD Nanos Podnanos (39:12.2). Med tekačicami je bila najhitrejša **Sergeja Lipušček** iz Idrije (49:11.8), druga je v cilj pritekla **Zorka Bošnjak**, ŠD Hotedršica (49:39.2), tretja pa **Ivanka Širca**, AK Pivka (51:54.4).

Tudi letos smo podelili pokale Kolektor Liva, ki je bil glavni sponzor teka.

Prejeli so jih:

- najstarejša udeleženka teka: **Jožica Rogelj** (1947)
- najstarejši udeleženec teka: **Dimitrij Trpin** (1937)
- najmlajša udeleženka teka: **Ana Jereb** (1984)
- najmlajši udeleženec teka: **Jernej Šemrov** (1993)

Tri najštevilčnejše ekipe	1. Kraški tekači
	2. AK Pivka
	3. DLT Filipides

Teka se je udeležil tudi **Primož Bešter**, zakoniti zastopnik Kolektor Liva, in progo uspešno pretekel.

Vsi udeleženci, tako teka kot pohoda, so bili nagrajeni s praktičnimi nagradami (srečelov), ki so jih prispevali še drugi, številni sponzorji teka. Okrepčali smo se s testeninami in sadjem.

Prvi trije v moški in ženski kategoriji

10. orodjarski tek

V petek, 22. 5. 2009, smo orodjarji že desetič prišli in prikolesarili iz Postojne v Senožče.

Letos je bila udeležba rekordna, 43 udeležencev, in vreme je bilo odlično.

Stava, za zaboj piva, ki se prenaša že deset let, kdo bo prej prišel do cilja, je bila med izzivalcem **Brankom Ogrizkom** (skriti talent) in **Veselkom Španičem**.

Start je bil ob 15. uri pred Epicentrom v Postojni. Branko je prvih 6 kilometrov prekolesaril (do Gorič), ostanek proge, 11 kilometrov, pa je pretekel. Veselko je pretekel celotno progo (17 kilometrov). Že tretjič zaporedoma je Veselko stavo izgubil, zgleda, da se počasi stara.

Celotno progo so pretekli štirje. Najhitrejši je bil že drugič **Ervin Koder**, sledil mu je **Andrej Panič**, tretji je bil **Bojan Požar** in četrti **Veselko Španič**.

Duatlon je imel 3 udeležence; prvi je bil Branko Ogrizek, ki je bil tudi absolutni zmagovalec, potem sta pa v cilj skupaj pritekla **Tomaž Vadnjal** in **Janez Susa**.

Netekmovalno so sodelovali tudi kolesarji, 10 iz Idrije in 6 iz Postojne. Med njimi sta bila tudi naša direktorja **Žiga Kogej** in **Marko Gerželj**. Ostali udeleženci pa so skrbeli za logistiko.

Medalje je podelil Marko Gerželj, ki je bil glavni pokrovitelj teka. Po podelitvi je sledil piknik.

Prvi trije v duatlonu

Boštjan Novak

Spoštovane bralke in bralci Komunitatorja en lep, skoraj že jesenski pozdrav vam želim.

Ne pravijo zaman novinarji poletnemu času, čas kislih kumaric. Ljudje se razbežijo na dopust in v mesu se ne dogaja prav nič. In zato je poletni čas idealen za izvajanje remontov, večjih čiščenj, prenov ... V restavraciji Kolektor se delo počasi vrača v stare tirnice, čez nekaj dni se bo isto zgodilo tudi v Restavraciji Vega, na gimnaziji Jurija Vege v Idriji. Tudi v šolskem letu 2009/2010 bomo skrbeli za to, da ne bo lakote in žeje med poukom, pa tudi po pouku.

Pred začetkom jeseni pa še en zanimiv in relativno zahteven recept za malce nenavadno sladico.

ČOKOLADNA TORTA Z BAZILIKINO KREMO

Čokoladni biskvit brez moke

- 40 g temne čokolade
- 5 g kakava
- 35 g masla
- 25 g sladkorja
- 15 g sladkorja v prahu
- 2 beljaka
- 1 rumenjaka

Bazilikina krema

- 240 g sladke smetane
- 50 g sladkorja
- 2 rumenjaka
- limonina lupina
- 2 lista želatine
- 5 bazilikinih lističev
- čokoladna pena
- 350 g stepene sladke smetane
- 75 g sladke smetane
- 150 g temne čokolade
- 50 g sladkorja
- 3 rumenjaki

Čokoladni obliv

- 100 g jedilne čokolade
- 0,5 dl sladke smetane

Drugo

- čokoladni okraski
- kandirani bazilikini lističi

Čokoladni biskvit brez moke

V posodi, na katero se prilega naš kotliček, pristavimo in zavremo za 4 prste vode za vodno kopel. Čokolado nadrobimo v kotliček, ki ga postavimo nad vodno kopel. Čokolado stopimo. Pečico segrejemo na 200 °C. Zmehčano maslo, sladkor v prahu in kakav umešamo v gladko zmes. Primešamo stopljeno čokolado. Beljaka in sladkor stepemo v čvrst beljakov sneg. Primešamo rumenjaka in kakavovo zmes. Testo namažemo na peki papir v dva kroga, prvega

s premerom 22, drugega pa s premerom 18 centimetrov. Testo za 8 minut postavimo v segreto pečico.

Bazilikina krema

Želatino namočimo v malo hladne vode. V kozici pristavimo in zavremo sladko smetano in baziliko. Odstavimo, pokrijemo in pustimo 30 minut. Pečen biskvit vzamemo iz pečice in ohladimo. Rumenjaka, sladkor in drobno nastrgano limonino lupino penasto umešamo. Na mešanico precedimo bazilikino smetano, pristavimo in segrejemo do približno 85 °C. Bazilikino zmes odstavimo, nato pa vanjo vmešamo ožeto želatino, da se stopi. Krema nalijemo v obroč s premerom 18 centimetrov. Ko se ohladi, jo pokrijemo s prozorno folijo in zamrzemo.

Čokoladna pena

Sladko smetano pristavimo in zavremo. Čokolado nadrobimo v kotliček, ki ga postavimo nad vodno kopel, da se čokolada stopi. Rumenjake in sladkor penasto umešamo ter med mešanjem prelijemo v vrelo smetano. Segrejemo do približno 85 °C. Krema odstavimo, potem pa jo med počasnim stepanjem ohladimo. Tretjino stepene sladke smetane zmešamo s stopljeno čokolado. Nežno primešamo preostalo stepeno smetano, nazadnje pa še kuhano kremo. V obroč za torte s premerom 22 centimetrov položimo večjo plast biskvita, ki jo premažemo s tretjino čokoladne pene. Nanjo položimo zamrznjeno bazilikino kremo, ki jo premažemo z drugo tretjino čokoladne pene. Pokrijemo jo z manjšo plastjo biskvita, ki jo povrhu premažemo s preostalo čokoladno peno. Torto pokrijemo s prozorno folijo, nato pa jo za nekaj časa postavimo v zamrzovalnik.

Čokoladni obliv

Sladko smetano pristavimo in zavremo. Čokolado nadrobimo v kotliček. Prilijemo vrelo smetano in mešamo, da se čokolada stopi. Torto vzamemo iz obroča. Dekorativno jo prelijemo s čokoladnim oblivom, nazadnje pa torto okrasimo s čokoladnimi okraski in s kandirano baziliko.

Informator

• **Uredništvo:** Polona Šemrl • **Grafični oblikovalec:** Andrej Potočnik • **Sodelavci:** Branko Gabrič, Primož Gorjup, Andrej Kren, Tomaž Mlečnik, Igor Otoničar, Filip Šemrl, Polona Šemrl, Veselko Španič, Marjeta Žonta • **Foto:** arhiv Continental, arhiv Primoža Gorjupa, Igor Otoničar, Filip Šemrl, Polona Šemrl, Gorazd Šemrov, Borut Šorli, Veselko Španič, Marjeta Žonta • **Casopis si lahko ogledate na spletni strani:** www.kolektor.si

**EVT
SISTEMI d.o.o.**
Ekologija, Varnost, Trgovina

Za vsako delo se svoja rokavica najde!

Pridite si jih izbrat v prenovljeno trgovino EVT.

EVT Soft

Mehka. Gladko kozje usnje.

3,00€

EVT Super

Močna. Gladko bizonovo usnje.

3,35€

EVT Univerzal

Vsestranska. Gladko + cepljeno kozje usnje.

2,80€

EVT Blue

Udobna. Gladko kozje usnje + bombaž.

1,66€

EVT XL

Dolge. Cepljeno goveje usnje.

2,88€

EVT Spark

Varijska. Ojačano cepljeno goveje usnje.

3,34€

EVT Grip

Nepogrešljiva. Elastična, prevlečena s poliuretanom.

1,37€

Vabljeni vsak delovnik med **10:00 in 15:00**
Trgovina **EVT**, Arkova 11, Idrija. Telefon: **05 37 73 129**

Država svoje lastnine ne bo izpustila iz rok

Minister za finance dr. Franc Križanič je bil prvi minister tega vladnega resorja, ki je obiskal idrijski rudnik in se spustil tudi v živosrebrovo jamo. Sicer samo do tretjega obzorja, kajti nižja so že zalita ali zasuta, saj so zapiralna dela v rudniku uradno zaključili konec lanskega leta.

➤ Pred jaškom Franciške sta ministra za finance dr. Franceta Križaniča pozdravila direktor RŽS mag. Marko Cigale in koordinator programa zapiralnih del Bojan Režun. Na fotografiji je še poslanec Samo Bevk, ki je ministra tudi povabil v Idrijo

➤ Na tretjem obzorju idrijskega rudnika je Bojan Režun (na fotografiji skrajno desno) ministru za finance dr. Francetu Križaniču (v sredini) in poslancu Samu Bevku pokazal kje bodo hodili po idrijskem podzemlju

V jamo se ni več peljal s tako imenovano šalo pri Kajzerju, ampak z dvigalom v jašek Franciške, ki je mimogrede s svojimi 104 metri tudi največje v Sloveniji. Namreč, pri nas nimamo tako visoke stolpnice. Uporabno dovoljenje zanj je idrijski rudnik dobil prejšnji teden. Toda ministrovu zanimanje ni bilo usmerjeno v to milijonsko naložbo, temveč v reševanje rudniške problematike, ki se kaže v pomanjkanju denarja. Nekaj so ga zagotovo dobili na dražbi premoženja, ki so jo izvedli, ko je bil Komunitator v tisku. Pred dražbo je direktor rudnika magister Marko Cigale povedal, da je veliko zanimanja za rudniške parcele v mestu, za katere ima predkupno pravico idrijska občina, glede prodaje počitniškega kompleksa v Ankaranu ni ravno optimističen, poslanec Samo Bevk, ki za boljši jutri rudnika lobira na vseh koncih in krajih, pa vidi njegovo prihodnost v ustanovitvi javnega zavoda, ki mu bo treba doreči vsebino dela.

Pestro poletno dogajanje v Idriji

Sabina Carli

Zveza prijateljev mladine je v Idrijo tudi letos vnesla zabave poln program poletne Počitnikarije, s katerim so poizkusno začeli prejšnje leto. Ustvarjalne delavnice in pestre dogodivščine namenjene otrokom so letos razporedili čez cele počitnice in tako mnogim otrokom še polepšali brezskrbne poletne dni.

ZPM je socialno-humanitarna organizacija, ki skrbi za prosti čas otrok, mladostnikov in njihovih družin po celi Sloveniji, del nje pa je tudi idrijski ZPM, ki svoj program nudi občini Idrija in Cerkno. Na nacionalnem nivoju organizirajo bralno značko, letovanja, prireditve ob tednu otroka in še mnoge druge aktivnosti, ob tem pa vsaka posamezna zveza prireja še druge dejavnosti, kot odziv na povpraševanje v svojem okraju.

V Idriji je ZPM doma že več kot 50 let. Prireja delavnice med zimskimi, jesenskimi in prvomajskimi počitnicami, večinoma pa deluje v tesni povezavi z osnovnimi šolami, kjer otroke informira. Po besedah **Barbare Pfeifer**, sekretarke ZPM Idrija, je posebej aktiven predvsem v zadnjih letih, ko je pridobil ljudi, ki se z njim tudi profesionalno ukvarjajo. Prej je namreč deloval le v obliki prostovoljstva, ki je še vedno neprecenljiva pomoč. Prostovoljci se pridružijo aktivnosti, ki jim je pisana na kožo. Eni izberejo šport, drugi glasbo, likovno izražanje ... Že leta na primer vsak torek idrijski prostovoljci odgovarjajo na klice mladih na liniji TOM telefona.

Letošnja novost je počitniško varstvo za otroke od 1. do 4. razreda, ki ga je ZPM uvedel poizkusno in naletel na precejšen odziv s strani staršev in otrok in je tako uspešno zaživel. Velik obisk pa so doživeli tudi ostale poletne aktivnosti – plavanje v bazenu v Ajdovščini, šiviljska delavnica s katero so želeli spodbuditi kreativnost in ustvarjalnost otrok, plesna delavnica, ki so jo pripravili skupaj s Plesnim klubom Idrija ter kuharska delavnica, ki je skupaj z ICRO oživila pokrito tržnico. Kar tradicionalno je postalo tudi letovanje na slovenski obali, kjer je udeležence letos spremljalo odlično vreme in seveda toplo morje.

Prijetno razvlečeni počitniški julij je z izbornim programom v organizaciji Javnega sklada za kulturne dejavnosti, območne sestave Idrija zagotovo popestril cikel poletnih prireditev imenovan Četrtni na placu, ki, kakopak, vsak julijski četrtek na Mestni trg privabi priznane slovenske umetnike. Na prvem četrtnu je nastopila cerkljanska gledališka skupina Strila z jasnga s svojo komedijo Lepo je v naši domovini biti mlad, nadaljevanja pa so bila bolj glasbeno obarvana, saj so oder ob večerih zasedli balkan-

jazz zasedba Kar češ brass band, obalni Big band Špičikuc, vokalist Aleš Hadalin in akustična skupina Tristan.

Kulturno umetniško društvo Avgust je kvalitetno umetniško pot nadaljevalo letos avgusta in na različnih idrijskih lokacijah poskrbelo za kulture željne mlade in mlade po srcu. Kavarna, Mejca, Filmsko

Mladi kuharji so med delavnicami v pokriti tržnici pripravili gratinirane rezance, palačinke, medenjake ter lahke obložene kruhke, ki pridejo prav za praznovanja rojstnih dni ter piknike kar tako.

Klemen Kolenc: "Med počitnicami ni veliko drugega dela, zato sem se odločil za kuharsko delavnico. Tudi naslednjič gotovo pridem kuhat."

Sandra Kosmač: "Nona mi je svetovala naj se udeležim delavnice, da bova potem kuhali skupaj. Skupaj sva že pekli piškote, sedaj pa bom lahko nesla domov nove recepte."

gledališče in Mestni trg so postali prijazen gostitelj tako za glasbenike, igralce in literature, kot tudi za številne gledalce, ki po koncu prireditev svojega obiska gotovo niso obžalovali.

V sklopu festivala Avgust 2009 je že konec julija Idrijo obiskala legendarna pevka Ditka Haberl in poslušalce simpatično popevljala skozi večer slovenske popevke. Bolj neusmiljeni, psihadelično eksperimentalni ritmi pa so Mejco napolnili 1. avgusta z obiskom skupine Vuneny iz Mostarja.

Teden dni pozneje je rodno Idrijo obiskal kantavtor Gorazd Lampe in skozi kitarske akorde in pomenljiva besedila zanesljivo pokazal, kam pes taco moli. Njegovemu pa je sledil še nastop Leona Mateka, Marjana Gradišarja in Maje Vujović, združenih v Leon Matek Trio, ki so pokazali sproščeno univerzalnost. Šanson, ljudsko kolo, rock in vse kar se najde vmes.

Nekoliko bolj adrenalinsko obarvano prireditve pa je KUD Avgust pripravil v sodelovanju s Ploharjem. Plohar čipka summer jam v Mejci je poskrbel, da so se mladi iz Idrije in okolice z rolkami in rolerji izkazali v Skate parku, gledalcem pa s svojimi triki vzeli sapo. Dogajanje sta spremljala tudi hiphop izvajalca lara in Georg.

Tudi gledališče v Idriji še vedno uspešno bije boj s filmi, televizijo in internetom. O tem in še o čem so člani Male gledališke šole Gimnazije Jurija Vege Idrija spregovorili na gledališki delavnici pod mentorstvom Gregorja Fona in Ane Kržišnik, ki jo je 6. avgusta gostila Kavarna. Dokaz za uspeh v prej omenjenem boju pa sta množično obiskani avgustovski predstavi Bejbe (MGŠ) ter ulična komedija Grema smučat.

Bejbe

Ana Vehar

Po lanskoletni uprizoritvi gledališke igre Vladimir, ki si jo je marsikdo izmed Idrijčanov zaradi navdušenja ogledal kar dvakrat, je skupina dijakov Gimnazije Jurija Vege na "oder" ali boljše rečeno "za šank" Mestne kavarne v koprodukciji Kuda Avgust postavila ameriško komedijo z naslovom Bejbe.

Mala gledališka šola zadnji dve šolski leti deluje pod okriljem Ane Kržišnik, ki nas, za deske odra zainteresirane dijake, sooča z osnovami gledališče. Enoletni program delovanja te šolske dejavnosti je uprizoriti igro in seznaniti dijake z gledališkim svetom. Lansko leto je številčna skupina dijakov opravljala vse pomembne funkcije, ki so ponavadi skrite pred gledalčevimi očmi. Dijaki so prevzeli vloge kostumografov, scenografov, šepetalcev, lučkarjev ..., saj je uprizorjena tragedija zahtevala le štiri igralce. V letošnjem projektu pa so vsi člani zavzeli vlogo igralcev. Ker v zgodbi nastopa le šest igralcev, smo oblikovali dve zasedbi. Skupaj z Ano Kržišnik in včasih s pomočjo Gregorja Fona smo celo preteklo šolsko

leto vsako sredo zvečer spoznavali svoje like in jih postavljali v izmišljeni svet petkovega večera, ko se vsak povprečen prebivalec večjih mestnih središč odpravi v nočno življenje spoznavat nove ljudi.

Zgodba Erica Berlina v prevodu Gregorja Fona govori o skupini mladih študentov, ki posedajo v lokalu in si s tem pestrijo pustni vsakdanjik. Celotna igra se vrti okrog knjige, ki naj bi razlagala frazo, s katero je mogoče osvojiti 1000 bejb. Ko Beno, ki ga igra Žan Rupnik, v množici uzre pravo bejbo (punca z veliko make upa, ozkimi kavbojkami, oblečena v cunje "za dol se dajat"), se odloči, da uporabi frazo in tako bejbo odpelje k sebi domov. Ali s frazo doseže rezultat, ki mu ga zagotavlja avtor

priročnika za osvajanje, se prepričajte sami. Poleg njega je v lokalu še Alan, njegov prijatelj, s katerim je prišel v lokal in ga igra Iztok Jereb. Tu so potem še gospod "pirčko" z imenom Luka, katerega v dvojni zasedbi igrata Nejc Sedej in Matic Vogrič, bejba Karin, ki jo igrata Amanda Likar in Neca Kompara ter njena "najboljša" prijateljica Iris, katere lik predstavljata Katarina Tušar in Maja Vogrič. Če Karin predstavlja tipično bejbo, ki ji navezovanje stikov z nasprotnim spolom ne predstavlja težav, je Dijana, ki osamljeno poseda po lokalu in čaka na svoje žrtve, njeno popolno nasprotje. Njeno vlogo sem prevzela Ana Vehar.

Za luč in glasbo s podporo Edvarda Božiča poskrbi Christine Osredkar. Funkcijo kostumografinje pa je prevzela Nina Filipič. Dogajanje na odru dopolnjujejo plesne točke ekipe Plesne šole Urška, katere članice so Nina Dizdarevič, Nina Filipič, Maja Lapanje in Sabina Carli.

Celotna kavarna služi kot odrsko prizorišče in tako ste kot gledalec del scene. Igra amaterskih dijaških igralcev vam je tako blizu, da jo lahko občutite na lastni koži. To mislim dobesedno. Če se usedete v prvo vrsto, ste v veliki nevarnosti, da vas kak pijan obiskovalec lokala morda ponesreči pomečka pod svojimi okornimi plesnimi koraki. V režiji Ane Kržišnik je bila tovrstna scenska poteza popolnoma pričakovana, saj kot vedno skuša dramsko dogajanje postaviti v realno okolje. Poleg tega pa nas pri izbiri prizorišča za dramski dogodek omejuje dejstvo, da je uprizoritev igre v že tako neprimerni stavbi Rudniške dvorane prevelika finančna obremenitev. Slabost izogibanja plačljivim dvoranam pa je ta, da nepremična scena ne omogoča gostovanja po drugih slovenskih mestih ter nas istočasno prikrajša za udeležbo na različnih festivalih.

Po dveh premierah, ki sta kavarno popolnoma napolnili že uro pred pričetkom predstave, in štirih ponovitvah, ki so ravno tako zapolnile vsa sedišča in včasih celo nenačrtovana stojišča, se že dogovarjamo za projekte v prihajajočem šolskem letu. Najprej se bomo zaradi tako velikega povpraševanja konec poletja in jeseni posvetili ponovitvam igre Bejbe. Nato pa bomo v okviru Kuda Avgust pričeli postavljati nov dramski zaplet, ki naj bi ga zapovedovali grški bogovi s same gore Olimp. Pustite se presenetiti.

5. PVC festival

Domen Uršič

Med 9. in 12. julijem so člani KUD-a Cerkno pripravili že 5. PVC festival. Vreme jim je bilo po besedah letošnjega vodje festivala Petra Lahajnarja kar naklonjeno. Vsaj, če se ozremo mesec nazaj, ko je ulice Cerkna dobesedno pralo deževje.

Že drugič se je festival začel s četrtkovimi delavnicami, ki so bile letos presenetljivo dobro obiskane. Dobrodošlo pa je predvsem dejstvo, da se je starost udeležencev znižala. Tako je kar nekaj osnovnošolcev sodelovalo na Sigačcanovi literarni delavnici, ki jo je vodil Sandro Oblak, eden izmed urednikov tega glasila. Spisali so polovično številko, ki bo izšla v poletnem času. Sledil je pravljичni kotiček, kjer so otroci od blizu in daleč spoznali pravljичne junake in poslušali pravljice, ki jim jih je pripovedovala Ana Uršič. Večer se je zaključil z debato bralne sekcije "Biertah za brajne" o delih Minke Krejan Begunci in Victorja Hugoja Nesrečniki.

V petek je organizatorjem ponagajalo vreme, cel dan je kazalo na dež, ki ga potem ni bilo, zato se je program preselil v prostore Osnovne šole Cerkno, kjer so se publiki predstavili člani Dramskega studia 9 OŠ Cerkno s predstavo Fulawž, ki se ji je uspelo uvrstiti na regijsko Linhartovo srečanje otroških gledaliških skupin v organizaciji JSKD, sledila pa jim je projekcija filmov filmske sekcije TV R.E.T. Ko je padel mrak so publiko najprej razgrela domača rokerija IKEEBO, nadaljevali pa glasbeniki Jazz Punt Big Banda iz Tolmina, ki poleg zimzele-nih jazz standardov v svoj repertoar radi vključujejo tudi moderne blues, funk, pop in latino ritme.

V sobotnem jutru se je Cerkno prebudilo v čas vitezov. Tudi letos je namreč v njihove kraje prišla Igralska skupina viteza Gašperja Lambergarja iz Radovljice, katere posebnost je zagotovo gorenjsko narečje, ki se lepo poda k njihovim nastopom. Lansko leto so na Placu plesali, letos pa so na travniku pod CMAK-om uprizorili boj med "Brdavsom" in "Martinom Krpanom".

Na Placu so popoldne člani KUD-a Sovodenj z novo ulično predstavo "Piti ali ne piti" prikazali, kako vsakdanje situacije doživlja trezen ali pijan človek. Sledila je premiera domačega Kulturno umetniškega društva Cerkno, natančneje gledališke sekcije Strila z jasnga, z naslovom "Kapna". Igra, v kateri so se pirati odločili, da bodo svoj zaklad skrili pred vseobsegajočo recesijo. Obe igri sta bili pred številno publiko zelo dobro sprejeti.

V nedeljo so dopoldne Cerkljanom pred Blagovnico s svojimi tamburicami popestrili dan člani KD Vipavski tamburaši. Na PVC festivalu v Cerknem sta se predstavili skupina najmlajših, ki jo vodi Meta Praček in skupina starejših tamburašev pod vodstvom Neže Žgur.

Kot je na koncu dodal Gašper Uršič, ki je skrbel za tehnično izvedbo festivala, se je tudi letos izkazalo, da je PVC festival dobrodošla popestritev uličnega dogajanja v poletnem Cerknu, tako da se bodo dejavnosti KUD-a Cerkno nadaljevale v tej smeri. Na koncu pa je dodal, da lahko v naslednjem letu pričakujemo nekaj sprememb, ki pa naj zaenkrat ostanejo skrivnost.

Zaključimo lahko z misljo, da so ulice v hribih zelo žive, ne le v Cerknem, ampak tudi v bližnjih krajih, kjer je vse več skupin, ki s svojimi dejavnostmi oživljajo domače kraje.

Podvodna nebesa

Polonca Pagon

Idrijskim znamenitostim, žlikrofom, klavžam in čipkam svetovnega slovesa, se je pridružil tudi podvodni svet, ki je našel svoj dom v prostorih nekdanje gostilne Nebesa. Ta podvodna nebesa so rezultat zanesenjaštva, zagnanosti, trdne volje in predvsem trdega dela lastnika in skrbnika Akvarija M, Valterja Majnika. Idrijski javni akvarij je tako po ocenah strokovnjakov, akvaristov in obiskovalcev po raznolikosti podvodnega življa najlepší javni akvarij v Sloveniji.

Valterja Majnika je akvaristika navdušila že v osnovni šoli. Pravi, da je resno razmišljal, da bi akvarij poimenoval po slovenskem legendarnem akvaristu Borutu Ženerju, ki je v veliki meri vplival na njegovo življenjsko pot in ga zasvojil z akvaristiko.

➤ Majnika je akvaristika navdušila že v osnovni šoli

Mnogo je posameznikov, ki si bolj ali manj na skrivaj želijo, da bi hobi postal nekaj več, da bi z njim razveseljevali tudi druge ljudi oziroma da bi postal njihov poklic. "Prve zlate ribice, pisanci in kapuni so v mojih posodah in kozarcih zaplavali že pred dobrimi 35 leti. Hobi pa je počasi začel postajati več kot le-to. Najprej sem kapacitete širil v stanovanju, sledila je selitev v klet, kmalu pa se je pokazala potreba po najemanju večjih in primernejših prostorov," pojasnjuje Majnik. Akvarij je v Idriji odprl maja leta 2007, letos februarja pa ga je preselil v 190 kvadratnih metrov velike prostore, kjer je nekoč delovala najbolj znana idrijska gostilna Nebesa.

BIOTOPIS CELEGA SVETA

Akvarij M Idrija je po ocenah akvaristov in obiskovalcev najlepši in po raznolikosti podvodnega življa najboljši javni akvarij v Sloveniji. Na ogled je kar 170 vrst sladkovodnih in morskih rib ter veliko drugih vrst vodnih organizmov. V 40 različno velikih akvarijih, ki prikazujejo morsko in sladkovodno ribje bogastvo z različnih celin, si lahko ogledamo ribo strelca, kongoškega rilčarja, kačjeglavega mnogoplavutarja, rdečeglavo mrenico, divje živorodke, če omenimo le nekatere. Izpostaviti je potreb-

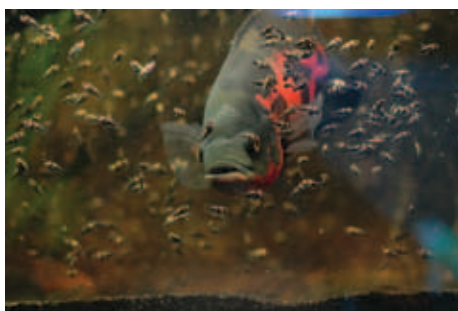
➤ Priprava biotopa drugega največjega afriškega jezera Tanganjika s skupnim volumnom 1200 litrov (na fotografiji donator Jure Šuler, Valter Majnik in Zdravko Willer)

no paludarij, biotop Rio Orinoko, ki je izsek dela podvodnega in nadvodnega sveta Južne Amerike, prav v teh dneh pa se je ponudba akvarija dopolnila še z biotopom drugega največjega afriškega jezera Tanganjika s tanganjiškimi ustonošami. "Preden smo v akvarij naselili jato ustonoš ter druge organizme biotopa tanganjiškega jezera, je bilo potrebno umetno ustvariti razmere, ki natančno posnemajo naravno okolje tega jezera, saj te zelo zahtevne in občutljive ribe ne dovoljujejo nobenih napak," pojasnjuje Majnik in še dodaja, da "priprava tovrstnega akvarija zahteva dolgotrajno pripravo vode in vzpostavitev biološkega filtrirnega sistema, kar lahko traja tudi več mesecev."

V akvariju M Idrija pa je poleg akvarijev na ogled tudi terarij z gekoni z Madagaskarja, ameriškim gožem, legvani, želvicami in žabicami iz Amazone. Podvodni svet pa še dopolnjuje pisana ptičja družina avstralskih ščinkavcev in cebric v preletalnici z urejenim biotopom polpuščave Avstralije.

GOJENJE RIB

Prva ljubezen skrbnika akvarija je še vedno gojenje rib. V prejšnjih prostorih je v ta namen postavil določeno število gojitvenih akvarijev kot tudi akvarije za razplavanje mladic. Po preselitvi v nove prostore pa je prvotni prostor namenil izključno gojenju rib. "Gojenje rib je prav poseben čar, saj je razmnoževanje določenih vrst rib zelo zahtevno. Prav uspešna drst zahtevnih rib je največji izziv za pravega akvarista." Po Majnikovih besedah akvarist postane "pravi" šele takrat, ko ga zamika postavitve para ribic v drstni akvarij.

➤ V akvarijih redko videni prizor – oskarji z naraščajem

ALI JE PRI VAS DOMA TUDI NEMO?

"Barve in utrip podvodnega sveta so mi vedno pomenile nekakšen najpristnejši stik s skrivnostmi obstajanja," pravi Majnik in prav to je mogoče doživeti ob obisku idrijskega akvarija, ki obiskovalce popelje

v skrivnostni podvodni svet z različnih koncev sveta. Ogled čudovitih akvarijev skrbnik vedno pospremi s strokovno in natančno razlago predstavljenega, tako da v ta podvodni svet zapelje še tako za akvaristiko nezainteresiranega obiskovalca. Največje veselje pa izkazujejo prav najmlajši, ki sramežljivo sprašujejo, če je tukaj doma tudi ribica Nemo, in potem navdušeno opazujejo to klovnsko morsko ribo. Malce starejši pa zapustijo prostore podvodnih nebes z mislijo, da resnično potrebujejo večji akvarij, kot ga morebiti

➤ Tako kot je škotski ovčar postal Lessie, je klovnoska ribica postala Nemo

doma že imajo.

Spregledati ne smemo tudi pomena akvarija za idrijsko turistično ponudbo. Na Idrijsko-Cerkljanski razvojni agenciji pravijo, da so "rudnik in čipke zaščitni znak Idrije in na teh dveh atributih gradimo prepoznavnost Idrije navzven. Da pa bi gosta v Idriji zadržali, mu je potrebno ponuditi nekaj več. Ta "več" je tudi Akvarij M, ki spada v tisto ponudbo, ki je v naših krajih manjkala." Na ICRI menijo, da gre razvoj turizma v smeri trajnostnega sonaravnega turizma in da si poleg doživetij v naravi želijo obiskovalci videti tudi kakšno posebnost, in v akvariju teh posebnosti ne manjka."

Lastnik Akvarija za prihodnost pripravlja številne novosti. "Z lastnim delom in nesebično pomočjo prijateljev je mogoče uresničiti marsikateri projekt tudi z minimalnimi finančnimi sredstvi. Tako je mogoče spremeniti odsluženo prodajno vitrino v zanimiv terarij za žabice. Do konca letošnjega leta bomo tako še marsikatero zavrženo stvar reciklirali v atraktiven akvarij ali terarij," zaključuje Majnik.

Lokve - Kali na Črnovrškem nekoč in danes

Jože Kenk

Črnovrško planoto sestavlja po geoloških značilnostih več enot. Prvo, največjo, predstavlja predel z dolomitno kamninsko sestavo. To je jugozahodni del planote z masivom hribovja – Javornik, Špik, Špičasti vrh, ki zapirajo planoto proti Vipavski dolini z zadloškim, črnovrškim in večjim delom predgriškega polja. Drugi del predstavlja predel z apnenčasto kamninsko podlago. V ta del spadajo Idrijski Log, del Predgriž in Griže. Posebna enota pa so Lome, ki so nastale na tanki krpi eocenskega fliša ob vznožju Javornika.

Čukova lokev

Plast tal nad propustno kamnino je tanka in močno zračna, zato slabo zadržuje vodo. Čeprav je letna količina padavin dokaj visoka (2500 mm), pa se ta voda ne zadržuje v tleh, temveč zelo hitro pronica skozi tanko plast prsti v notranjost. Lahko pronica skozi razpoke ali pa skozi kamnino v kraško podzemlje.

Zaradi opisanih talnih razmer na področju črnovrške, predvsem zadloške planote primanjkuje površinske vode. V preteklosti je bila za kmetijstvo (živinorejo) zato vsaka površinska voda zelo dragocena in izjemnega pomena.

Če so hoteli naši predniki zagotoviti za živino trajnostno oskrbo z vodo, so bili prisiljeni v gradnjo lokev. Za lokev so izkoristili naravno kotanjo ali pa so jo na primernem mestu izkopali, ponavadi na predelih, kjer so se stekale hudourniške vode. Dno so obložili z ilovico, ki so jo dobro steptali. Nekatere lokve pa so nastale tudi spontano, živina je pri paši steptala

zemljo v kotanji, ob deževju je kotanjo zalila voda in nastala je lokev. Za vzdrževanje lokev je skrbela predvsem živina sama, ki je ob napajanju bredla po vodi, pri tem teptala ilovico in s tem zapirala pore in razpoke v ilovnatem dnu. Za ljudi je predstavljalo vzdrževanje lokev le čiščenje, ki so ga izvajali v sušnem obdobju približno na vsakih deset do petnajst let. Tedaj so iz lokve odstranili višek blata, ki so ga vanjo nanesele vode hudournikov.

Na pretežni del lokev, ki so v preteklosti pomenile glavni vir preskrbe z vodo za živino, spominjajo le kotanje, le manjši del pa še vedno služi svojemu namenu.

Sredniška lokev v Zadlogu in Razložnikova lokev v Predgrižah sta bili največji lokvi na planoti, obe pa sta danes že opuščeni. V prvi so napajali živino kmetje zaselka Na sredi – Bizarjevi, Cigaletovi, Ozbičevi, Potočarjevi in Rovtarjevi, v drugi pa kmetje iz osrednjega dela Predgriž. V lokvah se je

napajala živina tako v poletnem kakor tudi v zimskem obdobju. Le ko sta bili lokvi zamrznjeni, se živina ni napajala v njih. Tudi v najhujši suši se lokvi nista izsušili. Poleg napajanja živine so gospodinje bližnjih kmetij vodo iz lokve uporabljale tudi za pranje perila. Otroci so se v zimskem obdobju, ko sta lokvi zamrznili, na njih drsali, jeseni in spomladi, ko je gladina vode v lokvah precej narasla in sta se tudi prostorninsko povečali, pa so se po lokvah vozili tudi s "flosom" oziroma splavom. Navedeno velja tudi za vse ostale omenjene lokve. Z izgradnjo "štirn" se je napajanje pri lokvah opustilo, ker živina ni več utrjevala zemlje, sta lokvi spuščali. Na zemljišču Sredniške lokve, ki je zaradi splošne rabe opredeljeno kot javno dobro, si želi del krajanov Zadloga urediti športno igrišče. Z njeno eventualno obnovitvijo, za katero bi lahko dobili nepovratna sredstva evropskih skladov (na Krasu je že nekaj tovrstnih primerov), pa bi povrniti prvotni izgled kulturne krajine, istočasno pa zagotovili živini tudi trajnejšo cenejšo vodooskrbo. Za razliko od Sredniške lokve Razložnikove lokve v Predgrižah ni možno več oživiti, kajti na njenem mestu je zgrajena stanovanjska hiša. V Razložnikovo lokev je pritekala voda z območja Trat po predelu, imenovanem "Gojne". Še danes se po tej strugi ob večjih nalivih stekajo hudourniki s Trat proti lokaciji nekdanje lokve. Po grabnu, po katerem so pritekale hudourniške vode v lokev, so skakale številne žabe, še posebej pa so regljali urhi. Zaradi številnih žab in njihovega regljanja po celi vasi so Predgrižane poimenovali Žabarji.

Med zapuščene lokve spadajo tudi npr. Drgotova in Lanevcova lokev v predelu Zadloga, imenovanem Kot, ki sta v povojnem obdobju služili za napajanje živine takratne Kmetijske zadruge Črni Vrh, ki je imela tu svoje posestvo, pa še Majnkova in Tominčova lokev, tudi v Zadlogu ...

Ena najstarejših, še delujoča lokev, je Gregorceva lokev v Zadlogu, ki je označena že v katastru iz leta 1820. Lokve se je koristila v preteklosti in še dandanes služi za napajanje živine Gregorceve kmetije. V lokev priteka v deževnem obdobju voda iz treh hudournikov, verjetno pa tudi iz malega studenca. Tedaj se površina lokve iz sušnega obdobja nekajkrat poveča, tako da nastane skoraj malo jezerce.

V Zadlogu sta delujoči še dve lokvi – Ivanškova, ki je locirana nad Ivanškovo

hišo ob cesti, ki povezuje predel Podkroga s cesto Zadlog–Idrijski Log oziroma ob Matuckarjevi kolesarski poti - in Štefkova lokev (pravzaprav dve). Ivanškova lokev je verjetno nastala, ko so gradili cesto in s tem naredili umetni jez kotanji na desni strani ceste. V zadnjem obdobju se zaradi vožnje težkih tovornjakov po cesti in posledičnega tresenja tal gladina vode v lokvi zmanjšuje, kar pomeni, da so nastale razpoke na predelu lokve proti cesti. Včasih je tekla voda iz lokve preko ceste, danes pa teče voda pod cesto. Ob velikem deževju se voda v lokvi zbistri, drugače pa je motna. Kot zanimivost te lokve je potrebno omeniti, da je bil iz nje napeljan vodovod do svinjskih hlevov Ivanškove

njeni lokaciji kopali zemljo za peko zidakov. Jamo, ki je nastala pri izkopu zemlje, je zalila voda in nastala je lokev. Na tej lokvi se v zimskem obdobju otroci niso le drsali, ampak igrali tudi hokej. Namesto drsalk so uporabljali gumijaste škornje, palice pa so si izdelali iz zakrivljenih jesenovih ali leskovih vej oziroma debel.

Najmlajša lokev je Čukova lokev v Predgrižah. Ko je Ciril Čuk leta 1992 na svoji kmetiji izvajal melioracije, se je odločil, da naredi v globeli tudi lokev. Z gradbeno mehanizacijo je steptal zemljo. Ko so v jesenskem obdobju iz bližnjih gričev pritekli hudourniki, je voda zalila globel in nastala je lokev. Živina se

stoj kmetijstva, predvsem živinoreje na črnovrški planoti. Na planoti razen kalov ni drugih površinskih voda, zato so le-ti omogočali zadostne količine vode živini tudi v sušnih obdobjih. Istočasno pa so vodo iz lokev prebivalci uporabljali tudi za pranje perila.

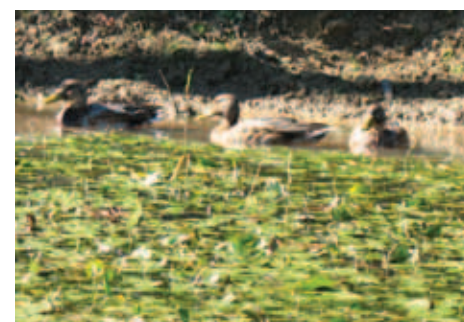
Z izgradnjo "štirn" in vodovodnega omrežja je pomen lokev upadel. Z izsušitvijo lokev je mnogo izgubila tudi kulturna krajina, saj ni več značilnega žabjega regljanja. Svoje življenjsko okolje so izgubile številne rastlinske in živalske vrste. V še delujočih lokvah imajo danes svoje domovanje divje race (npr. Štefkova

▶ Napajanje živine v lokvi

▶ Gregorcova lokev

▶ Račke na Štefanovi lokvi

kmetije.

Čprav je Štefkova kmetija ena izmed kmetij zaselka Na sredi v Zadlogu, pa za napajanje niso uporabljali Sredniške lokve, ampak so imeli ves čas svojo lokev, trenutno pa imajo celo dve. Ena izmed lokev je nastala povsem spontano, druga pa je nastala, ko so po drugi svetovni vojni na

napaja ob robu lokve, v poletni vročini pa biki zabredejo tudi globlje v lokev, vendar ne zaradi žeje, ampak zato, da se hladijo. Čukovi so imeli tudi v preteklosti v bližini svoje kmetije lokev, ki pa je trenutno izsušena.

Lokve so bile izredno pomembne za ob-

lokev), ptice se ob selitvah ustavljajo ob njih, lokve pa so življenjsko okolje tudi paglavcem, urhom, številnim žuželkam, v neočiščenih lokvah pa raste tudi trsje. Upam, da bo ta prispevek spodbudil krajanje k obnovitvi kakšne opuščene lokve, morda na predelih, kjer je za pašo živine potrebno dovažati vodo (npr. Javornik).

**PREVOZI OSEB IN SKUPIN
ORGANIZACIJA PREVOZOV
NAJEM VOZIL**

RCT TRANS

Partizanska 8, 5280 Idrija

☎ 041 648 393

E-mail: rcttrans@amis.net

Suhi vrh - Ali je tako tanek ali mu manjka voda?!

Marija Trušnovec

Odrinili smo rano, da nas ne bi mučilo premočno sonce pa tudi, da smo švignili s Kalc, ker so se tega dne "šidali" Franjevci – kolesarji. Na planinskih ridah se spomnimo nekdanje mukotrpane vožnje proti morju in obratno, tokrat smo skorajda edini tod. Torej na Primorsko ali Notranjsko? Tudi Ravbarkomanda je še vedno mračno samotna, ustrežna imenu. Naprej od Postojne zavijemo s stare ceste na stransko proti Šmihelu. Vas še vsa mirna, a nas že čakajo veseli Podkrajci, vrli vodniki. Da, tam gori na hrbtu Nanosa pri TV-stolpu bo eden od ciljev. Na visokem obzorju vidimo tri vrhove: Pleša – najnižja (1262 m), a najmarkantnejša in najbolj oblegana; Debeli vrh, Suhi vrh – najvišji (1313 m). Drugi vrhovi pa v daljavi izginevajo na Idrijsko in Notranjsko.

Pogled nam obstane na plošči v spomin ustanovitve prvega osvobodilnega odbora tega področja. Marsikje se da še videti številne bunkerje in artilerijske utrdbe iz časov vojne. Primorci in Notranjci so krepko občutili italijanski okupacijski škorenj. Takoj za vasjo so odkrili veliko grobišče, menda iz leta 35 pred našim štetjem. Japodsko trdnjavo je baje oblegal kasnejši cesar Avgust.

Deležni smo bili še energetskih tablic in – pot pod noge po kolovozih še vlažnih trav mimo njiv, travnikov, skozi Landol do Stran. Hiše prijazno okinčane s cvetjem, tu in tam redek radoveden pogled, kam kar številčna skupina mladih in manj mladih pohodnikov. Strane so znane po izvrstni vodi. Vodovodni rezervoar, ki zbira vodo za postojnski vodovod, so zgradili vojni ujetniki med prvo svetovno vojno. Pri cerkvi raste mogočna tisočletna tisa, ki jo častijo z veliko razlagalno tablo.

V daljavi vidimo Plešo. Do tja vodi zelo zanimiva pešpot z Razdrtega, kjer se cesta začne spuščati v Vipavsko dolino, ali dalje cesta iz Šembida, po domače, nekoč Št. Vida, danes Podnanosa. Kje je ta Suhi vrh? Steza se postavi pokonci, a hoja je mehka, gozdnata, senčna, časa dovolj za razmišljanje in pogovor. Prav pride kratek odmik od poti do kapelice, ki spada v sklop še dveh drugih tod. Lepo obnovljena z izklesano peruniko v zatrepu izkazuje, kako mnogo je pomenila vera v sveto trojstvo na stalnih pešpoteh ljudi. Po počitku doli, gori, pokonci, postajali smo redkobesedni, tudi vrsta se je razpotegnila. Za svetlim robom pa končno vrh – Suhi. Vredno truda! Pogled plava od Idrijskega, preko Hrušice, postojnske kotline, Gorjancev, Roga, Snežnika, tja do primorskih sap. Vmes pa njive, zaraščajoči se travniki, pašniki, gručasta naselja. Tu pa zakrasela pobočja Nanosa, prepredena z vrtačami, suhimi dolinami, nepreglednimi gozdovi. Alpski, dinarski in sredozemski svet.

Razvežejo se ovlaženi jeziki, želodci so potešeni, dobra volja se še okrepi. Drugi del poti nas vodi nazaj po gozdu, skozi nizko

rastje, malinovje, čez opuščene pašnike do planjave z mizami, klopmi in civilizacijo. Na robu pa Vojkova kočica in še više vrh Pleše. Okolje in notranjost vključno z oskrbniki nas obda s prijaznostjo in toplino, po kakršni je znana zlasti Primorska. Narodna zavednost, pokončnost, pogum, zanos so pripisani tudi heroju Janku Premrlu - Vojku iz Podnanosa (Živka, soproga narodnjaka in svetovnega ustvarjalca Borisa Pahorja, je njegova sestra), zgradba je imenovana po njem, kar je razvidno iz obeležij, med njimi tudi plošča že predvojni udarni skupini TIGR. Vsakoletna srečanja borcev in somišljenikov NOB pa še potrjujejo znana dejstva. Vojko je vodil akcije s svojo četo vse od Nanosa, preko Hrušice tja do Polhogrjskih Dolomitov, tudi razorožitev fašistične postojanke na Marofu. Na dan, ko je postal poveljnik brigade, je iz postojanke globoko v gozdu na Brinovem griču pri Črnem Vrhju (kjer je tudi vsakoletno spominsko srečanje) s četo še poslednjič šel v napad na fašistično patroljo iz Idrijske Bele. V hudi zimi 15. 2. 1943 je bil smrtno ranjen, kar izkazuje plošča v skali ob cesti nad petim "žomfom" Idrijce. Mnogo ulic, šol, nabrežij je imenovanih po njem.

Do Furlanovega zavetišča pri Abramcu ostane še zajeten del zakrasele poti skozi gozd, vrtače, senožeti, a ob v soncu cvetočih travnikih kar pozabimo na hojo: špalirji grmičkov šipka, potonike, cele družine perunik, nežni modri lan, lilije, primožki ... Dr. Bavcon pravi: "Senožeti so najlepši vrtovi, ... kot da je vsaka rastlina v harmoniji z drugo. V skupni strukturi senožeti ostaja vsaka močna, pa čeprav na videz nežna." Tudi človek sam bi posvojil eno površino v naravi in jo varoval, kakor so predlagali botaničnim vrtovom junija v Helsinkih. V izdatni senci ob glavni cesti kratek pogled. "To so moje Elizejske poljane," se je rada raznežila žal že pokojna dr. Sobanova. Škoda, da v vso lepoto preveč posega človek, a tudi narava s svojimi invazivnimi rastlinami.

Na cilju na robu gozdička nas pa – glej, no – čaka še poslednja harmonija. Še Erazem Predjamski (in njegova Poliksena) bi se obliznil nad češnjami, da o sladkih in drugih dobrotah in tekočem delu skrbnih Podkrajci in Podkrajcev ne govorimo! Njihova dobra volja na čelu (tudi) doma izdelanimi glasbilo pa je že blagovna znamka naših srečanj. A ni kaj, treba bo še domov!

Večstoletna tisa (tisovec) v Stranah

“Želim se zbuditi v mestu, ki nikoli ne spi ...”

Saša Gnezda

Tako je pred nekaj desetletji prepeval Frank Sinatra. New York ni Amerika, je ves svet v malem. Ne vem, ali je to posledica zabavne industrije, ki mu je na svetovnem zemljevidu dal poseben status, ali je vlemesto res tako edinstveno. A ko se sprehajaš po širokih ulicah Manhattna, med vrvežem ljudi, avtomobilov in neskončno visokimi nebotačniki, iz njega veje poseben duh, občutek, da je tukaj mogoče vse, da se ti v naslednji minuti lahko zgodi karkoli.

SREDIŠČE SVETA

Times Square imajo Američani za središče sveta, pa čeprav se nanj zgrinjajo le turisti. Trg, kjer Broadway seka 7. avenijo, osvetljujejo neštete neonske luči ter reklamni napisi, ki se 24 ur na dan vrstijo na sosednjih stavbah. Ni važno ali je dan ali noč, Times Square je nabito poln ob vsaki uri. Z malo sreče naletiš na samega Donalda Trumpe, ki novinarke ob bliskanju fotoaparatorov naključnih mimoidočih odgovarja na vprašanja. Na vprašanje, kaj je tisto, kar New York dela tako posebnega, bi od vsakega prebivalca ali obiskovalca verjetno dobili svoj odgovor. Mene navdušujejo predvsem izbire. Če ne veš, kaj bi počel, ti mesto ponuja morje stvari – od predstav na Broadwayu, znamenitih comedy klubov, ki so po mojem mnenju najboljša sprostitev, neštetih lokalčkov v Sohu, klubov pred katerimi v vrsti čakajo limuzine v navidezno zapuščenem Meatpacking Districtu, studiev še neuveljavljenih oblikovalcev v Nohu in Noliti ... Seznama ni mogoče dokončati! Če se ti zazdi, da bi za kosilo pojedel nekaj etiopskega, ni vrag, da v New Yorku ne najdeš ponudnika etiopskih specialitet. Mesto velja za talilni lonec različnih narodov ter narodnosti, kultur in običajev. V New Yorku prebiva največ narodnostnih skupnosti, ki ohranjajo in negujejo svojo tradicijo. Tako so nastale znamenite četrti kot sta Little Italy in China town, dva popolnoma različna svetova, ki ju ločuje le ulica. Če v prvem vlada popolnoma italijansko vzdušje s številnimi lokali in pojočimi natakariji, ki vabijo v goste, je kitajska četrt prepredena s trgovinicami, ki povečini ponujajo kič in ponaredke blagovnih znamk. Tu so še napisi na bankah in znamenitem McDonald'su dvojezični – kitajski in angleški.

MESTNA PLAŽA SREDI BETONSKE DŽUNGLE

Kaj bi New York brez svojega Central Parka? Zelena oaza sredi betonske džungle, kjer je tudi najmanjši kamen skrbno in načrtno postavljen na svoje mesto, daje meščanom svojevrstno zatočišče. Na sončno in nadpovprečno toplo nedeljsko popoldne se je park prelevil v mestno plažo. Gospodične v kopalkah lovijo prve spomladanske sončne žarke, medtem ko moški prav tako ležerno mečejo frizbi in razkazujejo svoje bicepse. Na bejbolskih igriščih igra bogsigavedi katera liga, a igro jemljejo nadvse resno. Gruča japonskih turistov mrzlično išče predel parka, imenovan Strawberry Fields, da bi se fotografirali ob spominski plošči Johna Lenonna. Da je tu res vse biznis, pričajo še napisi na že dotrajani ograji ob jezeru, kjer tekači v vrsti brzijo mimo, saj je tudi na njej napis darovalca, ki je finančno poskrbel za njeno postavitvev.

O MEJAH V NAŠIH GLAVAH

Razkorak med urbanistično popolno načrtovanim Manhattnom in ostalimi mestnimi predeli je precejšen. Na drugi strani East Riverja, v Brooklynu, je čutiti večjo ležernost tamkajšnjih prebivalcev, manj paničnega hitenja, značilnega za Manhattan. Več je domačnosti, ki sporoča, da ljudje tukaj živijo, ne le delajo. O slednjem priča napis na avtocesti, ki prišleke pozdravlja z “Welcome to Brooklyn! How sweet it is!”. Preizkušnja domnevni strpnosti, ki jo seveda vsi opevamo in skoraj po božje častimo, me je ujela dvakrat. Enkrat na podzemni železnici v Queensu in drugič v Brooklynu. Soseska malodane iz filma, zavetišče z vrsto brezdomcev, čakajočih na kosilo, park s fanti, ki igrajo košarko. Vsi Afro-Američani ali Latinosi. In sredi dve napol izgubljeni belki, drugačni torej. Oči nehote postanejo večje in podzavestno čvrsteje stisneš torbico k sebi. Zakaj? Ker si tokrat ti drugačen v množici enakih, izobčenec, namišljeno opazovan. Šele po-

tem se zaveš svoje omejenosti, prave zaplankanosti, ko brezdomci ne trznejó niti z očesom, in so fantje na igrišču okupirani predvsem s tem, katera ekipa bo zmagala. Še en dokaz, da so meje (predvsem) v naših glavah. Policisti, tisti z znanimi belo-modrimi avtomobili in širokim napisom NYPD, so nevliljivo prisotni vsepovsod. Za razliko od slovenskih mož v modrem ne paradi-rajó naokrog z avtomobili, z mimoidočimi popolnoma sproščeno poklepetajo, povejo kakšno šalo in ti mimogrede še svetujejo kako najlažje priti do cilja. Dejstvo je, da Manhattan zagotovo ni najbolj relevantna soseska in da v drugih predelih izgleda kot da ima vsak prebivalec svojega modrega angela. Stereotip, da nenehno žvečijo krofe, po mojih opažanjih drži kot pribit.

NAKUPOVANJE, NAKUPOVANJE, NAKUPOVANJE ...

“Si prišla v šoping”, me je že na letališču ob zanje že rutinskem jemanju prstnih odtisov spraševal uniformirani gospodič z urada za priseljenca in se zraven hudomušno muzal ter mežikal. Malo za šalo in malo zares, si je popestril delovni dan in malce poklepetal o mestnih znamenitostih, mimogrede še vprašal po nastanitvi, in se ni pustil prepričati, da je nakupovanje šele v drugem planu obiska. Da bi se gospodje na naših uradih tako sproščeno vedli, bi bil vsak opravek mnogo lažji, predvsem pa bi pozabili na običajno (pre)dolgo čakanje na vrsto. Presenečenje nad prijaznostjo in ustrežljivostjo Američanov se je nadaljevalo še ves teden. Ljudje se kar sami ponudijo za pomoč, če samo pogledaš na zemljevid, poklepetajo s tabo vsaj o vremenu, nevsiljivo povprašajo od kje prihajaš in kaj počneš v njihovem mestu. Ko se nehaš spraševati kakšni so njihovi skriti nameni in ugotoviš, da so samo ustrežljivi, postanejo takšna naključna srečanja nadvse zabavna. Shop untill you drop ali nakupuj, dokler ne omagaš, ni le obrabljena fraza. Police z blagom se šibijo pod težo izdelkov, nakupovalci pa si ponekod robo skoraj pulijo iz rok. Popusti v petek, popusti ob materinskem dnevu, popusti, ker je danes v trgovini nov izdelek ... in tako vsak dan, vse leto. Nesramno ugodne cene in neprisiljeno prijazni prodajalci so recept, da trgovino ob-

Potovanja

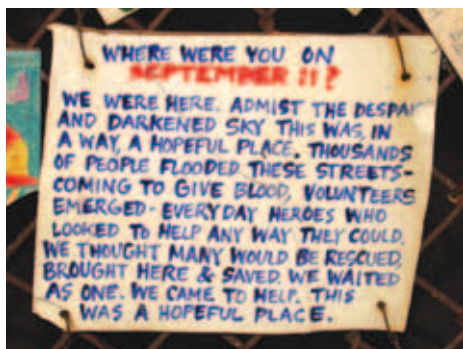
občutno tanjši denarnici zapustiš z nasmehom na obrazu. In eden izmed razlogov, da mi velikokrat od besa nastane cmok v grlu, ko kupujem pri nas.

KJE SI BIL TI 11. SEPTEMBRA?

... neznanec mimoidoče sprašuje na eni izmed spominskih ploščic, izobešenih na ograji nekje v Sohu. 11. september je rana, ki še vedno krvavi med prebivalci Manhattan, Newyorčani, Američani. Rana, za katero se krvni davek plačuje še danes. Prav zaradi globoko zakoreninjenega strahu je toliko bolj komična poteza ameriške vlade, ki je v upanju na krasne panoramske posnetke brez vednosti mestnih oblasti nizko preletavala Manhattan. V nekaj minutah so nas nič hudega sluteče evakuirali iz finančnega centra. Pa naj še kdo reče, da se ti v New Yorku ne more zgoditi karkoli!

🏠 Nedeljsko popoldne v Central Parku

🏠 Spominske ploščice v Sohu

🏠 Parkirna hiša v New Yorku

🏠 Dobrodošlica v Brooklynu

🏠 Četrť Little Italy – la bella Italia

🏠 Times Square – neonsko središče sveta

Idr'je, Idr'je – 40 let organiziranega igranja košarke v Idriji

Mitja Zelenc

V soboto, 4. julija je Mestni trg v Idriji postal košarkarsko igrišče, na katerem je potekala prireditev, ki je bila posvečena 40. obletnici organiziranega igranja košarke v Idriji. V dopoldanskem delu sporeda so se predstavile mlajše selekcije kluba KK Idrija 2000, popoldan pa smo videli sedem košarkarskih tekem pet na pet, v katerih so se pomerili člani različnih generacij idrijskega kluba. Tekma "rdečih" in "belih" je bila izenačena do zadnje tekme sedanjih članov, ki jih bomo jeseni gledali v tekmovalju 2. SKL. Bolj kot sam rezultat (307:301 za rdeče) je bilo pomembno dejstvo, da so se pod koši in ob igrišču na Mestnem trgu srečali tisti, ki so skozi štirideset let ustvarjali mozaik idrijske košarkarske zgodovine in ob tem poskrbeli, da se ta šport v našem mestu aktivno igra tudi danes.

Uspehi jugoslovanske košarkarske reprezentance v šestdesetih letih so tudi idrijsko mladino spodbudili k zanimanju za šport pod koši. Ta se je igral v različnih predelih Idrije, na Prejnuti pa je nastalo tisto jedro, okrog katerega se je pozneje razvil košarkarski klub. Najprej so se fantje znašli vsak po svoje: za koše so uporabljali preluknjena vedra, nato so naredili prvi obroč in zbili tablo iz desk ...

Kmalu potem, ko so v Idriji zgradili Športni center, je sledila selitev v dvorano. Prva uradna tekma je bila namreč odigrana 25. oktobra 1969, ko so se člani KK Idrija pomerili s selekcijo gimnazijcev ŠSD Merkur in zmagali z rezultatom 62:47.

Prvi trener kluba je postal **Julijan Kržišnik**, kmalu za njim pa je s trenerskim delom v klubu začel **Rado Vehar**, ki je temu svojemu poslanstvu ostal zvest skoraj štirideset let in za kar je leta 2006 prejel občinsko nagrado. S prihodom agilnega predsednika **Henrika Mohoriča** v začetku sedemdesetih let se je klub začel razvijati tudi po organizacijski plati. Igralci so prvič dobili klubske drese, organizirano so potovali na gostujoče tekme, prvič v zgodovini pa so opravili tudi zimske višinske priprave na Vojskem. Uspeh ni izostal, saj so se leta 1972 iz medobčinske ljubljanske zveze prebili v drugo slovensko košarkarsko ligo. Takratni igralci se spominjajo, da so prihajali na treninge z velikim veseljem, saj so bili za to pripravljene celo zamenjati izmeno v službi, hkrati pa je med njimi vladalo prijateljsko vzdušje, zato ni čudno, če so z veliko privoščljivostjo spremljali prvi odhod njihovega najboljšega soigralca **Vojka Tratnika** v Ilirijo.

Nov mejnik kluba je nastopil leta 1980, ko je klubski predsednik postal **Goran Petek**. Medtem ko so člani še vedno bolj ali manj

uspešno nastopali v 2. SKL, pa so osemdeseta leta zaznamovali veliki uspehi kluba v mlajših kategorijah. Skoraj ni bilo leta, ko se ne bi katera izmed selekcij uvrstila na finalni turnir slovenskega prvenstva. Krona vsemu je bil prav gotovo naslov republiških kadetskih prvakov iz leta 1985, ki so ga Idrijčani osvojili v domači dvorani, in nastop na polfinalnem turnirju jugoslovanskega prvenstva v Splitu, kjer so se pomerili tudi z ekipo Jugoplastike s Kukočem in Radjo. Obakrat je ekipo vodil **Robert Vončina**, prav pa je, da na tem mestu omenimo tudi njegovega očeta **Marjana**, ki je dolga leta z veliko ljubeznijo opravljal dolžnosti klubskega tajnika

Članska ekipa se je počasi začela polniti z doma vzgojenimi košarkarji, zato so začeli rasti tudi apetiti po prehodu v višji rang tekmovanja. Kar se je za las izmuznilo Robertu Vončini (89/90) in **Dragu Djedoviću** (90/91), pa je uspelo trenerju **Bogdanu Rupniku**, ki je, v prvi sezoni po osamosvojitvi Slovenije, ekipo, sestavljeno iz samih domačih košarkarjev, pripeljal v rdečo skupino takratne 1. SKL.

Potem ko so Idrijčani kar dve sezoni zapored (92/93 in 93/94) šele v dodatnih kvalifikacijah z najtesnejšim rezultatom 3:2 v zmagah izgubili napredovanje v zeleno skupino prve lige, je po odhodu predsednika Petka njegovo mesto zasedla **Viktorija Gorjup**. Na trenersko mesto je pripeljala Črnogorca **Predraga Milovića** in sledilo je obdobje največjih uspehov idrijske članske ekipe. V prvi sezoni (94/95) so se uvrstili v enotno 1. SKL, v naslednji sezoni (95/96) pa v finale prvenstva in pokala med štiri najboljše ekipe v Sloveniji. Še posebej se velja spomniti 30. septembra 1995, ko je v nabito polni Modri dvorani s 84:75 pokleknila celo slovita Olimpija z

↗ Mladi košarkarji v akciji pod koši na Mestnem trgu

Miličem, Hauptmanom, Daneuom in ostalimi asi in ko jim je domači kapetan **Franci Rupnik** nasul 42 točk in 8 trojk. Celotna Idrija in okolica je živela s svojimi košarkarji, navijači, katerih jedro je predstavljala navijaška skupina Prfarci, pa so košarkarje spremljali tudi na vseh gostovanjih in tako predstavljali pomemben člen v uspehih članskega moštva. V drugi prvoligaški sezoni (96/97) so člani znova igrali v finalu slovenskega pokala in prvič v zgodovini kluba nastopili tudi v evropskem rangu tekmovanja – Koračevem pokalu. Po odhodu Milovića in prihodu trenerja **Krumpa** je v sezoni 97/98 sledil izpad iz 1. SKL. Klub je bil tik pred razpadom, saj je bila članska ekipa razpuščena.

K sreči je nekaterim posameznikom, zbranim okrog predsednika **Milana Erjavca**, ki jim ni bilo vseeno za prihodnost košarke, uspelo organizirati nov klub KK Idrija 2000. Sprva so v njegovem okviru delovale le mlajše selekcije, a najpomembnejše je bilo, da so na bazi lastnih igralcev v klubu v nekaj letih ponovno selekcionirali člansko ekipo. Ta je že v svoji prvi sezoni vrnila gledalce na tribune Modre dvorane, kar je bil več kot zgovoren dokaz, da si Idrijčani želijo gledati dobro košarko tudi v naslednjem desetletju.

Na Gorah izbrali reprezentanco Slovenije za nastop na svetovnem prvenstvu

Mateja Petrič

Športno društvo **AKTIV Gore-Dole nad Idrijo** je v nedeljo **16. 8. 2009** na **Gorah nad Idrijo** gostilo **5. tekmo pokala Slovenije v gorskih tekih**, ki je bila hkrati tudi izbirna tekma za sestavo slovenske reprezentance za nastop na svetovnem prvenstvu, ki bo **6. septembra** v italijanskem **Campodoncilu**.

Lepo sončno vreme in atraktivna krožna proga sta na Gore privabila preko 120 najboljših slovenskih gorskih tekačev, ki

so se pomerili v 14 kategorijah (7 ženskih in 7 moških) na dveh različnih progah. Za razliko od preteklih let sta bili progi, tako

za otroške kot tudi za odrasle kategorije, spremenjeni, saj so tekači tekli v nasprotno smer, večji krog pa je bil tudi podaljšan za dobrih 300 metrov.

Člani so tekli tri kroge (10,7 km), v katerih so morali premagati 920 metrov spustov in vzponov. **Mitja Kosovelj** je zopet dokazal, da je najboljši slovenski gorski tekač, saj je brez večjih težav, tako kot že prejšnja leta, prepričljivo slavil zmago s časom 54 minut in 21 sekund. Med tekačicami, ki so tekle dva kroga (7,2 km) in so morale premagati 620 metrov spustov in vzponov, je slavila **Lucija Krkoč**, ki je v cilj pritekla s časom 41 minut in 46 sekund. Njena klubska kolegica in partnerica na treningih **Mateja Kosovelj** je kljub grdemu padcu in nekaj odrgninam tekmo uspela končati kot druga. Tretja je bila **Valerija Mrak**, četrto mesto, ki še prinaša uvrstitev v reprezentanco za svetovno prvenstvo, pa je osvojila slovenska rekorderka v teku na 3000 metrov z zaprekami **Daneja Grandovec**.

Med moškimi si je drugo mesto pritekel **Peter Lamovec**, ki je letos prvič nastopil na tekmi za slovenski pokal, tretji je bil **Sebastjan Zarnik**. Mesto v ekipi za nastop na svetovnem prvenstvu so si zagotovili še četrto uvrščeni **Uroš Vodopivec**, **Simon Alič**, ki je bil peti, ter **Jože Čeh** kot šesti

najhitrejši.

Med mladimi perspektivnimi gorskimi tekači, ki bodo tudi potovali na svetovno prvenstvo, sta bila najhitrejša **Kaja Obidič** med mladinkami in **Gašper Bregar** med mladinci. Drugo mesto med mladinci je osvojil domačin **Tibor Golob Mrak** in si tako zagotovil nastop na SP.

Da se za prihodnost gorskega teka v Sloveniji ni treba bati, nam je dokazalo preko 50 dečkov in deklic, ki so se hrabro sprijeli z malimi krogi. Najmlajši so preteki 1 krog (1,1 km), najstarejši otroci pa 3 kroge

in pri tem premagali 150 metrov višinske razlike.

Letošnja novost je bil tek štafet. 4 prijavljene ekipe (2 ženski, 1 moška in 1 mešana) s po tremi tekači/cami, od katerih je vsak pretekel en velik krog (3,4 km ter 275 m višinske razlike), so startale skupaj s člani in mlajšimi veterani. Pri ženskah je slavila domača ekipa ŠD Aktiv, pred tekmovalkami iz TK Šmarnogorska Naveza, v ostalih dveh kategorijah pa smo podelili zlata odličja moški ekipi TK Šmarnogorska Naveza in mešani ekipi Puma.

Bogat spremljevalni program, pohvale predstavnikov Združenja za gorske teke pri Atletski zvezi Slovenije ter ostalih obiskovalcev, med katerimi sta bila tudi župan občine Idrija **Bojan Sever** in strokovni direktor Športne unije Slovenije **Iztok Reitar**, so lepa popotnica in motivacija za nadaljnje izzive Športnega društva AKTIV Gore-Dole nad Idrijo ter organizacijo prireditve tudi v prihodnje. Zavedamo pa se, da nam vse to ne bi uspelo brez podpore sponzorjev in donatorjev ter vseh drugih, ki so kakor koli pripomogli k uspešni izvedbi letošnje prireditve.

Gostili več kot 1000 orientacijstov

Erik Logar

Po uspešni izvedbi lanskega tekmovanja Cerčno cup v orientacijskem teku so člani Orientacijskega kluba Azimut Idrija–Cerkno od 22. do 26. julija organizirali tekmovanje OO Cup. Gre za tekmovanje, ki se, v nasprotju s tekmovanjem Cerčno cup, ne točkuje za mednarodne točke, je pa zato na terene v okolici Logatca, Hotedršice in Črnega Vrha nad Idrijo privabilo kar 1001 tekmovalca iz 28 držav.

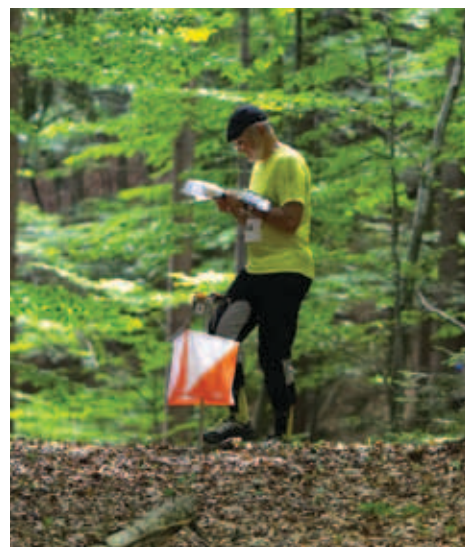
Središče petdnevnega tekmovanja je bilo v Logatcu, za kar so se organizatorji odločili iz enostavnega razloga – zaradi lažjega dogovarjanja, pri čemer v trenutni gospodarski situaciji veliko pomeni tudi možnost pogajanj za ugodnosti. Da je OK Azimut v svetu že uveljavljen klub, ki poleg dobrih dosežkov svojih tekmovalcev skrbi tudi za kvalitetne prireditve, pričra prav število nastopajočih, ki s pomočjo kompasa iščejo na zemljevidu narisane kontrolne točke. Udeleženci so bili razdeljeni v 18 moških in prav toliko ženskih starostnih kategorij, od začetnikov pa vse do starejših od 70 let, največ tekmovalcev pa je bilo v obeh elitnih kategorijah. Med moškimi se je tako za prestižno zmago v razredu 21. elite potego-

valo kar 75 tekmovalcev, zmagal pa je **Čeh Jan Prochazka**. V ženski elitni kategoriji je bila po petih dneh najuspešnejša Francozinja **Celine Dodin**. Čeprav je bilo med nastopajočimi tudi precej slovenskih orientacijstov, pa niso v nobeni kategoriji uspeli osvojiti zmage.

Za dodatno popestritev so organizirali še tekmovanje v orientaciji z gorskimi kolesi, ki se ga je udeležilo 28 tekmovalcev, zmago v prestižni kategoriji pa je osvojil Belgijec **Joachim Verdengen**.

Pri OK Azimut si predvsem želijo, da bi za orientacijski tek navdušili še več mladih, kot glavno prednost te v tujini, predvsem v Skandinaviji, razširjene športne panoge, pa navajajo raznolikost, saj so tereni, kjer po-

tekajo tekmovanja, različni, pa tudi proge so zmeraj drugačne. Pozabiti pa se ne sme tudi na dobro vzdušje, ki vlada med orientacijsti.

Nagradna križanka

								AVTOR BRANKO GOVEKAR	LAHEK JUŽNO-AMERIŠKI LES	NAPADALEC	BROM	ROŽEVINASTI DEL PRSTOV	PRED-PRAŽNIK	HRVAŠKI PEVEC GRAŠO	KRATICA ZA OHIO	LILI NOVY	ČEŠKO ŽENSKO IME	TELEVIZIJSKI ZASLON					
								HLADEN KRAJ NAD LOSKO DOLINO															
								KMETIJSKI STROKOVNJAK															
								LOJZE ROZMAN		GLASBENA USPEŠNICA					GOLOTA, NAGOTA	TOMAŽ RAVNIKAR							
POSODA ZA VODO			BOJAZEN, SKRB					SMRDUH, ROPARSKA ŽIVAL															
							GOROVJE V BURMI																
							PODPORA PRI DELU																
	KUŠČAR, KI SPREMINJA BARVO	BELA SUZNJIA V HAREMU	RUDOLFO VALENTIN	IZUMRLA PTICA Z NOVE ZELANDIJE	LAHKIH NOG NA ...	ORAC	IVAN ČARGO ARNOLD TOVORNIK		TISTI, KI ORJE NIJVO		GREGOR URBAS		REKA V ŠPANJI IN PORTUGALSKEM	PODJETJE V KONCERNU KOLEKTOR									
									KONRAD ADENAUER		MEDNAR. SMUČARSKA ZVEZA												
VELIK MORSKI PTIČ											AMERIŠKA IGRALKA JANE VRSTA LISTAVCA												
ODVETNIŠTVO									OKRASNI GRM														
MIRAN ALIŠIČ			UMETNOST				ČETRTA IN ŠESTNAJSTA CRKA		ANJA VALANT	UGASLI OSTANKI PREMOGA	MAČJA DLAKA		EVGEN CAR	PESNIK, DUHOVNIK JAKOB									
			MOŠKO IME																				
PISATELJICA PEROCI				RAZLIČNA SAMO-GLASNIKA HITER TEK			GESLO FRANCOŠKE REVOLUCIJE RDEČA KRVNIKA					PRIPRAVA ZA LIKANJE	DANSKI OTOK	ŽENSKO IME									
ŠVEDSKA PISATELJICA ASTRID																							
									SMUČARSKA DISCIPLINA														
									PREBIVALEC GRENLANDIJE														
ESTONCI					NOGOMETNI KLUB	VRSTA GLIV			MEINI PREHOD Z AVSTRIO					DELA PROST DAN	PLANET NAŠEGA OSONČJA								
									ZLUTINA NKLJA IN ZELEZA														
IGRALEC MARKO						MESTO V ITALIJI PRI ANCONI				SKANDIJ		AMERIŠKI IGRALEC REEVES											
						RAČUN				POVRŠINSKA MERA		RADIJ											
REKA V INDOKINI				PODZEMNI ŽUŽKOJED			BARVA ZA LAŠE				UREJEVALEC IZLOŽB												
							ZNAČAJ					PALEST. TEROR. ORG.											
														PTICA SEVERNIM MORJEM			PRITRDLINICA						
																		HERNIJA			POSLOPJE ZA MLETJE ŽITA		
														MESTO V GRČIJI			ANDREJ KOMAC		NAMERA, NAKANA				
																VOLOVSKI JAREM			PERJE PRI REPI				
						KALCIJ			MESTO V ITALIJI OB JADRANU				LADO LESKOVAR		ALEŠ PAPLER								
									OSKAR RAMOUS				SMUČARSKI KLUB										
						HOKEJIST JAN				RIMSKA CESTA													
						ŽELEZNIŠKA PROGA				NADLEŽEN PLEVEL			RUDAR										

Rešitvi nagradne križanke iz aprilske številke Komunitatorja sta: **vztrajnost in borbenost ter Pustota.**

Ime in Priimek

Naslov

Pošta

Davčna številka

Izzrebani reševalci nagradne križanke so:

Drago Ogrič, Arkova 36, 5280 Idrija

Ignacij Pišlar, Grilčeva 28, 5280 Idrija

Ana Svetičič, Planina pri Cerknem 1, 5280 Idrija

Pravilne rešitve pošljite do **1. oktobra 2009** na naslov:

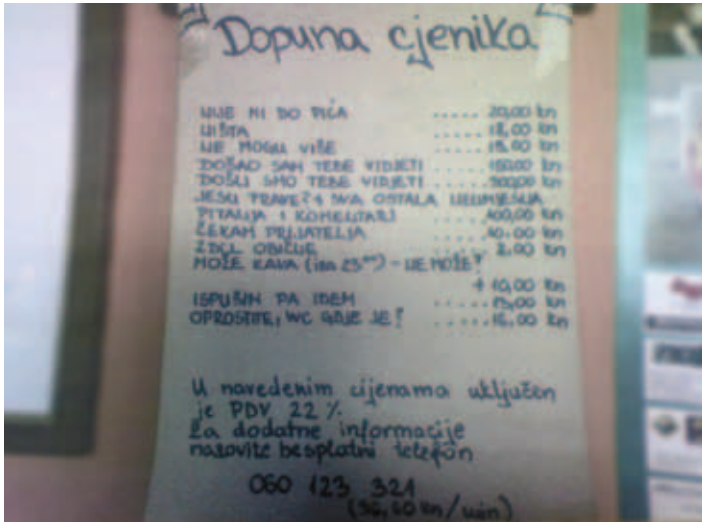
FMR - MEDIA

Arkova 43

5280 Idrija

s pripisom **"Nagradna križanka"**

Izzrebali bomo tri nagrajence, ki bodo prejeli praktične nagrade

👉 Kelnerca z domišljijo. Z letošnjega dopusta v eni od balkanskih držav. Če kdo od bralcev ne razume jezika, mu naše uredništvo priskrbi prevod

👉 Tako pa obračajo seno v Kanomlji

👉 Enostavno. Ne moreš zgrešiti.

👉 Nalaganje ...

Nagradna igra - sodelujte v nagradni igri z bogatimi nagradami.

1. Nagrada
Dnevna soba PEPITA v vrednosti 1.256,40€. | Omogočamo zamenjavo elementov v okviru programa Pepita za enako vrednost. | Slika je simbolična.

2. Nagrada

Počivalnik VAL iz mikrotkanine SAND. Slika je simbolična. Vrednost 492,65€

3. Nagrada

Sedalna VREČA iz mikrotkanine SAND. Slika je simbolična. Vrednost 109,20€

V nagradnem žrebanju lahko sodeluje vsak, ki izpolni nagradni kupon v salonih Pohištva Žakelj v času od 12. 8. 2009 do 30. 9. 2009.

Pogoji sodelovanja so objavljeni na spletni strani www.pohistvo-zakelj.si in v vseh poslovalnicah Žakelj.

*POSTELJA in MOST BLE1-KZ 140, BM-140

-60%*

506,76 €

202,70 €

*na izbrane elemente

*Popusti veljajo za izbrane elemente programa BALADA. BLE1-KZ 90, BLE1-KZ 120, BLE1-KZ 140, BM-90, BM-120, BLE1-MZ 90, BLE1-MZ 120, BLE1-MZ 140, BM-140, BRM-K, BKM. Dodatki in dna postelji niso vključeni. Čas trajanja akcije 12.8 do 30.9.2009. pod pogojem, da je vrednost celotnega naročila programa Balada nad 900€ (MPC z DDV). Popusti se ne seštevajo. Slike so simbolične.

sedežna garnitura RICA (z ležiščem in predalom)

Namesto 1.180,96€
Prihranite 330,96€

850€

PRAKTIČNO!

- ležišče primerno za vsakodnevno spanje
- prostoren predal
- dvojno vzmeteno

Cena velja za izbrane barve mikrotkanine ARCA. Akcija traja do 15.9.2009 oz. do odprodaje zalog. Dimenzije 225 x 170cm (LEVA ali DESNA stran). "Namesto cena" je redna cena. Slika je simbolična.

SALON GOROPEKE, Goropeke 1
4226 Žiri | t: 04/517 05 50

SALON ŽIRI, Loška c. 1
4226 Žiri | t: 04/517 05 55

SALON LESCE, Alpska c. 62
4248 Lesce | t: 04/535 35 48

www.pohistvo-zakelj.si

ŽAKELJ